

ÅRSREDOVISNING 2023

UMEÅ UNIVERSITET

Innehållsförteckning

Om Umeå universitet.....	5
Sammanfattning.....	6
Väsentliga uppgifter	8
Händelser under året	9
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	13
Inledning.....	13
Utbildningsvolym och prestationsgrad	14
Ekonomisk utveckling	18
Uppdragsutbildning.....	19
Utbildningsuppdraget.....	19
Utbildningsutbud.....	21
Mål för antal examina för vissa utbildningar	25
Sommarkurser	27
Breddad rekrytering.....	28
Studieavgifter för tredjelandsstudenter	29
Arbetsintegrerad läroutbildning	30
Kompletterande utbildning för personer med utländsk utbildning.....	31
Distansutbildning	34
Särskilda åtaganden.....	35
Kulturskolektiv.....	38
Utveckling av VFU i läroutbildningen	39
VFU i vårdutbildningar.....	39
Uppdragsutbildning.....	40
Konsortiesamarbetet om Ladok	41
Forskning, konstnärligt utvecklingsarbete och utbildning på forskarnivå.....	42
Inledning.....	42
Ekonomisk utveckling	44
Externfinansierad verksamhet och erhållna forskningsbidrag	46
Bibliometri	49
Utbildning på forskarnivå.....	52
Konstnärligt utvecklingsarbete.....	54
Praktiknära forskning – samverkan skola och högskola	54

Vetenskapens trovärdighet och god forskningssed.....	55
Öppen vetenskap	56
Svenskt deltagande i Horisont Europa.....	56
Gemensamt för verksamhetsgrenarna	57
Inledning.....	57
Samband forskning – utbildning	57
Innovationsverksamhet	59
Kvalitet i verksamheten	63
Högskolepedagogisk utbildning	65
Intern styrning och kontroll	66
Internationalisering.....	66
Studentinflytande	69
Kompetensförsörjning.....	70
Mål för andel biträdande lektorer	71
Jämställdhet och lika villkor	72
Arbetsmiljö och hälsoarbete.....	75
Hållbar utveckling	76
Informationssäkerhet	77
Utveckling av klinisk utbildning och forskning	78
Samverkan	78
Finansiell redovisning.....	81
Ekonomisk överblick	81
Ekonomiska tabeller	84
Redovisning av takbelopp.....	89
Stiftelser med anknuten förvaltning	91
Tilläggsupplysningar och noter	91
Redovisningsprinciper och värderingsgrunder	91
Noter	94
Underlag och datauppgifter	104
Uppgifter om styrelsen.....	105
Styrelsens beslut om årsredovisning för 2023.....	108

Om Umeå universitet

Umeå universitet, grundat 1965, är ett fullbreddsuniversitet med forskning och utbildning inom medicin, naturvetenskap och teknik, samhällsvetenskap, humaniora och utbildningsvetenskap.

Universitetet präglas av såväl tradition och stabilitet som förändring och nytänkande. Universitetets sammanhållna campus främjar en dynamisk och öppen kultur med en stark känsla av samhörighet. Som en kunskapsdriven organisation strävar Umeå universitet efter att ge studenter och medarbetare de bästa möjligheterna till lärande och utveckling – och samtidigt förse samhället med ny kunskap och kreativa medborgare.

Umeå universitet erbjuder fler än 150 utbildningsprogram och 1 800 kurser. Vid fler än 40 program och 450 kurser sker undervisningen helt på engelska. Gemensamt för alla utbildningar är hög kompetens bland lärarna och ett tätt samspel mellan forskning, utbildning, samverkan och innovation.

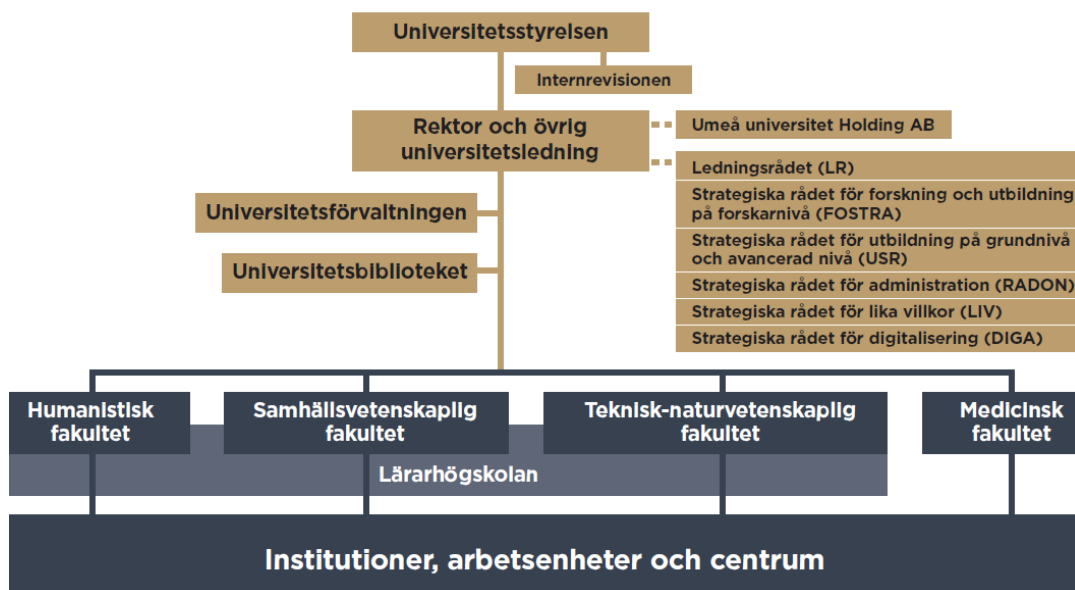
Alltsedan starten har ett rikt tvärvetenskapligt samarbete varit ett kännetecknande drag för Umeå universitet. Detta märks tydligt inom många av universitetets mest framgångsrika forskningsmiljöer.

Av universitetets drygt 2 000 forskare arbetar många på hög nationell och internationell nivå med tillgång till bästa möjliga utrustning och

annan forskningsinfrastruktur. Inom en rad vetenskapliga discipliner bidrar Umeå universitets forskare till att driva forskningsfronten framåt. Umeå universitet är också platsen för den banbrytande upptäckten av gensaxen CRISPR-Cas9 – en revolution inom gentekniken som gav Emmanuelle Charpentier Nobelpriset i kemi år 2020.

Umeå universitets institutioner och arbetsenheter är organiserade under fyra fakulteter – Humanistisk, Medicinsk, Samhällsvetenskaplig och Teknisk-naturvetenskaplig fakultet. Vid fakulteterna finns 39 institutioner varav sex högskolor, därtill finns 19 centrum och 16 arbetsenheter inom universitetet. Fakulteterna, Universitetsförvaltningen och Universitetsbiblioteket står för viktiga stödfunktioner till institutioner, arbetsenheter, centrum och högskolor där universitetets utbildning, forskning och publika verksamheter bedrivs.

Att möta omvärldens förändrade krav och förväntningar och driva omställningen till ett hållbart samhälle är några av Umeå universitets viktigaste uppgifter. Universitetet har även en hög ambition att bidra till att de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 och att Parisavtalets klimatmål uppnås, detta genom att utbilda och förmedla kunskap till morgondagens medborgare och beslutsfattare samt forska om hållbarhetsfrågor för att bidra med innovationer och lösningar.

Sammanfattning

Umeå universitet har under 2023 fortsatt att behålla sin position som landets femte största lärosäte sett till antalet förstahandssökande till programutbildningar. Intresset för högre utbildning är fortfarande stort, till och med större än under pandemin, såväl nationellt som vid Umeå universitet. För att kunna möta omvärldens specifika behov av kompetens har Umeå universitet ett av Sveriges största utbud av yrkesutbildningar och det största antalet examenstillstånd. Under en längre tid har Umeå universitet tillhört de mest populära lärosätena nationellt vad gäller distansutbildning sett till antalet sökande, och andelen helårsstudenter inom distansutbildning vid Umeå universitet har fortsatt att öka under de senaste åren.

Under 2023 har Umeå universitet stärkt sitt internationella arbete i samklang med EU:s satsning på Europauniversitet. Ansökan för att bilda alliansen AcrossEU inom European University Initiative beviljades tyvärr inte medel 2023, men alliansens ansökan fick höga poäng i bedömningen. Universitetet har under året även beslutat om en särskild satsning på internationell studentrekrytering under åren 2023–2025 med fokus på Europa. Antalet avgiftsskyldiga studenter fortsatte att öka under 2023 och fjolårets toppnotering ersattes av en ny rekordnivå på 220 helårsstudenter.

Inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå utfärdar Umeå universitet tre typer av examina: generella examina, yrkesexamina och konstnärliga examina, och samtliga typer av examina har ökat i antal år 2023 jämfört med föregående år. Umeå universitet kommer troligtvis att vara relativt nära att uppnå de mål som regeringen har satt för ett antal yrkesexamina inom lärar- och förskolläraryt utbildningar respektive hälso- och sjukvårdsutbildningar under perioden 2021–2024. Detta baserat på att utfallet 2023 visar på att 72 procent av målet har uppnåtts då en fjärdedel av målperioden kvarstår.

Utbildningsvolymen inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå och det faktum att universitetet inte har lyckats genomföra utbildningsuppdraget de senaste sex åren, har varit en prioriterad fråga för universitetet under året.

Flera åtgärder har vidtagits i samarbete med fakulteter och Lärarhögskolan, vilket ser ut att ha gett resultat då antalet helårsstudenter inte minskade i samma omfattning som föregående år. Umeå universitets utbildningsvolym motsvarade 18 358 helårsstudenter år 2023, vilket är en minskning med 0,3 procent jämfört med föregående år. Ersättningen för genomförd utbildning inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå understeg tilldelad budgetram från regeringen med 60 miljoner kronor år 2023. Detta innebär att universitetet fick en minskad intäkt inom grundutbildningsanslaget som påverkade det slutliga ekonomiska resultatet även år 2023.

Inom utbildning på forskarnivå fortsatte antalet aktiva doktorander att öka under 2023. Antalet uppgick till 999 aktiva doktorander, vilket är det högsta antalet sedan 2016. Även antalet doktorsexamina ökade under året och uppgår återigen till de nivåer som föregick pandemin. Antalet nyantagna doktorander ökade jämfört med 2021 vilket är det senaste jämförbara året eftersom humanistiska fakulteten enbart antar doktorander vart annat år. År 2023 anordnades den första universitetsgemensamma doktoranddagen tillsammans med doktorandsektionerna inom studentkårerna. Utvärderingen av dagen visar att deltagarna var nöjda; av de som besvarade enkäten rekommenderade alla doktoranddagen till en kollega.

Umeå universitets forskare och lärare har uppmärksammats under året genom att tilldelas forskningsmedel, donationer, priser och utmärkelser. Däribland kan nämnas det prestigefyllda ”ERC Advanced Grant” som professor Ludvig Edman tilldelades, och André Mateus och Nicolò Maccaferri som utsågs till ”Wallenberg Academy Fellows” som är den största privata satsningen på unga forskare i Sverige. Universitetet erhöll under året också en donation om totalt 40 miljoner kronor från Fort Knox välgörenhetsstiftelse samt Olsson och Olsson välgörenhetsstiftelse. Donationen gavs till forskning om sjukdomen amyotrofisk lateralskleros (ALS).

Totalt erhöll Umeå universitet 1,3 miljarder kronor i forskningsbidrag 2023, vilket är samma nivå som år 2022. Intäkter av bidrag inom forskning och utbildning på forskarnivå ökar med 4,6 procent 2023 jämfört med 2022.

Ett annat viktigt mått på universitetets forskningsaktivitet är mängden vetenskapliga publikationer och deras genomslag. Likt tidigare år finns alltid en efterrapportering av publikationer. Med hänsyn till naturlig årlig variation i antalet publikationer är det totala antalet författarfraktioner per år relativt stabilt under perioden 2019–2021. En viss nedgång kan observeras för år 2022. Det bör vidare noteras att Umeå universitets genomsnittliga författarfraktion per publikation sjunker måttligt men kontinuerligt för varje år under den beaktade publiceringsperioden.

Genom breda forskningsstrategiska diskussioner inom universitetet har ett antal viktiga områden prioriterats under året. Ett av dessa är den omfattande, universitetsövergripande process som ligger till grund för universitetets strategiska satsningar på forskning av hög kvalitet. Processen har resulterat i en satsning om drygt 50 miljoner kronor år 2024–2029 på tre prioriterade forskningsområden med hög internationell kvalitet och tydlig koppling till nyttiggörande i samhället. De tre områdena handlar om lärande och hjärnans formbarhet under hela livet, att bemästra mikrobiella infektioner samt växtforskning för en hållbar och grön omvandling av Subarktis. Ytterligare ett område som har prioriterats under året handlar om att stärka kvalitetskulturen inom Umeå universitet. En policy för kvalitetsutveckling och kvalitetssäkring av forskning har därför fastställts i syfte att vara vägledande för kvalitetsarbetet inom forskning på alla nivåer vid universitetet.

Samverkan är en integrerad del inom forskning och utbildning vid Umeå universitet och bedrivs där den stärker universitetets kunskapsutveckling och samtidigt skapar mervärden, kunskap och kompetens för våra samverkanspartner. Under 2023 har kunskap och kompetens vid universitetet delats och nyttiggjorts genom bland annat utbildning, populärvetenskapliga föreläsningar, publikationer, uppdragsutbildning, uppdragsforskning, innovationsprocesser

samt medarbetare som deltagit som experter i olika sammanhang, för att nämna några områden.

Under flera år har Umeå universitet ökat antalet medarbetare, och omräknat till årsarbetskrafter uppgick medelantalet till 3 922 år 2023. Detta är en ökning med 90 årsarbetskrafter jämfört med föregående år. Ökningen finns inom många befattningskategorier, mest ökar antalet postdoktorer, lektorer samt teknisk och administrativ personal. Andelen kvinnliga professorer har varit relativt stabil över tid (33 procent) men ökade till 35 procent under 2023 (individer). Under 2021–2023 har Umeå universitet haft ett mål från regeringen att uppnå en könsfördelning bland nyrekryterande professorer om 54 procent kvinnor. Sammanlagt under aktuell period uppgår andelen nyrekryterade kvinnor till 45 procent, vilket innebär att universitetet inte når rekryteringsmålet för perioden som helhet. Ett annat mål som regeringen har gett universitetet avser perioden 2021–2024 då andelen biträdande universitetslektorer ska utgöra två procent av samtlig forskande och undervisande personal. Andelen biträdande universitetslektorer har under året fortsatt att öka, från 3,0 procent år 2022 till 3,9 procent år 2023. Under 2023 ses även en ökad andel lärare med doktorsexamen bland forskande och undervisande personal.

Universitetets totala sjukfrånvaro för 2023 var 3,1 procent, vilket är något lägre än föregående år. Minskningen finns inom samtliga åldersgrupper och båda könen.

Avslutningsvis har Umeå universitet fortsatt att arbeta mot universitetsstyrelsens beslutade mål att i så hög grad som möjligt nyttja tillgängliga resurser för att bedriva utbildning och forskning av hög kvalitet. Flera åtgärder har vidtagits de senaste åren i syfte att nå detta mål och årets kapitalförändring om –186 miljoner kronor är sannolikt en effekt av dessa åtgärder. Utbildning på grundnivå och avancerad nivå redovisar ett underskott om totalt –79 miljoner kronor medan forskning och utbildning på forskarnivå redovisas ett underskott om totalt –107 miljoner kronor. Sammantaget har detta lett till att universitetets myndighetskapital vid 2023 års slut har minskat till totalt 817 miljoner kronor.

Väsentliga uppgifter¹

	2023	2022	2021	2020	2019
Utbildning och forskning					
Totalt antal helårsstudenter ²	17 585	17 699	18 004	17 476	16 748
Kostnad per helårsstudent (tkr)	130,2	111,8	106,2	103,2	103,7
Totalt antal helårsprestationer ²	14 557	14 643	15 325	14 693	14 083
Kostnad per helårsprestation (tkr)	157,3	135,1	124,8	122,8	123,4
Totalt antal studieavgiftsskyldiga studenter (hst) ³	220	194	179	166	156
Totalt antal nyantagna doktorander – varav kvinnor/män (%)	151 51/49	196 58/42	141 52/48	200 59/41	164 48/52
Totalt antal doktorander med någon aktivitet – varav kvinnor/män (%)	999 56/44	977 56/44	903 52/48	885 53/47	830 51/49
Totalt antal doktorander med doktorandanställning (årsarb.) – varav kvinnor/män (%)	524 56/44	531 55/45	465 54/46	473 52/48	415 52/48
Totalt antal doktorander med utbildningsbidrag (årsarb.) – varav kvinnor/män (%)	0 –	0 –	0 –	0 –	0 –
Genomsnittlig studietid för licentiatexamen ^{5, 6}		–	–	6,0	6,2
Genomsnittlig studietid för doktorsexamen ⁵		8,2	8,2	8,0	8,1
Totalt antal doktorsexamina – varav kvinnor/män (%)	127 51/49	98 45/55	121 51/49	118 46/54	144 49/51
Totalt antal licentiatexamen – varav kvinnor/män (%)	2 50/50	0 –	2 0/100	6 33/67	9 56/44
Totalt antal refereegranskade vetenskapliga publikationer ⁸	1 098,5	1 186,8	1 249,2	1 240,7	1 235,2
Kostnad per refereegranskad vetenskaplig publikation (mnkr)	2,8	2,4	2,1	2,1	2,1
Personal					
Totalt antal årsarbetskrafter – varav kvinnor/män (%)	3 922 55/45	3 832 54/46	3 704 54/46	3 596 53/47	3 528 53/47
Medelantal anställda – varav kvinnor/män (%)	4 559 55/45	4 372 55/45	4 211 55/45	4 121 54/46	4 035 54/46
Totalt antal lärare (årsarb.) – varav kvinnor/män (%)	1 645 49/51	1 526 48/52	1 475 48/52	1 452 47/53	1 426 45/55
Antal disputerade lärare (årsarb.) – varav kvinnor/män (%)	1 406 46/54	1 346 46/54	1 319 46/54	1 300 45/55	1 281 44/56
Antal professorer (årsarb.) – varav kvinnor/män (%)	312 33/67	308 33/67	299 33/67	303 32/68	299 31/69
Ekonomi					
Intäkter totalt (mnkr), varav utbildning på grundnivå och avancerad nivå (mnkr)	5 159 2 211	4 977 2 135	4 823 2 136	4 645 2 014	4 505 1 937
– andel anslag (%)	78 %	80 %	81 %	81 %	82 %
– andel externa intäkter (%)	22 %	20 %	19 %	19 %	18 %
forskning och utbildning på forskarnivå (mnkr)	2 948	2 841	2 687	2 631	2 568
– andel anslag (%)	48 %	49 %	52 %	52 %	51 %
– andel externa intäkter (%)	52 %	51 %	48 %	48 %	49 %
Kostnader totalt (mnkr)	5 344	5 001	4 721	4 541	4 470
– andel personal	63 %	64 %	66 %	64 %	62 %
– andel lokaler ⁷	10 %	9 %	9 %	10 %	10 %
Lokalkostnader ⁴ per kvm (kr)	2 224	2 022	1 999	2 090	1 977
– andel av justerade totala kostnader (%)	10 %	10 %	10 %	11 %	11 %
Balansomslutning (mnkr), varav	3 429	3 515	3 509	3 151	2 869
– oförbrukade bidrag	1 203	1 192	1 149	1 015	922
– årets kapitalförändring	–186	–24	101	105	35
– myndighetskapital (inkl. årets kapitalförändring)	817	1 001	1 023	921	816
i) inom utbildning grundnivå och avancerad nivå	391	469	493	433	382
i) inom forskning och utbildning på forskarnivå	405	512	512	471	418

¹ För information om hantering av historiska statistikuppgifter, se avsnittet *Underlag och datauppgifter*, sid 103.

² Exkl. uppdragsutbildning och beställd utbildning.

³ Exkl. beställd utbildning.

⁴ Redovisas i enlighet med SUHF:s rekommendationer om lokalkostnader i den del som avser sammanställning av lokalkostnader, se bilaga 2 till rekommendationerna (REK 2014:1, dnr 14/069).

⁵ Terminer. Uppgifter för 2023 var ännu inte rapporterade i samband med statistikuttag från SCB.

⁶ Antalet examina understiger sex stycken varför uppgiften inte ingår i statistikuttag från SCB.

⁷ Enligt resultaträkningen.

⁸ Avser författarfractioner. Uppgifter för 2023 är preliminära. Uppgifter för 2019–2022 har uppdaterats på grund av eftersläpning vid registrering av publikationer.

HÄNDELSE R UNDER ÅRET

Prestigefyllda bidrag från ERC

Professor Ludvig Edman, Institutionen för fysik, fick motta ERC Advanced Grant under året. Ludvig Edman ska utveckla sin forskning om tekniken bakom en ny sorts supertunn och flexibel ljuskälla, LEC. André Mateus vid Kemiska institutionen samt André Nyberg, Institutionen för samhällsmedicin och rehabilitering, fysioterapisektionen, fick ERC Starting Grant 2022, som riktar sig till framstående unga forskare.

Foto: Mattias Pettersson

Stora donationer till ALS-forskningen

De Umeåbaserade stiftelserna Fort Knox välgörenhetsstiftelse samt Olsson och Olsson välgörenhetsstiftelse donerade vardera 20 miljoner kronor till Umeå universitets forskning om sjukdomen amyotrofisk lateralskleros, mer känd som ALS.

- Det är en fantastisk generös donation som kommer att förstärka Umeå universitets redan starka ALS-forskning, säger Hans Adolfsson, rektor vid Umeå universitet.

Dessutom fick Karin Forsberg och Per Zetterström, båda på Institutionen för medicinsk biovetenskap, forskningsmedel från nyinstiftade Börje Salmings ALS-stiftelse som totalt delade ut 6,3 miljoner kronor till svensk ALS-forskning.

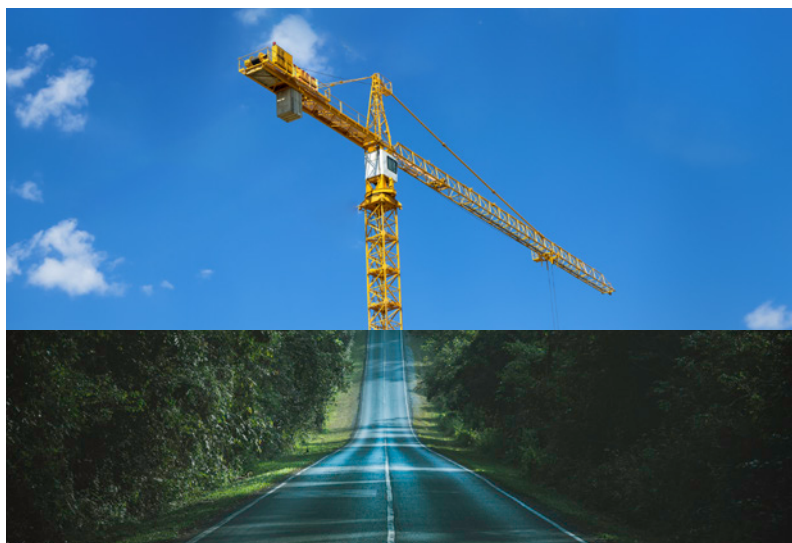

Foto: Freepik. Montage Inhousebyrå, Umeå universitet

Nio event med olika perspektiv

Med start den 8 mars och avslutning den 1 december har nio olika event genomförts i konferens- och eventserien Perspectives, ett nytt forum där forskare, beslutsfattare, intresserad allmänhet, medier och samhällsaktörer kan mötas för att lyfta olika perspektiv på aktuella ämnen. Årets tema var *Samhällsombändling i norr* och det genomfördes

såväl digitala seminarium som poddinspelningar inför publik samt ett större avslutningsevent i två dagar med både en akademisk och en publik del.

- Kunskapen skapas ofta i samspelet. "Perspectives" ska vara en plats att möta varandra på ögonhöjd, säger Dieter Müller, vicerektor vid Umeå universitet.

Virginia Dignum invaldi Förenta nationernas AI-råd

Virginia Dignum, professor vid Institutionen för datavetenskap, blev hösten 2023 utsedd till medlem i Förenta nationernas expertorgan för artificiell intelligens, AI. Dignum är enda svenska medlem i organet som sammanlagt innehåller 38 experter och som har till uppgift att ge råd och föreslå lösningar på styrning och ledning av AI på global nivå. Medlemmarna kommer från olika

vetenskapsområden och bidrar med olika erfarenheter.

- Jag kommer att arbeta för att det rådgivande organet ska kunna föra en balanserad debatt om AI:s möjligheter och utmaningar, utan att bagatellisera någon av dem eller sprida rädsla, säger professor Virginia Dignum.

Cathrine Norberg ny vicerektor

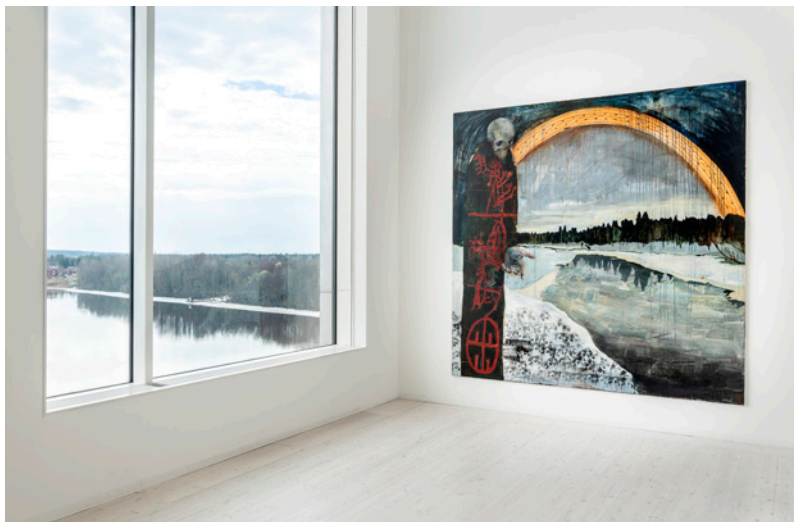
Cathrine Norberg tillträdde som Umeå universitets vicerektor för utbildning på grundnivå och avancerad nivå 1 januari 2023. Hon återvände till universitetet där hon startade sin akademiska karriär.

- Att vara ansvarig för utbildningsfrågor är en position som passar mig utmärkt. Jag brinner för området och har ett stort intresse

för kvalitets- och arbetsfrågor, vilket verkligen hör samman, säger Cathrine Norberg. Cathrine Norberg är professor i engelska och har haft ledande befattningar vid Luleå tekniska universitet och nationella uppdrag inom lärarutbildning.

Foto: Mattias Pettersson

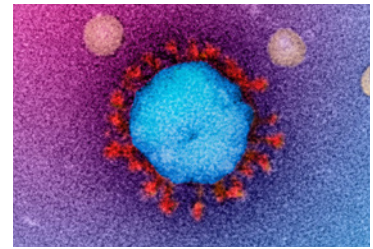
Anders Sunnas målning och ävlslandskapet utanför Bildmuseets fönster. Foto: Mikael Lundgren, Bild i Norr, Umeå, Sweden

Samtida konst i Arktis

I den stora utställningen *Ner till norr* visade Bildmuseet verk av trettio samtida konstnärer från Danmark, Finland, Färöarna, Grönland, Island, Kanada, Norge, Sverige och USA, samt från Sápmi och andra urfolksnationer i Arktis. Genom konstverk i många olika medier belystes delade erfarenheter i arktiska regioner.

Utställningen speglade både samhörighet och klyftor inom och mellan samhällen och nationer kring Nordatlanten. Utställningen och Bildmuseet blev den naturliga platsen för Arktiskt Forum 2023, där

forskare, beslutsfattare, allmänhet och näringsliv diskuterade hållbar utveckling från ett arktiskt perspektiv. Till utställningen arrangerades ett rikt program av panelsamtal och föreläsningar med konstnärer och forskare om urfolksfrågor, samhällsomvandlingen i norr, klimatförändringar och andra samtida utmaningar i arktiska regioner. *Ner till norr*, eller *Down North* på engelska, var resultatet av ett flerårigt samarbete mellan Bildmuseet, Sverige; Portland Museum of Art, USA; och Reykjavik konstmuseum, Island.

Rekordstor studie om hjärtrubbningar efter covid

En ny studie från Umeå universitet visar att covid-19 kan öka risken för hjärtrytmrubbningar, som hjärtflimmer, i upp till sex månader efter infektion. Risken var tolv gånger högre den första månaden och fortsatte vara hög i två månader. Äldre och de med svår covid-19, samt ovaccinerade, löpte större risk. Resultaten publicerades i *European Heart Journal Open*.

Förvånande upptäckt kopplat till fotosyntesen

Växter ger oss syre genom fotosyntesen. Forskare vid Institutionen för fysiologisk botanik har upptäckt att barrträdens barr inte producerar syre utan i stället förbrukar det när tiderna är svåra. Resultatet förvånade den internationella forskargruppen. Resultaten publicerades i *Nature Communications*.

- Jag trodde att det var något fel på instrumentet, säger forskaren Tatyana Shutova, vid Umeå Plant Science Centre.

Tvåvetenskapliga IceLab får bidrag för excellent forskningsmiljö

Umeå universitets IceLab har, i hård konkurrens, belönats med 30 miljoner kronor i Vetenskapsrådets nya satsning på excellenta forskningsmiljöer. Bidraget ska användas för forskning om vad som händer när levande system utsätts för stress, till exempel hur växter hanterar torka eller bakterier anpassar sig till nya miljöer.

Arbetsterapeutprogram på distans mycket attraktivt

Inför ansökan till hösten 2023 gjordes det campusbaserade arbetsterapeutprogrammet om till ett distansprogram. Att förändringen blev en succé märktes då söktrycket sköt i höjden och ökade med hela 469 procent med sökande studenter från hela landet. Värt att notera är att söktryck från boende i norra regionen, inklusive inlandet, var stort samt att det fanns en stor spridning i ålder och bakgrund hos studenterna.

Jubileumsmedalj av kungen

När kung Carl XVI Gustaf firade femtio år på tronen hölls en jubileumsbankett där professor Lars-Erik Edlund tilldelades ett så kallat jubileumsminnestecken som tagits fram särskilt för detta ändamål. I samband med kungabesöket höll Lars-Erik Edlund även en uppskattad föreläsning på Rådhuset i Umeå.

Foto: Per Melander

Ny styrelse med Anna Ekström som ordförande

Den 1 maj tillträdde tidigare utbildningsminister

Anna Ekström som ny ordförande för Umeå universitets styrelse. I samband med tillsättandet kom ett sent beslut från regeringen att förkorta mandatperioden, vilket bland annat ifrågasattes och kritiserades av Sveriges universitets- och högskoleförbund, SUHF. Den nya styrelsens förordnande gäller nu till 30 september 2024 och förutom ordföranden är sex ledamöter nya i styrelsen:

Foto: Mattias Petersson

- Sandra Finér, civilingenjör från Chalmers.
- Sverker Sörlin, professor i miljöhistoria vid Kungliga Tekniska högskolan.
- Kenneth Ruud, professor i teoretisk kemi och generaldirektör för det norska försvarets forskningsinstitut.
- Eva Malmström Jonsson, professor i ytbehandlingsteknik och tidigare prorektor vid Kungliga Tekniska högskolan.

Lotta Isaksson, Amanda Vikström och Peter Johansson pluggar i biblioteket på campus i Skellefteå. Foto: Patrick Degerman

Ny yrkeslärarutbildning i Skellefteå – viktig pusselbit i samhällsomvandlingen

Den 18 januari startade en yrkeslärarutbildning i Skellefteå i Umeå universitets regi. Utbildningen är strategiskt viktig för såväl Skellefteå kommun som hela regionens kompetensförsörjning eftersom det är stor brist på yrkeslärare i regionen.

- Att yrkeslärarutbildningen nu etableras i Skellefteå är mycket

glädjande och en viktig pusselbit i vårt arbete med kompetensförsörjning i Skellefteå kommun. Som ett resultat av det goda partnerskapet mellan Skellefteå och Umeå stärks nu universitetets närvaro i Skellefteå, vilket är mycket positivt, säger Kristina Sundin-Jonsson, kommundirektör Skellefteå kommun.

Forsknings- och innovationsveckan MIRAI 2.0 i Aula Biologica. Foto: Mattias Pettersson.

Stort engagemang på svensk-japansk forsknings- och innovationsvecka

I november stod Umeå universitet värd för forsknings- och innovationsveckan MIRAI 2.0 där över 230 forskare, studenter och universitetsledningar från Sverige och Japan deltog. Temat för konferensen var "Creating Resilient and Sustainable Societies". Umeå universitet och Kyushu universitet utsågs till nya koordinerande institutioner och tog över ansvaret från Göteborgs universitet respektive Nagoya universitet.

- Vid Umeå universitet är vi stolta över förtroendet att få koordinera

MIRAI under perioden 2024–2026. Det här är det största samarbetet mellan Sverige och Japan i sitt slag och vi ser fram emot att driva projektet vidare tillsammans med Kyushu universitet och alla partneruniversitet. Jag är övertygad om att MIRAI kommer att generera ny kunskap till nytta i framtiden och vill uppmuntra till deltagande i samarbetet, säger Katrine Riklund, prorektor vid Umeå universitet, med särskilt ansvar för forskning och forskarutbildning.

Decentraliserade utbildningar för ett levande norra Sverige

Umeå universitet var ett av fem lärosäten som tog del av regeringens satsning på decentraliserad vårdutbildning. Först ut var det decentraliserade sjuksköterskeprogrammet som med start hösten 2023 bedrivs i Dorotea, Lycksele, Malå, Norsjö, Sorsele, Storuman, Vilhelmina och Åsele. Syftet med satsningen är att stärka kompetensförsörjningen av sjuksköterskor inom hälso- och

sjukvården i södra Lappland.

Under hösten 2024 kommer Umeå universitet, som enda lärosäte i landet, även att starta en decentraliserad barnmorskeutbildning. Den kommer att ges i Gällivare och Luleå i Norrbotten, i Umeå, Skellefteå och Lycksele i Västerbotten, i Sundsvall och Örnsköldsvik i Västernorrland samt i Östersund i Jämtland-Härjedalen.

Demografiska databasen firade 50-årsjubileum

Under året uppmärksammades femtioårsjubileet för en av Umeå universitets första stora forskningsinfrastrukturer, Demografiska Databasen (DDB). När DDB startade 1973 gav sig universitetet in på ett helt nytt och oprövat område: att använda de informationsrika svenska kyrkböckerna för att bygga befolkningsdatabaser för forskning. Det var en pionjärsats som har fått stor betydelse både nationellt och internationellt. Sedan 2015 utgör DDB en del av Enheten för demografi och åldrandeforskning vid Umeå universitet, CEDAR.

Unikt kandidatprogram i filosofi och AI inrättades

Under 2023 inrättades Kandidatprogrammet i filosofi och artificiell intelligens, som är en skraddarsydd, tvärvetenskaplig utbildning inriktad mot vetenskapliga, etiska och politiska perspektiv på artificiell intelligens. I dagsläget har inget annat svenskt universitet den typen av utbildning.

Två Umeåforskare utsedda till Wallenberg Academy Fellows

Nicolò Maccaferri, biträdande universitetslektor vid Institutionen för fysik, samt André Mateus, biträdande universitetslektor vid Kemiska institutionen, utsågs under året till Wallenberg Academy Fellows av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse. Anslaget ger de båda forskarna finansiering i fem år.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Inledning

Nedgången i efterfrågan på högskoleutbildning efter pandemin har fortsatt. Trots avmattningen är intresset för högre utbildning fortfarande stort, till och med större än före pandemin, såväl nationellt som vid Umeå universitet. Den minskade efterfrågan under 2023 gällde för majoriteten av lärosäten och beror troligtvis på att läget på arbetsmarknaden är fortsatt bra trots en försämrad konjunktur. Umeå universitet behöll ändå en stadig position som landets femte största lärosäte sett till antalet förstahands-sökande till programutbildningar.

Antal förstahandssökande vid Umeå universitet minskade med 0,6 procent till kurser och med 5,4 procent till program. Det innebär att fördelningen av sökande mellan kurser och program har förskjutits marginellt till kursernas fördel.

Kvinnliga sökande minskar mer

År 2023 var antalet förstahandssökande till Umeå universitet i de nationella sökombgångarna 948 färre än i fjol, en minskning med 1,8 procent. Dominansen av kvinnliga sökande till högskoleutbildning fortsätter trots att antalet sökande kvinnor minskade mer än antalet sökande män till höstterminen 2023, såväl nationellt som vid Umeå universitet. Antalet sökande kvinnor till Umeå universitet har minskat med 2,7 procent och antalet sökande män har minskat med 0,1 procent. Trenden under de senaste fem åren är att förstahandssökande kvinnor ökar med 135 kvinnor per år medan antalet förstahandssökande män minskar med 68.

Sökande i äldre åldersgrupper ökar

Antalet sökande till Umeå universitet minskade i åldersgrupper under 35, medan antalet sökande i åldersgruppen äldre än 35 ökade med 3,3 procent. Detta kan vara en följd av ökat intresse för livslångt lärande. Trenden de senaste fem åren är dock att antalet förstahandssökande i åldersgruppen under 25 ökar med 337 personer per år, åldersgruppen 25–35 minskar med 670 personer per år samt att åldersgruppen över 35 år ökar med 390 förstahandssökande per år.

Distansutbildningar lockar allt fler

Antalet förstahandssökande till distansutbildningar vid Umeå universitet ökade 1,8 procent medan campusutbildningen minskade 4,3 procent 2023 jämfört med 2022. Det är troligt att det är de ökande äldre studentgrupperna som i högre grad söker sig till distansutbildning. Den långsiktiga trenden baserat på de senaste fem åren är att antalet förstahandssökande till campusutbildning minskar med 32 personer per år medan antalet förstahandssökande till distansutbildningen ökar med 99 personer per år.

Men sommarkurserna lockar färre

Antalet förstahandssökande till de 46 (2022: 47) sommarkurser som Umeå universitet gav 2023 minskade med 4,3 procent jämfört med 2022. Det är tvärt emot den nationella trenden där totalt sett 2,4 procent fler sökte sommarkurser jämfört med året innan. De mest populära sommarkurserna vid Umeå universitet var Kreativt skrivande A: Ett litterärt projekt, Programmering för effektiv problemlösning och Fjällekologi grundkurs. Trots att antalet sökande till Umeå universitet minskade, ökade antalet helårsstudenter, se vidare avsnitt *Sommarkurser*.

Ojämnt söktryck mellan utbildningsprogrammen

Antalet förstahandssökande fördelar sig mycket ojämnt mellan utbildningsprogrammen; cirka en tiondel av programmen står för hälften av antalet förstahandssökande. Socionomprogrammet som har fyra utlysningar per år och som finns i både campus- och distansbaserad form är det klart mest sökta programmet vid Umeå universitet. Andra populära program är liksom tidigare läkarprogrammet och det vårdadministrativa programmet. Arbetsterapeutprogrammet var det program som ökade sitt söktryck mest under 2023. Ökningen med +470 procent var en följd av att programmet lades om från campus- till distansutbildning. De mest populära kurserna 2023 var HR-arbete i teori och praktik följt av Italienska, nybörjarkurs.

Nybörjare

Trots att antalet sökande till Umeå universitet minskade, var andelen nybörjare som påbörjade en utbildning vid Umeå universitet 5,4 procent större 2023 än 2022 (med nybörjare avses här studenter som aldrig tidigare har varit registrerade vid Umeå universitet, studenten

kan dock ha varit registrerade vid annan högskola). Ökningen av nybörjare är betydligt större bland kvinnorna (8 procent jämfört med 0,6 procent ökning bland männen). En förklaring till detta kan vara att fristående kurser och distansutbildning står för en del av ökningen, det vill säga utbildning som traditionellt har fler kvinnliga sökande.

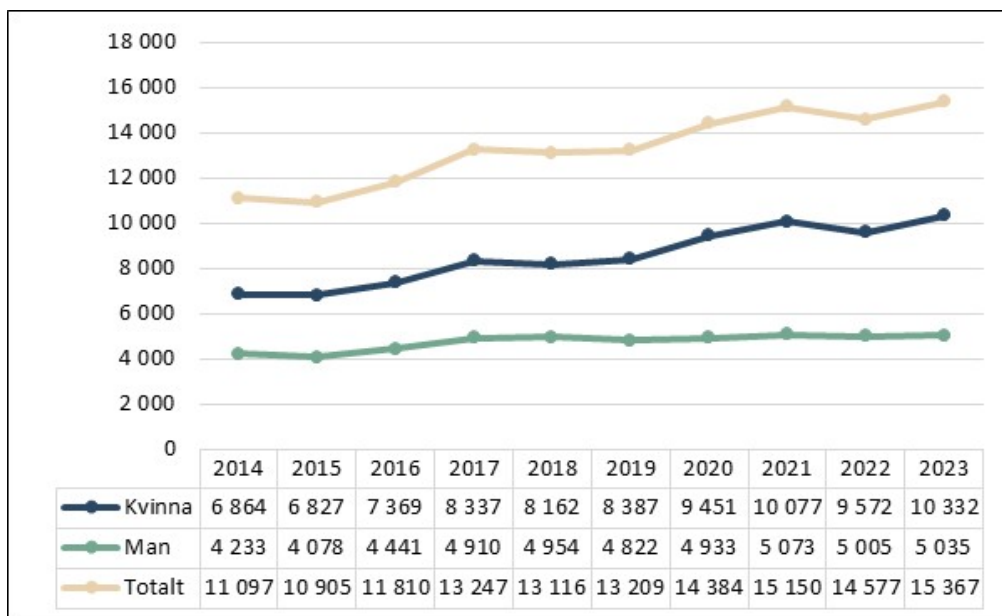

Diagram 1: Antalet högskolenybörjare under perioden 2014–2023.

Utbildningsvolym och prestationsgrad

Antal registrerade studenter vid Umeå universitet var 36 943 år 2023, vilket är en ökning med 1,5 procent jämfört med föregående år. Med undantag för pandemiåret 2021 är detta det största antalet registrerade studenter Umeå universitet hittills har haft.

Umeå universitets utbildningsvolym under 2023 motsvarade 18 358 helårsstudenter, vilket är en minskning med 0,3 procent jämfört med föregående år. Minskningen av helårsstudenter finns bland de som läser utbildningsprogram (-0,8 procent) medan fristående kurser uppvisar en svag ökning (+1,2 procent). Att utbildningsvolymen sjunker trots ett ökat antal registrerade studenter beror på att fler studenter registrerar sig för kortare studier, vilket ligger i linje med att fristående kurs och distansutbildning ökar.

Fördelning av helårsstudenter mellan fakulteterna är i stort sett oförändrad jämfört med tidigare år. Samtliga fakulteter har haft en nedgång i antalet helårsstudenter förutom Humanistisk fakultet som visar en mindre uppgång. Ökningen är i linje med ökningen av helårsstudenter på fristående kurser.

Av registrerade studenter vid Umeå universitet har 20 procent sin behörighetsgivande utbildning från Västerbottens län, 16 procent från Stockholms län och 10 procent från Västernorrlands län. Sett till endast programstudenter är Västerbottens län det mest representerade vid Umeå universitet med 28 procent av nybörjarna. Motsvarande andel för andra och tredje största län är Stockholms län (14 procent) och Västernorrlands län (14 procent). Den långsiktiga 5-årstrenden är att Västerbottens län tappar som rekryteringsbas till förmån för framför allt Stockholms, Västernorrlands och Norrbottens län. Då det finns en förskjutning med ett år av statistiken för geografisk rekrytering avses här år 2022.

Tabell 1: Totalt antal registrerade studenter i utbildning på grundnivå och avancerad nivå under perioden 2014–2023 (alla kurs typer). Prestationsgraden uttryckt i procent = HPR/HST. Uppgifterna i tabellen är inklusive uppdragsutbildning och beställd utbildning.

År	Registrerade studenter	Totalt	Helårsstudenter varav		Totalt	Helårsprestationer varav		Prestationsgrad
			utbildningsprogram	fristående kurser		utbildningsprogram	fristående kurser	
2014	30 253	16 854	12 392	4 462	14 138	11 201	2 936	84 %
2015	29 851	16 726	12 510	4 216	14 371	11 616	2 755	86 %
2016	31 023	16 762	12 477	4 286	14 158	11 457	2 701	84 %
2017	33 870	17 279	12 581	4 699	14 340	11 480	2 860	83 %
2018	33 067	16 993	12 497	4 497	14 681	11 710	2 971	86 %
2019	33 407	17 484	12 912	4 572	14 733	11 799	2 934	84 %
2020	35 452	18 218	13 393	4 825	15 346	12 285	3 061	84 %
2021	36 992	18 729	13 787	4 942	15 959	12 692	3 266	85 %
2022	36 414	18 410	13 649	4 761	15 285	12 322	2 963	83 %
2023	36 943	18 358	13 539	4 819	15 326	12 361	2 965	84 %
<i>Kvinnor</i>	65/35	62/38	61/39	66/34	63/37	62/38	67/33	84 %
<i>Män</i>								82 %

Utfärdade examina

Inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå utfärdar Umeå universitet tre typer av examina: generella examina, yrkesexamina och konstnärliga examina. Under 2023 utfärdades 4 686 examina på grundnivå eller avancerad nivå, vilket är 9 procent fler än fjolåret (2022: 4 295). Samtliga typer av examina har ökat, generella examina har dock, liksom i fjol, ökat mest. Av det totala antalet examina har 69 procent utfärdats till kvinnor och 31 procent till män, vilket är samma fördelning som i fjol. Resultatet mellan kvinnor och män är väntat utifrån skillnaderna mellan könen avseende antal helårsstudenter och helårsprestationer.

Verksamheten i övrigt

Generativ AI, främst verktyget Chat GPT, blev en tydlig utmaning för utbildningsvärlden i slutet av 2022. Tjänsten har under 2023 väckt diskussioner och känslor runt om i högskolesverige, så även på Umeå universitet. Ett medialt stort fokus på fusk utvecklades senare till frågor om hur AI påverkar utbildningars mål, kunskapsbedömning och lärprocesser. Verktyget ger nya möjligheter att planera och genomföra undervisning men skapar också utmaningar, inte minst kopplat till examination och kunskapsbedömning.

Efterfrågan på kunskap och vägledning om tjänstens användning i undervisning har varit stor och växer fortfarande. Umeå universitets insatser för att stötta såväl lärare i sin konkreta undervisning som ledares arbete med utbildning i stort har handlat om material på webben, seminarier och workshops om AI och utbildning. Enheten för universitetspedagogik och lärandestöd har koordinerat de universitetsgemensamma insatserna, men olika initiativ har även tagits av fakulteterna. Till exempel genomförde Medicinsk fakultet ett seminarium för alla anställda på temat *Examination – hur gör vi nu?*

Det stora utbildningsuppdraget som Umeå universitet har, har medfört att lärosätet för 6:e året i rad inte når upp till takbeloppet som regeringen har fastställt, se vidare avsnitt *Utbildningsuppdraget*. Umeå universitet har därför intensifierat arbetet med att rekrytera studenter till sina utbildningar, i synnerhet från storstadsområdena Stockholm, Göteborg och Malmö, varifrån universitetet bedömer att rekryteringen bör kunna vara ännu större relativt folkmängden. Universitetet har allokerat totalt 8,8 miljoner kronor för att stärka sina kommunikationsinsatser under åren 2023–2024. Universitetet har under året även beslutat om en särskild satsning på internationell studentrekrytering under åren 2023–2025 med fokus på Europa. En av flera skäl till att prioritera Europa är nätverket Across EU, en allians mellan nio europeiska lärosäten där Umeå universitet ingår.

Även insatser för ökad genomströmning har varit prioriterade under året, både av kvalitetsskäl och för att bidra till en högre utbildningsproduktion. Till exempel har Samhällsvetenskaplig fakultet på tre olika utbildningsprogram provat en ny modell, *Hållbar introduktion*, för att introducera nya studenter till högre utbildning. Pilotomgången föll väl ut och den kommer sannolikt att prövas på fler utbildningar under 2024.

Av stor betydelse för utbildningsverksamheten har flera av de satsningar som Universitetsstyrelsen beslutade att genomföra under åren 2021–2025 för att ytterligare stärka universitetets utbildning och forskning:

- Projektet *Utvecklade examinationer* har under året präglats av AI-verktygens intåg i högre utbildning. Ett 20-tal seminarier och workshops har genomförts på temat. Projektet ingick i den arbetsgrupp som universitetet tillsatte för att formulera ställningstaganden och råd angående AI i utbildning. Projektet driver också ett nationellt examinationsnätverk. Nätverket genomförde med stöd från Universitets- och högskolerådet en nationell konferens om två dagar. Första dagen diskuterades examinationspraktiken vid de tolv lärosätena i nätverket. Den andra dagen, som var en nationell online-konferens för lärare, deltog cirka 500 personer.
- Projektet *Hybridverkstad för flexibelt lärande* syftar att stimulera hybrida inslag i utbildningar vid Umeå universitet. Under 2023 har elva lärarlag efter en utlysning erhållit stimulansmedel och fått extra stöd och särskild utbildning för att tillsammans med studenter, it-pedagoger och pedagogiska utvecklare kunna genomföra utbildning i hybrid form. Projektet har återrapporterats på konferenser anordnade av till exempel Universitets- och högskolerådet samt Sveriges universitets- och högskoleförbund.
- Projektet *Skrivum* har formerats utifrån erfarenheten att allt fler studenter behöver mer stöd inom området akademiskt skrivande. Under 2023 har projektet genomfört två verkstadsterminer med åtta träffar vardera. Totalt har 41 personer från 12 olika institutioner deltagit och samtliga fakulteter har varit representerade. Projektet har presenterats vid både nationella och internationella konferenser. Interna uppföljningar med bland annat intervjustudier har påbörjats. Skrivums webbsida är bland de mest besökta av Umeå universitets interna webbsidor.

Resultatindikatorer

Följande indikatorer används enligt budgetpropositionen för 2023 för att redovisa resultat inom området utbildning på grundnivå och avancerad nivå:

- Prestationsgrad i utbildning, se tabell 1.
- Andelen etablerade på arbetsmarknaden 1 år efter examen var 76 procent. Andelen etablerade på arbetsmarknaden 3 år efter examen var 80 procent. Siffrorna avser år 2022, då det är de senast tillgängliga i databasen Bakgrund och framgrund.

Det har vi firat

Under året har sex lärare utnämnts som excellenta och 33 som meriterade. De utnämnda lärarna firades vid Lärarhögtiden som ägde rum i november i samband med 30-årsjubileet av den universitetspedagogiska konferensen. Sammantaget har 355 lärare utnämnts sedan den första omgången 2014.

I mitten av januari var det högtidlig invigning av en ny yrkeslärarutbildning i Skellefteå i Umeå universitets regi. Utbildningen är en strategiskt viktig pusselbit för såväl Skellefteå kommun som hela regionens kompetensförsörjning, eftersom det är stor brist på yrkeslärare i regionen. Invigningen genomfördes vid Campus Skellefteå med representanter från både Skellefteå kommun och Umeå universitet. Det var högt söktryck till utbildningen och 21 studenter startade på programmet.

Umeå universitet är sedan år 2015 ett Riksidrottsuniversitet. Hösten 2020 startade det nya Tränarprogrammet vid Umeå universitet. I juni 2023 hölls en examensceremoni för de 15 första avgångsstudenterna. Samtidigt tog den första kullen med 20 hälso- och sjukvårdskuratorer examen. Hälso- och sjukvårdskuratorprogrammet är en ettårig utbildning på avancerad nivå. Vid den årliga examensceremonin för studenter vid internationella masterprogram deltog ett rekordstort antal studenter, över 260 studenter från mer än 50 länder.

Tusentals studenter har gått tekniskt-naturvetenskapligt basår vid Umeå universitet genom åren. Basåret förbereder studenterna för utbildningar inom vård och omsorg, medicin, teknik och naturvetenskap, och många av dem som söker kommer från regionen. I snitt antas 200 till 250 studenter per år och i maj firades basårets 30-årsjubileum.

Civilingenjörsprogrammet i teknisk fysik firade 35 år i november och bjöd då på en explosiv fysikshow i Aula Nordica dit både anställda, studenter och allmänheten välkomnades.

Receptarieprogrammet vid Umeå universitet startade för att råda bot på bristen på apotekspersonal, främst i Norrland, och var såsom distansbaserad programutbildning en pionjär. Under 2023 firade programmet 20 år. Demografiska databasen firade 50-årsjubileum med olika aktiviteter och arrangemang. Centrum för skolledarutveckling firade 30 år.

Med en imponerande svit på åtta år intog Designhögskolan vid Umeå universitet återigen toppplaceringen på den prestigefyllda Red Dot Ranking.

Ekonomisk utveckling

Tabell 2: Resultaträkning perioden 2021–2023 för utbildning på grundnivå och avancerad nivå, exklusive uppdragsutbildning, tkr.

	2021	2022	2023
<i>Intäkter</i>			
Anslag	1 740 412	1 710 250	1 729 535
Avgifter och andra ersättningar	170 893	181 689	201 878
Bidrag	64 378	63 453	51 582
Finansiella intäkter	105	8 897	39 784
Summa intäkter	1 975 788	1 964 289	2 022 779
<i>Kostnader</i>			
Personal	1 287 735	1 305 872	1 365 510
Lokaler	226 355	234 113	259 374
Övriga driftskostnader	328 005	362 724	391 567
Finansiella kostnader	163	2 533	11 048
Avskrivningar	69 659	73 472	79 561
Summa kostnader	1 911 917	1 978 714	2 107 060
<i>Transfereringar</i>			
Erhållna medel	18 865	27 782	26 052
Lämnade bidrag	-18 865	-27 782	-26 052
Summa	0	0	
Årets kapitalförändring	63 871	-14 425	-84 281

Totala intäkter inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå, exklusive uppdragsutbildning, är 3,0 procent högre 2023 jämfört med 2022, motsvarande 58,5 miljoner kronor. Samtliga intäktslag förutom intäkter av bidrag, är högre jämfört med föregående år. Både procentuellt och i belopp förklaras den största delen av förändringen av ökade finansiella intäkter (+30,9 mnkr) till följd av det förändrade ränteläget under året. Intäkter av anslag är likt tidigare år den största intäktsposten och uppgår till 85,5 procent av de totala intäkterna (2022: 87,1 procent). I intäkter av anslag ingår en reducering med 60,0 miljoner kronor till följd av att universitetet inte har nått upp till det tilldelade takbeloppet. År 2022 var motsvarande belopp en reducering med 71,1 miljoner kronor. Intäkter av avgifter och andra ersättningar har ökat med 11,1 procent (2022: +6,3 procent).

Totala kostnader inom verksamhetsgrenen är 6,5 procent högre 2023 jämfört med 2022 (+128,3 mnkr). Beloppsmässigt står personal-

kostnaderna för den största kostnadsökningen jämfört med 2022, förändringen motsvarar 59,6 miljoner kronor (+4,6 procent). Personalkostnaderna är också den största kostnadsposten och motsvarar 64,8 procent av totala kostnader (2022: 66,0 procent). Ökningen av personalkostnader är väntad utifrån lönerrevisionens utfall och fler antal anställda. Lokalkostnader har ökat med 10,8 procent 2023 jämfört med 2022. Motsvarande ökning 2022 var 3,4 procent. Kostnadsökningen 2023 förklaras främst av högre konsumentprisindex och högre elpriser som påverkar universitetets hyresavtal. Övriga driftskostnader har ökat med 8,0 procent och kostnader för avskrivningar med 8,3 procent. Likt finansiella intäkter har även finansiella kostnader ökat, om än inte i samma storleksomfattning, ökningen är 8,5 miljoner kronor 2023 jämfört med 2022.

Intäkt- och kostnadsutvecklingen under året resulterar i ett underskott på totalt -84,3 miljoner kronor (2022: -14,4 mnkr).

Uppdragsutbildning

Tabell 3: Resultaträkning perioden 2021–2023 för uppdragsutbildning, tkr.

	2021	2022	2023
<i>Intäkter</i>			
Avgifter	159 819	171 020	187 901
Finansiella intäkter	0	0	4
Summa intäkter	159 819	171 020	187 905
<i>Kostnader</i>			
Personal	54 363	51 652	58 674
Lokaler	29 848	31 060	31 203
Övriga driftskostnader	74 471	92 435	87 896
Finansiella kostnader	2	2	21
Avskrivningar	4 698	5 300	4 452
Summa kostnader	163 382	180 449	182 246
Årets kapitalförändring	-3 563	-9 429	5 659

Inom uppdragsutbildning ökade både intäkter och kostnader under 2023. Intäkterna ökade med 9,9 procent jämfört med föregående år (2022: +7,0 procent). Intäktsökningen härrör i huvudsak från erhållna medel för Polisutbildning (+17,1 miljoner kronor). Polisutbildningen är universitetets största uppdragsutbildning och finansiär och står för cirka 66 procent av intäkterna inom uppdragsutbildningen (2022: 63 procent).

Personalkostnaderna är de kostnader som har ökat mest under året (+7,0 miljoner kronor). Den totala kostnadsökningen för uppdragsutbildning för 2023 summerar trots ökningen i personalkostnader endast till 1,0 procent (2022: 10,4 procent) på grund av att övriga drifts- och avskrivningskostnader summerat har minskat med -5,4 miljoner kronor.

För åren 2021–2022 har uppdragsutbildningens resultat varit planerade underskott. För 2023 visar resultatet däremot på ett överskott med 5,7 miljoner kronor, eftersom kostnaderna har ökat mindre än intäkterna. För vidare information om finansiering av uppdragsutbildning hänvisas till avsnittet *Uppdragsutbildning*.

Utbildningsuppdraget

Takbeloppet

År 2023 registrerades totalt 17 070 helårsstudenter (HST) som har avräknats mot universitetets takbelopp (2022: 17 184). Minskningen 2023 (-114 HST eller -0,7 procent) har främst skett inom utbildningsområdet samhällsvetenskap (-167 HST), men även inom ett flertal andra utbildningsområden som naturvetenskap (-43 HST), undervisning (-39 HST), teknik (-36 HST) och odontologi (-21 HST). Utbildningsområden där antalet helårsstudenter har ökat är främst inom humaniora (+162 HST). En mindre ökning har även skett inom medicin (+30 HST) och vård (+29 HST). Av den totala anslagsposten för utbildning på grundnivå och avancerad nivå avser 14,6 miljoner kronor satsningen på livslångt lärande där universitetet per helårsstudent får avräkna medel motsvarande summan av ersättningen för en helårsstudent och en helårsprestation för relevanta utbildningsområden. Av det totala utfallet av helårsstudenter avräknas 205 helårsstudenter mot satsningen på livslångt lärande, vilket innebär att samtliga medel för satsningen i stort sett har nyttjats. Genomförda insatser i syfte att stärka det livslånga lärandet beskrivs i avsnittet *Livslångt lärande*.

Utöver studenter finansierade inom utbildningsanslaget 2023 finns totalt 1 288 helårsstudenter som finansieras genom särskilda statliga medel eller uppdragsmedel (2022: 1 226).

De studerande och deras prestationer inom takbeloppet fördelar sig på utbildningsområden enligt tabell 4. Ersättningen understiger takbeloppet med 60,0 miljoner kronor 2023 (2022: -71,1 mnkr). Jämfört med 2019 har takbeloppet ökat med 172 miljoner kronor (+12,1 procent) 2023 och det har varit svårt för universitetet att helt fylla de nya utbildningsplatserna i enlighet med tilldelad budget. De senaste årens utbyggnader av utbildning som regeringen har genomfört har lett till ökande takbelopp för universitetet. År 2023 minskar dock universitetets takbelopp (exkl. indexökning) jämfört med föregående år.

Frågan om genomförandet av utbildningsuppdraget med tillhörande diskussion om studentantal och genomströmning är en av Umeå universitets stora utmaningar de kommande åren, och under år 2023 har flera aktiviteter vidtagits i samarbete med fakulteter och Lärarhögskolan. Några av dessa är uppdrag som rektor har fastställt till samtliga fakultetsledningar och Lärarhögskolans ledning, en satsning på kommunikationsinsatser för studentrekrytering under perioden 2023–2024 samt fördjupad analys av samband mellan observerbara storheter som exempelvis söktryck, registreringar och genomströmning samt styrparametrar som antagningstal, planeringstal och utbildningens distributionsform.

Universitetet hade ett ingående anslagssparande motsvarande 83,8 miljoner kronor vid ingången av 2023. I och med underskridandet ökar universitetets ackumulerade anslagssparande till 143,8 miljoner kronor, varav 60,0 miljoner kronor bokförs som minskad intäkt inom grundutbildningsanslaget år 2023.

Tabell 4: Takbelopp 2023, tkr.

Utbildningsområde	Antal HST LLL	Antal HST exkl. LLL	Antal HPR	Ersättning (tkr)
Humaniora	78	2 327	1 460	116 751
Juridik	0	423	388	23 175
Samhälls- vetenskap	71	4 312	3 564	231 398
Naturvetenskap	23	2 362	1 902	234 214
Teknik	24	1 875	1 531	187 516
Vård	10	2 156	1 951	240 079
Odontologi	0	302	326	35 051
Medicin	0	1 780	1 711	268 068
Undervisning	0	362	327	29 394
Verksamhetsför- lagd utbildning	0	159	151	18 077
Övrigt	4	333	287	26 576
Design	0	308	274	78 685
Konst	0	74	67	24 120
Musik	0	10	10	2 332
Idrott	0	83	74	14 103
Summa	205	16 865	14 025	1 529 540
Ersättning för helårsprestationer från december 2022				3 037
Summa utfall				1 532 577
Takbelopp 2023				1 592 610
Differens till takbelopp (Takbelopp – summa utfall)				60 033
Ingående anslagssparande (2023-01-01)				83 792
Utgående anslagssparande (2023-12-31)				143 825

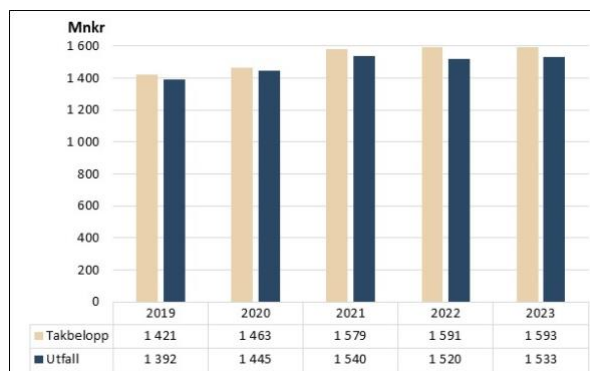

Diagram 2: Intäkter av anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå samt takbelopp perioden 2019–2023, miljoner kronor.

Utbildningsutbud

Regleringsbrev 2023, I:7 Universitet och högskolor

Utbildningsutbudet utformas med utgångspunkt i studenternas efterfrågan, arbetslivets och samhällets behov samt kunskapsutvecklingen och universitetets forskning. Detta görs av fakulteter och Lärarhögskolan, programråd och institutioner, inom ramen för universitetsgemensamma styrdokument och processer. Det strategiska rådet för utbildning på grundnivå och avancerad nivå (USR) utgör ett universitetsgemensamt organ för kunskapsöverföring och strategiska diskussioner samt medverkar i beredningen av bland annat inrättande och avveckling av utbildningsprogram och huvudområden.

Kopplingen mot omvärldens behov är särskilt tydlig för yrkesutbildningar för vilka det finns tydliga strukturer i form av programråd med externa representanter, ibland även branschråd, med vilka universitetet för dialoger om utbildningarnas utformning och dimensionering. För att kunna möta omvärldens specifika behov av kompetens har Umeå universitet ett av Sveriges största utbud av yrkesutbildningar och det största antalet examenstillstånd. Ungefär 45 procent av anmälningsskoderna utlysta i de nationella sökangångarna 2023 är knutna till program som leder till yrkesexamen och ungefär 60 procent av de sökande programstudenterna sökte till något program som leder till yrkesexamen.

För de generella kandidat-, magister- och masterutbildningarna styrs utbudet och dimensioneringen i högre grad av studenternas efterfrågan och universitetets forskningsområden, även om många program som leder till generell examen också har en tydlig professionsinriktning. Även inom generella examina har Umeå universitet en av de större ämnesbredderna i landet med förleden ekonomi, farmacie, filosofi, medicin, naturvetenskaplig, odontologi, politiska, tekniska och teologiska.

Utbildningsutbudet omfattar inte bara programutbildningars inriktning och ämnesinnehåll utan även distributionsformen på utbildningen och utbudet av fristående kurser. Erbjudanden av utbildningar som ges på andra orter eller är nätburna är viktiga för att tillgodose

kompetensbehov, inte minst inom regionen. Omvärldsanalyser av behov av förändringar av utbildningsutbudet görs bland annat genom kontakter med lärcentrum i regionen.

Under 2023 genomfördes följande större förändringar i utbildningsutbudets innehåll och distributionsformer.

Lärarhögskolan erbjuder en bred uppsättning distributionsformer för att främja rekryteringen. Arbetsintegrerad lärarutbildning (AIL) genomförs i samverkan med skolhuvudmän som distansutbildning med några fysiska träffar per termin. AIL erbjuds inom grundlärarprogrammet med inriktning mot åk 4–6 och inriktning fritidshem. För att möta det stora regionala behovet av utbildade förskollärare startade även en förskollärarytbildning på distans med campusträffar våren 2023. Ytterligare en flexibel variant är utbildningsuppdraget Kompletterande pedagogisk utbildning för personer med forskarexamen. Utbildningen ges på distans, där Umeå universitet är nationell samordnare för uppdraget. På avancerad nivå erbjuds specialpedagog- och speciallärarutbildning på distans. Under hösten 2023 erbjöds speciallärarutbildningen även inom ramen för Lärarlyftet.

Vid medicinska fakulteten har två nya program startat under 2023, nämligen Masterprogrammet i medicinsk teknik samt Specialistsjuksköterskeprogrammet med inriktning hjärtsjukvård. Arbetsterapeutprogrammet har under 2023 övergått till distansutbildning, och har i samband med det erhållit ett ökat söktryck varför fler studenter har antagits. Decentraliserad sjuksköterskeutbildning har införts hos kommunerna Dorotea, Lycksele, Malå, Norsjö, Sorsele, Storuman, Vilhelmina och Åsele från höstterminen 2023. Efter några år då de fristående kurserna har fått stå tillbaka, med anledning av att programstudenter har prioriterats i budgeten, har den medicinska fakulteten arbetat aktivt med syfte att åter igen försöka öka antalet fristående kurser.

Vid den samhällsvetenskapliga fakulteten har Civilekonomprogrammet med internationell inriktning ersatts av kandidatprogrammet. Internationella ekonomprogrammet, där den första kullen antogs hösten 2023. Förändringen motiveras av förändrade mönster bland

studenter. De som läser internationell inriktning är mer intresserade av att ta en kandidatexamen för att därefter söka ett masterprogram, än att läsa till en civilekonomexamen. En annan förändring vid fakulteten är att kandidatprogrammet i pedagogik inrättades för att visa en tydligare väg till examen för de som läser fristående kurser i pedagogik. Utlysningen till Turismprogrammet ställdes in på grund av ett vikande söktryck under de senaste åren, vilket förmodligen är en direkt följd av pandemin – det minskande resandet gav en stark nedgång för turismindustrin.

Vid den teknisk-naturvetenskapliga fakulteten startades hösten 2023 en distansversion av civilingenjörsutbildningen med inriktning teknisk kemi. Utbildningen ges på distans för att öka rekryteringsbasen och undvika lokal konkurrens med universitetets befintliga civilingenjörsutbildningar som samtliga är campusbaserade. Utbildningen har två profiler, "hållbar kemi" och "materialkemi och energi", vilka båda kopplar till de pågående industrisatsningarna i norra Sverige. För två program (Högskoleprogrammet till processoperatör, 120 högskolepoäng samt Kandidatprogrammet i miljö- och hälsoskydd, 180 högskolepoäng) beslutades om nollintag hösten 2023 på grund av lågt antal sökande. Det förra programmet utvecklades initialt i samarbete med processindustrin längs norrlandskusten för att möta industrins behov och ges i samarbete med Mittuniversitetet. Det senare programmet kommer att ersättas av ett nytt program inrättat 2023, Kandidatprogrammet i Miljövetenskap med inriktning hållbar utveckling, 180 hp, med första intag hösten 2024.

Den humanistiska fakulteten har sedan länge satsat strategiskt på fristående kurser, och funnit att de attraherar en vidare grupp av studenter, åldersmässigt och geografiskt, än programutbildningarna som i högre utsträckning har yngre sökande. Fakulteten har i synnerhet satsat på nätbaserad fristående kurs, bland annat genom IKT-coacher till stöd för lärare i kursutveckling. Stödenheten Humlab ger stöd till lärare och studenter i form av workshops och föreläsningar. Fakulteten har också under året arrangerat ett pedagogiskt seminarium kring utveckling av nätkurser för att öka genomströmningen.

Fördelningen mellan program och kurser samt mellan campus och distansutbildning

Umeå universitet har under en längre tid tillhört de mest populära lärosätena nationellt vad gäller distansutbildning sett till antalet sökande. Andelen helårsstudenter inom distansutbildning vid Umeå universitet har dessutom ökat under de senaste åren. Sedan 2019 är ökningen 5 procentenheter, vilket framgår av tabell 6. Båda könen väljer i allt högre omfattning distansutbildning före campusbaserad utbildning, men ökningen är störst bland kvinnorna, 6 procentenheter, medan den för männen är 3 procentenheter sedan 2019. Då fördelningen av helårsstudenter mellan program och fristående kurs inte har förändrats nämnvärt under den senaste femårsperioden (se tabell 5) är det rimligt att dra slutsatsen att de distansbaserade utbildningsprogrammen attraherar kvinnor i högre omfattning än män. Detta är lätt att verifiera dels i tabell 7, dels från det faktum att en relativt stor andel program som erbjuds på distans är de som traditionellt också attraherar fler kvinnor än män: sjuksköterska, socionom och förskollärare.

Tabell 5 visar att fördelningen för helårsstudenter mellan program och fristående kurs är stabil över tid och kön, medan tabell 6 visar att andelen distansutbildning ökar, särskilt för kvinnor.

Tabell 5: Andel helårsstudenter och studerande på kurser inom utbildningsprogram respektive fristående kursperioden 2019–2023.

Andel helårsstudenter	2019	2020	2021	2022	2023
Kvinnor					
Program (%)	73	72	72	73	72
Fristående kurs (%)	27	28	28	27	28
Män					
Program (%)	75	75	76	76	76
Fristående kurs (%)	25	25	24	24	24
Totalt					
Program (%)	74	74	74	74	74
Fristående kurs (%)	26	26	26	26	26

Tabell 6: Andel helårsstudenter och studerande på campus respektive distans perioden 2019–2023.

Andel helårsstudenter	2019	2020	2021	2022	2023
Kvinnor					
Campus (%)	69	68	68	65	63
Distans (%)	31	32	32	35	37
Män					
Campus (%)	80	79	78	78	76
Distans (%)	20	21	22	22	24
Totalt					
Campus (%)	73	72	72	70	68
Distans (%)	27	28	28	30	32

Tabell 7 och 8 problematiserar denna bild något. Ur perspektivet helårsstudenter är den dominerande kombinationen av utbildnings- och distributionsform programbaserad campusutbildning som 2023 står för 61 procent av den totala volymen sett till antal helårsstudenter. Inom denna kategori finns även en något jämnare könsfördelning med 58 procent kvinnor och 42 procent män. Som tidigare har nämnts är andelen kvinnor inom distansbaserad programutbildning mycket hög (78 procent), vilket dels beror på de utbildningsprogram som erbjuds med distansundervisning, dels förefaller det även som att undervisningsformen som sådan attraherar en högre andel kvinnor.

Tabell 7: Fördelning av helårsstudenter på utbildningsform och distributionsform 2023.

Andel helårsstudenter	Fristående	Program
Distans (%)	19	13
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>68/32</i>	<i>78/22</i>
Campus (%)	7	61
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>57/43</i>	<i>58/42</i>

Tabell 8 visar en uppskattning av fördelningen av antalet faktiska studenter i grupperna campus-distans samt fristående kurs-distans för 2023. Den stora skillnaden i fördelning mellan antal helårsstudenter och antal faktiska studenter i de olika kategorierna är uppenbar: ungefär lika många studenter läser distansbaserade fristående kurs som campusbaserad programutbildning. Detta betyder att de studenter som läser distansbaserade fristående kurser i genomsnitt registrerar sig på färre poäng per läsår än programstudenter.

Tabell 8: Fördelning av andel faktiska studenter på utbildningsform och distributionsform 2023.

Andel faktiska studenter	Fristående	Program
Distans (%)	41	11
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>68/32</i>	<i>78/22</i>
Campus (%)	9	39
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>57/43</i>	<i>58/42</i>

Det är ur ett flertal perspektiv ytterst relevant att erbjuda högkvalitativa distansutbildningar både i form av fristående kurser och som längre utbildningsprogram. Samtidigt värdesätter Umeå universitet en levande campusmiljö och värnar campuspopulationens storlek vad gäller antalet studenter. Antalet helårsstudenter för campusutbildning har i princip varit oförändrad under perioden 2012–2023 samtidigt ökar HST för distansutbildningen. Ökningen för distansutbildningen per år är väsentligt större än den svaga minskningen för campusutbildningen så nettoeffekten är en ökning av HST för Umeå universitet under tidsperioden.

Diskussioner i universitetsledningen såväl som det utbildningsstrategiska rådet under 2023 har ökat medvetenheten om distributionsformens betydelse för studentrekrytering.

Dimensionering av lärar- och förskollärarytutbildning

Vid Umeå universitet erbjuds samtliga lärarexamina. Lärosätet utbildar förskole-, grund-, ämnes- och yrkeslärare. Som vidareutbildning utbildas specialpedagoger och speciallärare. Alternativa studieformer som kan leda till en lärarexamen och som erbjuds vid lärosätet är vidareutbildning av obehöriga lärare (VAL), kompletterande utbildning för utländska lärare och förskollärare (ULV), arbetsintegrerad lärarutbildning, kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) samt Lärarlyftet.

Vid Lärarhögskolan erbjuds flera av utbildningarna i någon flexibel variant eller via distansstudier i syfte att möta kommunernas behov av lärare samt för att nå nya studerandegrupper. Genom kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) för årskurs 7–9 och gymnasiet erbjuds utbildningen med 50 och 100 procents studietakt som flexibel variant. Under hösten 2023 påbörjades ett arbete med planering av ytterligare en arbetsintegrerad lärarutbildning inom grundlärarprogrammet

med inriktning mot fritidshem med start hösten 2024. Den ges på distans med 75 procents studietakt och möjliggör för studenterna att arbeta parallellt med sina studier motsvarande 50 procent.

Yrkeslärarutbildningen ges på distans, med 50 procents studietakt vid campus Umeå. Dessutom startades våren 2023 yrkeslärarutbildning på distans med Skellefteå som studieort. För att möta det stora regionala behovet av utbildade förskollärare startades även en förskollärarutbildning på distans med campusträffar våren 2023. Ytterligare en flexibel variant är utbildningsuppdraget KPU för personer med forskarutbildning. Den ges på distans med 125 procents studietakt och Umeå universitet är nationell samordnare för uppdraget. Under hösten 2023 startades speciallärarutbildningen inom ramen för Lärarlyftet som uppdragsutbildning via Skolverket.

Informationsspridningen till presumtiva och befintliga studenter har under året främst skett via marknadsföring i sociala medier, digitala och fysiska sammankomster samt genom studie vägledning. Övriga exempel på studentrekryterande insatser som har genomförts under året är utveckling av webbsidor och medverkan vid utbildningsmässor. Antagna studenter välkomnades med ett telefonsamtal från studenter som redan går utbildningen via den så kallade sommarringningen. Klassföreståndarprojektet har under 2023 riktat sig mot studenter inom förskollärarprogrammet där syftet att på olika sätt stötta studenter under termin 1. Målet är att öka kvarvaron i programmen.

Livslångt lärande

*Regleringsbrev 2023, I:14 Umeå universitet
Högskolelag (1992:1434), 1 kap 5§*

Umeå universitet bedömer att bredden och djupet i de kurser och program som erbjuds inom universitetets reguljära utbildningsutbud utgör en god grund för att innehållsligt möta behovet av livslångt lärande. Umeå universitets tydligaste strategi vad gäller livslångt lärande är att erbjuda fristående kurser på distans. Kurserna ges i varierande studietakt och antal träffar. År 2023 var Umeå universitet det näst största lärosätet i landet sett till antal antagna distansstudenter och det fjärde största sett till antal antagna studenter till fristående kurs.

Umeå universitet var också det tredje mest angivna lärosätet för ansökan för studier med omställningsstudiestöd under 2023. (Omställningsstudiestöd är en riktad satsning för individer som genom fortbildning vill stärka sin ställning på arbetsmarknaden.) Fristående kurser öppnar för samtliga behöriga att sätta ihop sin utbildning efter önskemål och behov. Möjligheten att ta ut olika examen utgående från fristående kurser regleras i Umeå universitets examensordning samt den lokala examensbeskrivningen för den examen som gäller och är ej automatiskt kopplad till ett krav att vara antagen till ett specifikt utbildningsprogram. För de som önskar kompetensutveckla sig och redan har en examen på kandidatexamensnivå erbjuder Umeå universitet ett brett utbud av magister- och masterprogram. Från de flesta masterprogram är det möjligt att avsluta studierna efter ett år med en magisterexamen.

Kurser och program i det ordinarie utbudet kompletteras även av Umeå universitets verksamhet inom uppdragsutbildning. Uppdragsutbildningen vänder sig främst till arbetsgivare. På Skolverkets uppdrag genomför Umeå universitet sedan hösten 2023 uppdragsutbildningen Lärarlyftet för att erbjuda yrkesverksamma lärare möjlighet till vidareutbildning för att bli speciallärare. Utanför uppdragsutbildningens ramar för även Umeå universitet regelbunden dialog med regioner och kommuner. Ett exempel är att efter diskussioner med Skellefteå kommun startade yrkeslärarprogrammet med studieort Campus Skellefteå våren 2023. Utbildningen ges med 50 procent studietakt. Satsningen ska möta behovet av yrkeslärare i Skellefteås närområde.

En analys av matchningen mellan kompetens och efterfrågan på den regionala arbetsmarknaden i Norrbotten och Västerbotten visar att det största kompetensglappet, och därmed också behov av kompetensutveckling, finns inom områdena teknik, handel och administration samt vård och omsorg. Tabell 9 visar vilket kurs- och programutbud Umeå universitet har för kompetensutveckling inom dessa områden, både vad gäller ordinarie utbildningsverksamhet och uppdragsutbildning. Umeå universitet anser att det finns goda förutsättningar att täcka en stor del av det kompetensutvecklingsbehov som finns i regionen, men att framför allt kurser till viss del måste omarbetas för att kunna erbjudas mer

flexibelt, det vill säga i kortare form och i ännu mer orts- och tidsberoende form. Under 2023 har Umeå universitet inlett en översikt över hur utbildning presenteras på universitetets webbplatser för att bli lättare att hitta för den som söker specifika utbildningar, både vad gäller innehåll och distributionsform.

Tabell 9: Kurs- och programutbud för särskilda kompetensområden 2023.

Utbildningar	Teknik	Handel och administration	Vård och omsorg
Fristående kurs	200	406	147
- varav distans	22	29	85
- varav halvfart	37	195	49
Program master/magister	41	10	28
Uppdragsutbildning	5	skräddarsys	4

Förutom arbetsmarknadens behov lämpar sig fristående kurser mycket väl för folkbildning. Några exempel på fristående kurser inrättade 2023 som riktar sig till intresserad allmänhet på grundnivå är Kulturella perspektiv på antropocen, Tolerans, Samhällsomvandlingar i norra Sverige, Latin för läkare och angelägna lekmän samt Kulturella perspektiv på klimatförändringar.

Mål för antal examina för vissa utbildningar

Regleringsbrev 2023, I:14 Umeå universitet

Regeringen har presenterat särskilda mål för ett antal utfärdade examina under perioden 2021–2024. Målen gäller ett antal yrkesutbildningar inom de två områdena lärar- och förskollärarytutbildningar respektive hälso- och sjukvårdsutbildningar.

Tabell 10: Antal utfärdade examina för lärar- och förskollärarytutbildningar samt specifika hälso- och sjukvårdsutbildningar för perioden 2021–2023. Tabellen visar även mål för antal utfärdade examina perioden 2021–2024.

	2021	2022	2023	Mål för antal utfärdade examina under 2021–2024
Lärar- och förskollärarytutbildningar ¹	427	484	479	1 925
<i>kvinnor/män (%)</i>		70/30	76/24	
Hälso- och sjukvårdsutbildningar	412	389	430	1 720
<i>kvinnor/män (%)</i>	84/16	86/14	89/11	

¹Äldre lärarexamina är inkluderade i antalet utfärdade examina för lärar- och förskollärarytutbildningar.

Lärar- och förskollärarytutbildningar

Antal utfärdade examina inom lärar- och förskollärarytutbildningar uppgår till 479 år 2023. Tillsammans med utfallet för år 2021 (427) och 2022 (484) och 2023 (479) motsvarar det 72 procent av målet för fyraårsperioden 2021–2024. Avvikelsen är 3 procentenheter och prognosen visar att Umeå universitet troligtvis kommer att vara nära målet vid periodens slut.

Inom satsningen Öppet för klimatet utformade lärare vid yrkeslärarprogrammet och yrkeslärare i Västerbotten under höstterminen 2022 ett öppet och nätbaserat utbildningsmaterial. Detta med syfte att bidra med kunskap och inspiration för att stödja yrkeslärares undervisning med hållbar utveckling och grön omställning. Materialet består av korta föreläsningar om hållbar utveckling och skolutveckling samt ett antal inspirationsfilmer av verksamma yrkeslärare. Under höstterminen 2023 och vårterminen 2024 kompletteras detta material med fler filmer samtidigt som marknadsföring av utbildningsmaterialet genomförs bland skolor i Norrland. Tre andra exempel kopplade till samma satsning är öppna nätbaserade utbildningar kopplat till klimatomställningen. Den första kursen gavs inom arkitektur och byggde på en föredragsserie/workshop om arkitektur och klimatförändring. Den andra kursen handlar om vägasteknik för nybörjare, och gavs i samverkan med Luleå tekniska universitet. Den tredje kursen behandlade Miljö, klimat och hälsa ur ett medicinskt perspektiv.

Gemensamma åtgärder för att nå målet för i princip alla program är att fler studievägledare har anställts för att arbeta med åtgärder för att möjliggöra ökad genomströmning. Sedan 2022 har marknadsföringen i företrädesvis sociala medier ökat. Vidare arbetar lärosätet med ett projekt där studenter från tidigare kullar agerar som mentorer för nyantagna studenter, också detta för att öka möjligheten att studenterna stannar kvar i utbildningen. Arbetet i antagningsprocessen har under de senaste åren varit

mer offensivt bland annat genom att fler sökande har erbjudits plats redan i första urvalet.

Andra förklaringar och eventuella åtgärder som vidtagits redovisas nedan för respektive utbildning.

Förskollärarexamen

Antalet examina kommer de närmsta åren ligga på ungefär samma nivå som de senaste åren. Det beror på att det är och har varit så gott som samma antal studenter i utbildningen under perioden. Från och med vårterminen 2023 erbjuds programmet på distans och söktrycket har varit bra. Detta möjliggör ett ökat antal examina inom ett par år.

Grundlärarexamen

Antalet examina med inriktning mot fritidshem och inriktning mot förskoleklass-årskurs 3 kommer ligga på ungefär samma nivå det kommande året medan det finns en chans till ökning för inriktning mot årskurs 4–6. Anledningen är att dessa kullar har fler studenter kvar i programmet jämfört med tidigare kullar. Tre omgångar av arbetsintegrerad lärarutbildning med inriktning mot grundlärarexamen har startat vid universitetet. År 2025 har den första kullen studerat klart och då möjliggörs att antal examina ökar.

Speciallärar- och specialpedagogexamen

Den tidigare bemanningsproblematiken som fanns i dessa utbildningar har hanterats och detta har öppnat upp för ökade planeringstal vilket på sikt kommer öka antalet examina. Det närmaste året kan en ökning av antalet examina inom specialpedagogprogrammet förväntas med anledning av att kullen som är klar nästa år är större än tidigare år och att speciallärarprogrammet också ges inom ramen för Läraryftet.

Yrkeslärarexamen

Yrkeslärarprogrammet har de senaste åren haft en negativ trend gällande intresset för utbildningen. Programmet startade vårterminen 2023 med Skellefteå som studieort och kommer även 2024 erbjudas där. Detta betyder att antal examina möjligen kan öka inom en treårsperiod, men de närmaste åren ses ingen ökning.

Ämneslärarexamen efter kompletterande pedagogisk utbildning

Kompletterande pedagogisk utbildning för personer med forskarexamen startade upp vårterminen 2022 efter ett års uppehåll. Detta kommer leda till ett ökat antal examina under 2024. År 2020 startade lärosätet en variant av kompletterande pedagogisk utbildning med 100 procents studietakt. Denna har varit framgångsrik och tros vara anledningen till att antalet examina ökar och tros fortsätta öka.

Ämneslärarexamen

Antalet ämneslärarexamina sjunker, vilket beror på ett minskat söktryck till utbildningen under ett antal år. Lärosätet arbetar sedan i följd med en ny marknadsföringskampanj i sociala medier och undersöker möjligheten till samarbete med de fyra nordliga universiteterna och högskolorna.

Hälso- och sjukvårdsutbildningar

Antal utfärdade examina inom hälso- och sjukvårdsutbildningar uppgår till 430 år 2023. Ökningen 2023 är positiv, men det kommer troligen att bli svårt att nå målet för fyraårsperioden. Tillsammans med utfallet för år 2021 (412) och 2022 (389) motsvarar det 72 procent av målet för fyraårsperioden 2021–2024.

Detta motsvarar inte lärosätets plan för att nå upp till målet för fyraårsperioden. Avvikelsen har olika förklaringar, vilka närmare beskrivs nedan för respektive utbildning. Satsningen med ökade intag påbörjades under vårterminen 2022 (sjuksköterske- och röntgensjuksköterskeprogrammen från höstterminen 2022) och därför blir effekten av antal examinerade synbar från 2023 vad gäller specialistsjuksköterskeprogram. Vad gäller sjuksköterske- och röntgensjuksköterskeprogrammen blir effekten av ökat intag synbar från 2025. Satsningen med ökat antal antagna verkar dock leda till lägre meritvärde och kan resultera i minskad genomströmning.

Barnmorskeexamina

Studieavbrotten har varit fler än tidigare relaterat till att fler studenter inte har klarat av examinationer eller underkänts i verksamhetsförlagd utbildning (VFU). I analys av studenter som inte kommer till kursstart eller tidigt avbryter sin utbildning visas att studenter har

nekats tjänstledigt för studier eller inte får studielön under utbildningen från arbetsgivaren och därför gör avbrott. Det förekommer också att studenter kombinerar utbildning och arbete men tvingas till studieavbrott på grund av för stor belastning.

Röntgensjuksköterskeexamina

Söktrycket är lågt på programmet i likhet med övriga landet. Tidiga avhopp tros bero på sviktande intresse och motivation då ett flertal studenter inte har haft programmet som första handsval. Det låga söktrycket ger lägre meritpoäng och därmed svårighet att klara behörighetskrav mellan kurser.

Sjuksköterskeexamina

Antal examinerade varierar mellan åren. År 2023 examinerades dock fler än de övriga åren inom satsningens period.

Specialistsjuksköterskeexamina

Trots att antalet antagna studenter har ökat de senaste åren har antal examinerade inte ökat som förväntat. Även här är en anledning att studenter inte fått studielön eller tjänstledigt, vilket gett sena återbud som inte kunnat fyllas. Den pressade personalsituationen inom vården gör att en del studenter fortsätter arbeta parallellt med studier, vilket leder till för hög belastning och studierna avbryts. Vidare har studenter från andra delar av landet tidigare till viss del kunnat erbjudas verksamhetsförlagd utbildning på hemorten. Eftersom även andra universitet har ökat sina antagningar har det blivit svårare att få tillgång till VFU-platser inom andra universitets avtalsområden (möjlig hemort för studenten). Det har också lett till studieavbrott i större utsträckning än tidigare.

Sommarkurser

Regeringsbeslut 2019 (U2019/04118/UH)

Umeå universitets uppdrag att anordna fler relevanta sommarkurser enligt regeringsbeslut (U2017/04678) med senare ändringsbeslut (U2019/04118/UH) omfattade ett mål om 90 fler helårsstudenter 2021 jämfört med 2017 års nivå. År 2021 tilldelades Umeå universitet 4 333 tusen kronor för samma ändamål, vilket motsvarar ungefär 50 helårsstudenter. Varken år 2022 eller 2023 har ytterligare medel tillskjutits, varför samma nivå om 140 fler helårsstudenter jämfört med år 2017 kvarstår. Det motsvarar en total volym på 286 helårsstudenter.

Satsningen på sommarkurser fördelades till samtliga fakulteter och Lärarhögskolan. Antal helårsstudenter inom sommarkurser uppgick till 256 helårsstudenter år 2023 vilket motsvarar en ökning på 24 procent jämfört med år 2022 och 14 procent fler än jämförelseåret 2021. Umeå universitet har därmed inte nått upp till målet enligt uppdraget i regleringsbrevet.

Det är huvudsakligen Humanistisk fakultet som bidrar till ökningen av helårsstudenter. Fakulteten har satsat på nya sommarkurser som lockat många studenter och kursen i Epidemiernas historia har fortsatt högt söktryck. Genom att universitetets utbud av sommarkurser framför allt är nätburna möjliggörs större intag av sökande. Att måluppfyllelsen ändå brister beror på att övriga fakulteter inte har haft samma positiva utveckling. Några orsaker är inställda kurser samt lägre söktryck än förväntat. Framför allt Samhällsvetenskaplig fakultet har minskat antalet helårsstudenter på sommarkurser med 68 procent jämfört med år 2022.

Tabell 11: Antal helårsstudenter på sommarkurser perioden 2019–2023.

	2019	2020	2021	2022	2023
Helårsstudenter	174	226	226	207	256
Kvinnor/män (%)	57/43	62/38	61/39	61/39	66/34

Breddad rekrytering

Högskolelag (1992:1434), 1 kap 5 §

De olika breddningsfaktorerna utländsk bakgrund, föräldrars utbildningsnivå och kön avviker från rikspopulationen på en övergripande nivå för Umeå universitet, se tabell nedan. Störst avvikelse, ungefär 24 procentenheter, finns i föräldrarnas utbildningsnivå.

Spridningen är dock stor mellan fakulteterna/Läraryhögskolan, där är skillnaden så stor som 16,5 procentenheter mellan Läraryhögsskolan och Teknisk-naturvetenskaplig fakultet. Endast Teknisk-naturvetenskaplig fakultet har ett överskott på män medan övriga fakulteter och Läraryhögskolan har ett underskott. Skillnaden mellan Teknisk-naturvetenskaplig fakultet och Medicinsk fakultet är hela 36,9 procentenheter.

Tabell 12: Breddningsfaktorer för universitetets studenter fördelat på fristående kurs och program för fakulteter och Läraryhögskolan. Data baseras på år 2020–2022 från Bak- och Framgrund (SCB).

	Andel med utländsk bakgrund ¹ (%)	Andel med lågutbildade föräldrar ² (%)	Kvinnor/män ³ (%)
Riksgenomsnitt	33	50	50/50
Umeå universitet	21	26	63/37
<i>Humanistisk fakultet</i>			
Totalt	20	26	67/33
Fristående kurs	21	26	67/33
Program	12	27	65/35
<i>Samhällsvetenskaplig fakultet</i>			
Totalt	19	28	67/33
Fristående kurs	19	30	69/31
Program	19	25	61/39
<i>Medicinsk fakultet</i>			
Totalt	29	27	74/26
Fristående kurs	24	31	80/20
Program	31	25	71/29
<i>Teknisk-naturvetenskaplig fakultet</i>			
Totalt	21	19	37/63
Fristående kurs	21	19	38/62
Program	21	18	36/64
<i>Läraryhögskolan</i>			
Totalt	17	35	70/30
Program	17	35	70/30

¹) Utländsk bakgrund definieras som att studenten är utrikes född alternativt har två utrikes födda föräldrar, riksgenomsnitt för befolkningen ca 33 procent.

²) Lågutbildad definieras som att förälder med högst utbildning som högst har gymnasial utbildning, riksgenomsnitt för befolkningen är ca 50 procent.

³) Riksgenomsnitt för befolkningen i stort för andel män är 50 procent.

Det är oklart vilka effekter olika aktiviteter har på breddningen av rekryteringen. En aktivitet som uppenbarligen når andra studentgrupper är att förlägga en utbildning på distans. Till exempel ökade antalet sökande på arbetsterapeutprogrammet från 26 förstahands-sökande höstterminen 2022 till 148 förstahands-sökande höstterminen 2023 när programmet erbjöds som distansutbildning. Oavsett utbildningsområde är det tydligt att de studenter som studerar på distans generellt är äldre, att en högre andel bor med barn och att studenterna kommer från ett större geografiskt område. Den geografiska spridningen är dock beroende av utbildningslängd, ju längre utbildning desto

mindre geografisk spridning. Förklaringen till detta är att det förekommer samlingstillfällen på distansutbildning, till exempel för att genomföra laborativa eller examinerande moment. Ju längre utbildning, desto fler samlingstillfällen och ju mer fördelaktigt blir att studera nära där man bor.

I en jämförande studie mellan utbildningar som erbjuds både som campusbaserad och distansbaserad (sjuksköterskeutbildningen, socionomutbildningen och kandidatprogrammet i teologi) noteras att förläggningen av utbildning till distans breddar den sociala rekryteringen, det vill säga att andelen studenter med lågutbildade

föräldrar ökar. Det finns dock inte entydiga data för om distansutbildning breddar rekryteringen mot grupper med utländsk bakgrund och underrepresenterat kön. För till exempel sjuksköterskeutbildningen bidrar distansutbildningsformen till en än mer skev könsfördelning, vilket visar på svårigheten med breddad rekrytering.

Vid universitetet pågår ett flertal aktuella projekt som riktar sig specifikt till kommuner i Norrlands inland. Exempel på sådana är ett projekt som fokuserar på att få fler män från Lycksele och Storumans kommun att söka vårdutbildning. Ett annat projekt, som drivs tillsammans med Akademi Norr, har som mål att hitta fler verksamhetsförlagda utbildningsplatser för lärarutbildningarna i glesbygds-kommunerna. Universitetet har också ett regeringsuppdrag att utveckla arbetsintegrerad lärarutbildning. Samverkan med bland annat inlandskommuner har lett till att planeringstalet för utbildningarna inför 2024 har ökat med 20 platser, vilket är nästan en fördubbling.

På universitetsgemensam nivå bistår Planeringsenheten fakulteter/Läraryhögskolan med analyser av studentpopulationen uppdelat på fakultets-/Läraryhögskolenivå samt på program- och kursämnesnivå för fristående kurser. Fakulteterna/Läraryhögskolan utvecklar utifrån dessa analyser aktiviteter kopplade till enskilda utbildningsbehov.

Kommunikationsenheten och Studentcentrum är viktiga resurser i arbetet med breddad rekrytering genom arbetet med informationsdagar, mässor, studievägledning och webb-sidor. Samtliga fakulteter/Läraryhögskolan har den senaste tiden sett över hur utbildningarna presenteras för presumtiva studenter och justerat texter samt val av bilder för att fler grupper ska känna sig inkluderade. Universitetet driver också långsiktiga satsningar, särskilt inom teknik och naturvetenskap. Exempel på sådana satsningar är Vetenskapsfemman, Teknikåttan och Curiosum.

Universitetet erbjuder ett tekniskt naturvetenskapligt basår som ökar rekryteringen, framför allt till teknik- och naturvetenskapsutbildningar, men också inom medicin och samhällsvetenskap. Basårets effekt vad gäller social och etnisk breddning är svår att följa upp då förutbildningar inte finns med i databasen Bakgrund och Framgrund. Det är emellertid tydligt att basåret inte bidrar till en breddad rekrytering vad gäller kön inom teknik och naturvetenskap, men däremot inom delar av samhällsvetenskap, medicin och humaniora.

Studieavgifter för tredjelandsstudenter

Regleringsbrev 2023, I:7 Universitet och högskolor

De avgiftsskyldiga studenterna bidrar på ett positivt sätt till universitetets internationella miljö och till ökad kvalitet på utbildningarna. Sedan avgiftsreformen infördes höstterminen 2011 har antalet avgiftsskyldiga studenter från länder utanför EU/EES och Schweiz ökat varje år, med undantag för 2017 och 2019. Under 2023 studerade 367 avgiftsstudenter vid universitetet. Det är en ökning med 11,2 procent från föregående år och det högsta antalet någonsin. Ökningen kan bero på en kombination av att fler avgiftsskyldiga studenter antas och registrerar sig samt att denna studentgrupp numera också har möjlighet att få tvååriga uppehållstillstånd. Umeå universitet antar inte tredjelandsstudenter genom separat antagning och således har inte heller en sådan antagning påverkat den studieavgiftsfinansierade verksamheten.

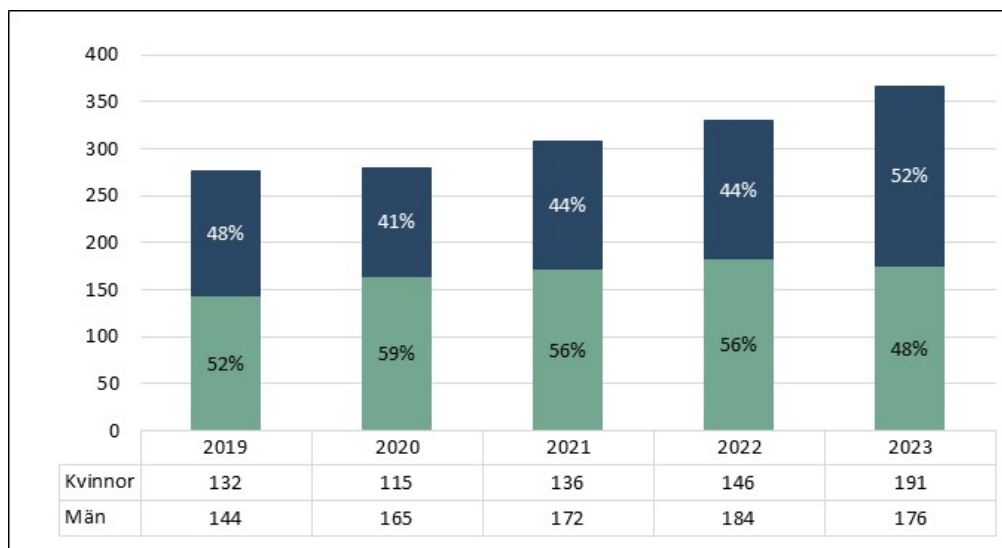

Diagram 3: Antal avgiftsskyldiga studenter perioden 2019–2023.

För vårterminen och höstterminen 2023 har universitetet återbetalat studieavgifter till 135 studenter. Detta är en minskning med 8 återbetalningsärenden jämfört med år 2022. Majoriteten av de studenter som har ansökt om återbetalning har gjort det på grund av att de har fått avslag på ansökan om uppehållstillstånd eller på grund av försenad handläggning av ansökan om uppehållstillstånd.

Umeå universitetet ingick mellan åren 2019 och 2022 i ett pilotprojekt tillsammans med ett antal andra lärosäten och Migrationsverket. Projektet syftade till att utreda frågan om studenters studieavsikt och undersöka möjligheterna att ge avgiftsskyldiga studenter som blivit antagna till kandidat- eller mastersprogram tvååriga, i stället för ettåriga, uppehållstillstånd. Pilotprojektet har utmynnat i ett avtal mellan universitetet och Migrationsverket, vilket även framgent kommer att ge studenter möjlighet till tvååriga uppehållstillstånd.

De mest populära mastersprogrammen under 2023 var Masterprogrammet i redovisning (32 studenter), Masterprogrammet i folkhälsovetenskap (31 studenter), Masterprogrammet i affärsutveckling och internationalisering (25 studenter) samt Masterprogrammet i folkhälsovetenskap med inriktning mot hälsoekonomi (24 studenter).

Totalt erhöll 108 avgiftsskyldiga studenter stipendier under 2023 (inklusive Svenska institutets stipendier), vilket motsvarar 29

procent av det totala antalet avgiftsstudenter. Detta är en minskning från föregående år och beror i huvudsak på ett minskat antal beviljade stipendier från Svenska Institutet, och att flera stipendiater har nekats uppehållstillstånd eller inte fått det i tid för att kunna påbörja sina studier.

Arbetsintegrerad lärarutbildning

Regleringsbrev 2023, I:12 avseende anslag 2:64

Umeå universitet bedriver och utvecklar arbetsintegrerad lärarutbildning sedan år 2020. Två inriktningar av grundlärarprogrammet ges i samverkan med skolhuvudmän som arbetsintegrerad utbildning. Studietakten är 75 procent och undervisningen är nät- och distansbaserad med några fysiska träffar per termin i Umeå. Salstentamen erbjuds förutom på campus i Umeå också på några geografiskt spridda lärcentrum. Två dagar per vecka är studiedagar möjliga för grupparbeten, självstudier och undervisning i realtid. Övriga tre dagar är möjliga för arbete på en skola. Höstterminen 2021 startade inriktning årskurs 4–6 och höstterminen 2022 inriktning fritidshem. Ingen omgång startade år 2023. Antal helårsstudenter uppdelat per inriktning och kön var år 2023: inriktning årskurs 4–6, elva helårsstudenter varav 85 procent kvinnor och 15 procent män, och inriktning fritidshem 17 helårsstudenter varav 90 procent kvinnor och 10 procent män.

Under 2023 har studenter, rektorer och kursansvarigas erfarenheter av arbetsintegrerad lärarutbildning samlats in. Rektorer och kursansvariga har intervjuats, dialoger har ägt rum med studentgrupperna och workshops har genomförts med deltagare från skolhuvudmän, lärosätet och studentgrupperna. Teman som har behandlats har varit verksamhetsförlagd utbildning i arbetsintegrerad lärarutbildning och arbetsintegrerad utbildning hållbart över tid.

Till höstterminen 2024 har samverkan kring grundlärarprogrammet fritidshem erbjudits, förutom till Örnsköldsviks kommun och kommunala skolhuvudmän Västerbotten även till kommunala skolhuvudmän i Norrbotten. Detta efter dialog med Luleå tekniska universitet och kommunförbundet Norrbottens kommunerna. Intresset var stort och lärosätet beslutade därför att öka planeringstalet från 30 till 50 platser. Överenskommelser är tecknade med följande 18 kommunala skolhuvudmän: Arvidsjaur, Boden, Haparanda, Jokkmokk, Luleå, Lycksele, Nordmaling, Norsjö, Piteå, Skellefteå, Sorsele, Storuman, Umeå, Vännäs, Åsele, Älvsbyn, Örnsköldsvik och Övertorneå.

Prognosen för år 2024–2026 bygger på att det de kommande tre åren startar en arbetsintegrerad lärarutbildning varje hösttermin och att lärosätet har förutsättningar att erbjuda de inriktningar där skolhuvudmännen efterfrågar samverkan. Prognosen bygger på att antalet nybörjarstudenter höstterminen 2024 är 50, höstterminen 2025 totalt 30 och höstterminen 2026 totalt 30 och antagandet bygger på att universitetet och skolhuvudmän var för sig och i samverkan aktivt arbetar för studenternas kvarvaro. Söktrycket kommande tre år bedöms ligga kvar på samma nivå som två tidigare antagningsomgångar, det vill säga 190 sökande per omgång.

Med fyra års erfarenheter av arbetsintegrerad lärarutbildning konstaterar Umeå universitet att samverkan som bygger på tillit och förståelse för varandras behov och förutsättningar är den enskilt viktigaste faktorn för framgång. Ytterligare erfarenheter är betydelsen av rektors och kursansvariga lärares lyhörighet och deras möjlighet till flexibilitet och anpassningar för att möjliggöra studenters kvarvaro.

Tre områden viktiga att utveckla är

- effektiv samverkan och träffsäker rekrytering av studenter
- strukturer hållbara över tid för parternas ömsesidiga samverkan
- utvecklande av möjliga arbetsmetoder där den verksamhetsförlagda utbildningen kan integreras i skoltjänstgöringen.

Tabell 13: Prognos antal helårsstudenter för antagning till arbetsintegrerad lärarutbildning perioden 2024–2026.

	2024	2025	2026
Helårsstudenter	43	68	75

Kompletterande utbildning för personer med utländsk utbildning

Regleringsbrev 2023, I:12 avseende anslag 2:64

Kompletterande lärar- och förskolläraryt utbildning

Utländska lärares vidareutbildning (ULV) är en kompletterande lärarutbildning. Den riktar sig till studenter som har en avslutad lärarutbildning eller en avslutad utländsk akademisk utbildning i ett svenskt undervisningsämne för att få behörighet att undervisa i svensk skola eller förskola.

Studenterna som antas till ULV är en heterogen grupp i flera avseenden. Som exempel på detta kan de komplettera mot svensk lärarexamen eller mot Skolverkets beslut, studenterna har vistats olika länge i Sverige och deras språkkunskaper skiljer sig åt. Vissa har en lärarutbildning från hemlandet och andra en kandidatexamen som saknar koppling till läraryrket. Detta är faktorer som i hög grad påverkar studenternas förståelse för det svenska skolsystemet och möjligheterna att klara akademiska studier i Sverige.

Söktrycket har varit fortsatt högt och samtliga behöriga studenter har antagits under höstens antagningsomgång. Under året har tretton studenter avslutat utbildningen och erhållit en lärarexamen. Dessutom har ett antal studenter avslutat utbildningen genom att komplettera enligt beslut från Skolverket. Dessa studenter innehar redan en lärarexamen och behöver

därför endast komplettera med enstaka kurser. Ett studieavbrott har rapporterats.

För samtliga studenter görs individuella studieplaner som bygger på tidigare utbildning och yrkeslivserfarenhet. Behovet av vägledning och förtydligande är stort och kräver kvalificerad kompetens för antagning, validering och upprättandet av studieplaner inklusive löpande justeringar. De flesta studenter som läser kompletterande utbildning för personer med utländsk utbildning vid lärosätet är i behov av lärarförberedade studier som fokuserar specifikt på den svenska skolan och lärarens roll i den. Under 2023 bedrevs utbildningen dels på distans utan fysiska träffar, dels som distanskurser med obligatoriska fysiska träffar på campus. Utbildningen följs upp med kursvärderingar efter varje kurs i enlighet med universitetets kvalitetssystem.

Tabell 14: Antal sökande, antagna och helårsstudenter perioden 2021–2023.

	2021	2022	2023
Sökande	65	106	89
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>83/17</i>	<i>84/16</i>	80/20
Antagna	44	40	40
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>73/27</i>	<i>87/13</i>	82/18
Helårsstudenter	30	31	32
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>74/26</i>	<i>83/17</i>	84/16

Kompletterande läkarutbildning

Till höstterminen 2023 antogs ingen student till den kompletterande läkarutbildningen. Anledningen är att programmet läggs ned för omarbetning där det nya programmet, likt det 6-åriga läkarprogrammet, leder direkt mot legitimation. Det nya programmet planeras att starta under 2025.

Antalet helårsstudenter uppgick 2023 till 13,5 (60 procent kvinnor och 40 procent män). Under 2023 slutförde 2 studenter den tvååriga utbildningen. Totalt 3 studenter har fått studieavbrott registrerat under året, utan att ha angett anledning till detta.

Variationen av studenternas språkfärdighet i svenska har ökat över tid, trots oförändrade behörighetskrav. Detta skapar bland annat problematik i kommunikationen mellan student och handledare på den kliniska praktiken. Därtill ställer utbildningen krav på att studenterna behärskar en fungerande muntlig kommuni-

kation med patienter och andra yrkesgrupper för att såväl kunna arbeta patientsäkert som att uppfylla examensmålen. Variationen i språkfärdighet kan även ha en negativ inverkan på de studenter som har kommit långt med sina kunskaper i svenska då det drar ner tempot i undervisningen. Komplexiteten ökar genom att de medicinska kunskaperna varierar mycket inom gruppen. Ovanstående har tagits i beaktning i utformandet av nya programmet.

Utbildningen följs upp i enlighet med Umeå universitets kvalitetssystem, vilket bland annat innebär att det genomförs kursvärderingar efter varje avslutad kurs. Uppföljningen visar att studenterna är nöjda med hur kursernas innehåll motsvarar kursmålen i kursplanen och att det är en krävande utbildning.

Tabell 15: Antal sökande, antagna och helårsstudenter perioden 2021–2023. Siffror för sökande och antagna 2023 ingår inte på grund av att programmet läggs ner för omarbetning.

	2021	2022	2023
Sökande	90	54	-
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>54/46</i>	<i>44/56</i>	
Antagna	24	23	-
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>71/29</i>	<i>56/44</i>	
Helårsstudenter	45	31	13,5
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>49/51</i>	<i>56/44</i>	60/40

Kompletterande psykologutbildning

För personer med utländsk psykologutbildning bedrivs den kompletterande utbildningen som ett kurspaket omfattande 90 högskolepoäng fördelat på sex delkurser. Baserat på varje komplettants kompletteringsbehov i relation till de nationella examensmålen upprättas en individuell studieplan som löpande utvärderas och kan förändras om ytterligare kompletteringsbehov bedöms finnas. Baserat på den individuella studieplanen bedrivs i stor grad genom samläsning med Psykologprogrammets ordinarie kurser vid lärosätet.

Kompletteringsutbildningen vid Umeå universitet har under åren den har givits haft ett minskat antal studenter. Vid start av utbildningen 2023 påbörjade 2 studenter utbildningen. Den sedan tidigare observerade trenden med få som startar utbildningen i förhållande till antalet sökanden och behöriga fortsätter sålunda.

Befintliga studenter upplever utbildningen fortsatt som något mycket positivt. Vad som kan tillskrivas utbildningens innehåll och vad som kan tillskrivas själva möjligheten att komplettera är dock oklart. Utbildningen har väldigt hög genomströmning, vilket sannolikt till viss del kan tillskrivas utbildningen i sig, men också att studenterna är väldigt studiemotiverade. Uppföljning av kompletteringsutbildningen sker i enlighet med lärosätets kvalitetssäkrings-system. Samordning och ett kontinuerligt erfarenhetsutbyte sker mellan de tre lärosäten (Uppsala universitet, Lunds universitet och Umeå universitet) som ger utbildningen, vilket får anses vara en del av en löpande utvärdering.

Tabell 16: Antal sökande, antagna och helårsstudenter perioden 2021–2023.

	2021	2022	2023
Sökande	34	25	28
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>79/21</i>	<i>88/12</i>	<i>82/18</i>
Antagna	10	2	2
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>90/10</i>	<i>100/0</i>	<i>100/0</i>
Helårsstudenter	8,5	2,8	0,8
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>91/9</i>	<i>87/13</i>	<i>100/0</i>

Följande generella erfarenheter har dragits under 2023:

- Validering och utarbetande av individuella studieplaner är fortsatt tids- och resurskrävande.
- Andelen ej behöriga sökanden är väldigt stor. Sannolikt är det många som inte har klart för sig vad det är för utbildning de söker till. Det stora antalet sökande gör att mycket tid kring behörighetsprovning måste göras.
- Kompletteranderna är generellt fortsatt väldigt studiemotiverade och genomströmningen hög.

Tabell 17: Kostnader perioden 2021–2023, tkr.

Kostnader (tkr)	2021	2022	2023
Planering, antagning, validering	192	188	188
Undervisning	1 892	646	616
Verksamhetsförlagd utbildning	0	0	0
Totalt	2 084	834	804

Kompletterande socionomutbildning/ utbildning i socialt arbete

Institutionen för socialt arbete vid Umeå universitet fick i december 2016, tillsammans med universiteten i Stockholm, Malmö och Göteborg, i uppdrag från Utbildningsdepartementet att ge kompletteringsutbildning för personer med utländsk examen i socialt arbete, omfattning max 120 högskolepoäng.

I Umeå erbjuder vi fyra terminers studier tillsammans med våra studenter på socionomprogrammet. Utbildningen mynnar ut i en högskoleexamen i socialt arbete, med möjlighet att söka in till senare del av program.

Inför den första antagningen höstterminen 2018 planerades och marknadsfördes utbildningen under våren 2018. Totalt sökte 14 personer, varav fyra bedömdes behöriga och antogs. Ingen valde att påbörja utbildningen. Vid antagningen 2019 hade vi fyra obehöriga sökande. Vid antagningen 2020 hade vi 2 sökande, varav bägge bedömdes som obehöriga. Inför hösten 2021 sökte 8 personer varav 2 behöriga som också antogs, av dessa två är det en som har registrerats och påbörjat utbildningen. Hösten 2022 sökte 3 personer varav 1 behörig som också registrerade sig under hösten 2022. Hösten 2023 sökte två personer, ingen antogs. Vid de andra lärosätena har man liknande erfarenheter; ett lågt söktryck och endast ett fåtal har påbörjat utbildningen.

Tabell 18: Antal sökande, antagna och helårsstudenter perioden 2021–2023.

	2021	2022	2023
Sökande	8	3	2
Antagna	2	1	0
Helårsstudenter	1	0,3	0,5

Distansutbildning

Regleringsbrev 2023, I:12 avseende anslag 2:64

Umeå universitet har tilldelats 1,1 miljoner kronor i en satsning med syftet att ge ökad tillgång till högskoleutbildning, men också att bidra till att stärka kompetensförsörjningen. Med medlen har projekt initierats för att genomföra utvecklingsåtgärder som syftar till att öka kvalitet och genomströmning i studier på distans, framför allt för studenter som läser professionsutbildningar. Projektmedel används också för att förbättra möjligheterna till verksamhetsförlagd utbildning (VFU) vid studier på distans och för att hitta goda samverkansformer för VFU för att öka kvaliteten och tillgången till VFU.

Umeå universitet har tilldelat 120 tusen kronor till ett projekt för att utveckla lärmiljö för studenter på distansprogrammet civilingenjörsprogrammet i teknisk kemi. Ett annat projekt tilldelades 110 tusen kronor ”Digital matematik-repetition” där en Canvassida skapades inför programstarten hösten 2023 för att hjälpa studenterna att repetera grundläggande förkunskaper i matematik på distans.

Arbetsterapeutprogrammet startade som distansprogram hösten 2023. Umeå universitet har tilldelat 210 tusen kronor av satsningen på fortsatt arbete med att säkra kvaliteten och genomströmningen på distansprogrammet genom att nya undervisningsstrategier införs och att den kliniska praktiken och samverkan med externa aktörer inom Akademi Norr stärks. En vikarierande adjunkt har varit anställd sedan maj 2023 för att möjliggöra att andra lärare får tidsutrymme att arbeta med dessa frågor.

Logopedprogrammet är campusbaserat men planerar för en distansutbildning med mål att öka rekryteringsbasen till utbildningen. Umeå universitet tilldelar 260 tusen kronor för att säkerställa hög kvalitet och genomströmning i utbildningen, att stärka VFU-placeringar genom att handledarna får bättre stöd inför och under VFU samt att stärka samverkan med externa aktörer. Under 2023 har arbetet med en strategi för VFU och handledning inom VFU under ej optimala förhållanden prioriterats.

Det vårdadministrativa programmet har under hösten 2023 tilldelats 100 tusen kronor och har påbörjat en alumnundersökning. Denna kommer att avslutas under 2024 och med detta som grund planeras att bygga ett nätverk av yrkesverksamma. Kostvetarprogrammet har tilldelats 100 tusen kronor och har utvecklat och implementerat ett mentorskapsprogram för att främja professionskänsla bland distansstudenter. Socionomprogrammet tilldelades 100 tusen kronor för att genomföra en riktad insats mot utveckling av undervisning och pedagogik på distansprogrammet.

Projektet Optimering av lokaler för distansundervisning i slöjd tilldelades 100 tusen kronor och syftar till att analysera vilka förändringar som behöver göras av lokaler för undervisning i trä- och metallslöjd. Lokalerna byggdes och inreddes på 90-talet när lärarutbildning i estetiska ämnen hade fler studenter på campus och färre kurser. I dag är kursutbudet inom slöjd större och samtliga kurser sker via distansundervisning med både campusträffar och digitala träffar. Medlen som har beviljats finansierar arbetstid för en arbetsgrupp. Arbetsgruppen har kartlagt problem- och utvecklingsområden. Projektet kommer att utmynna i en framtidsplan för utbildningsmiljön inom trä- och metallslöjd.

Decentraliserad vårdutbildning

Regleringsbrev 2023, I:14 Umeå universitet

Höstterminen 2023 var första intaget på den decentraliserade sjuksköterskeutbildningen med studieorter i Södra Lappland. Orterna som omfattas är Dorotea, Lycksele, Malå, Norsjö, Sorsele, Storuman, Vilhelmina och Åsele.

Totalt 14 studenter antogs till den decentraliserade sjuksköterskeutbildningen, nio studenter antogs till studieort Lycksele, tre studenter till studieort Storuman, en student till studieort Vilhelmina och en student till studieort Malå. Av dessa studenter är en man, resterande är kvinnor.

Antalet registrerade på nybörjarplatser på det decentraliserade sjuksköterskeprogrammet har inte ökat, utan platserna i Södra Lappland inryms i tidigare volym vid studieort Skellefteå. Förväntan är att antal helårsstudenter kommer att öka genom förbättrad genomströmning. Intag kommer ske varje termin. Planeringstalet

för den decentraliserade sjuksköterskeutbildningen är 18: fyra i Lycksele och två på respektive övrig ort som omfattas av satsningen. Fullt utbyggd beräknas den till 108 helårsstudenter. I tabell 19 framgår information om tillkommande kostnader för 2023 med anledning av decentraliserad utbildning.

Tabell 19: Redovisade tillkommande kostnader 2023 (prel.) inklusive overheadkostnader, tkr.

Kostnader (tkr)	2023
Marknadsföring	159
Projektledare	243
Samverkan	6
Planering och förberedelser	117
Totalt	525

Tabell 20: Prognos för antal helårsstudenter (HST) vid decentraliserade utbildningar 2024–2025.

Program	HST	Antal antagningsomgångar	Totalt HST
Sjuksköterskeprogrammet (start HT 2023)	18	4	72
Barnmorskeprogrammet (start HT 2024)	20	2	40
Biomedicinska analytikerprogrammet (start HT 2024)	10	2	20

Förutom programmen i tabellen ovan planeras specialistsjuksköterskeprogrammet med inriktning mot operationssjukvård att decentraliseras från och med vårterminen 2025 och specialistsjuksköterskeprogrammet med inriktning mot distriktssjuksköterska från och med höstterminen 2025. Prognos över antal helårsstudenter för dessa program kan inte göras ännu då planeringstalen inte är fastställda.

Inför höstterminen 2023 var söktrycket stort från Södra Lappland. Det är nu fler studenter i sjuksköterskeprogrammet från Västerbotten och färre från övriga Sverige, jämfört med tidigare år.

Upplägget med första antagning till studieort Skellefteå och ansökan om att få sin bostadsort som studieort i steg två, gav flexibilitet då vissa orter hade få sökande och platser kunde fördelas om mellan orterna.

En viktig erfarenhet av satsningen är att dialog och samverkan är av betydelse. Stor vikt har lagts vid att informera berörda parter inför starten av den decentraliserade sjuksköterskeutbildningen. Samverkan med hälso- och sjukvården om verksamhetsförlagd utbildning har intensifierats i samband med decentralisering av sjuksköterskeprogrammet. Det är ett stort intresse från decentraliseringsorterna och viljan har varit god från både Region Västerbotten och kommuner att tillgodose behovet av platser för verksamhetsförlagd utbildning.

Kommunalförbundet Akademi Norr har varit en viktig samverkanspart i detta arbete genom att erbjuda kontaktvägar och arrangera planeringsträffar med Lärcentra. Akademi Norr arrangerade och finansierade även en workshop om verksamhetsförlagd utbildning i samverkan med universitetet och Region Västerbotten.

Särskilda åtaganden

Decentraliserad utbildning

Regleringsbrev 2023, I:14 Umeå universitet

Umeå universitet erhåller årligen särskilda medel för decentraliserad utbildning. För dessa medel ska universitetet anordna decentraliserad utbildning motsvarande minst 100 helårsstudenter. I tilldelade medel ingår även medel för ökade kostnader för läkarutbildning på fyra studieorter: förutom i Umeå bedrivs (fr.o.m. termin 6) utbildning i Sunderbyn, Östersund och Sundsvall. De decentraliserade utbildningar, utöver vårdområdet, som gavs under 2023 var lärarutbildning i Skellefteå, ett antal fristående kurser inom samiska i Östersund och naturguidning och ekologi i Abisko och Kiruna.

Under 2023 har 100 helårsstudenter finansierats av de särskilda medlen för decentraliserad utbildning. Av dessa helårsstudenter var 87 procent kvinnor och 13 procent män. Den ojämna könsfördelningen beror främst på att en stor del av utbildningarna finns inom vårdområdet. Den totala kostnaden för 2023 uppgick till 19,6 miljoner kronor (2022: 18,5 mnkr) varav 13,0 miljoner kronor avser 100 helårsstudenter samt 6,6 miljoner kronor avser läkarutbildning på fyra orter.

Tabell 21: Antal helårsstudenter och kostnad för decentraliserad utbildning (mnkr) perioden 2019–2023.

DEC-utbildning	2019	2020	2021	2022	2023
Helårsstudenter	100	100	101	100	100
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>94/6</i>	<i>89/11</i>	<i>89/11</i>	<i>89/11</i>	87/13
Kostnad	12,7	12,4	12,5	12,0	13,0

Utbildning i samiska och meänkieli

Regleringsbrev 2023, I:14 Umeå universitet

Kurser i samiska erbjuds med start vartannat år. Alla kurser ges på halvfart och de är helt eller till stor del nätbaserade. Under våren 2023 fortsatte de kurser om 30 högskolepoäng på grundnivå i intervallet 31–60 högskolepoäng (B-kurser) som startade hösten 2022. Även de så kallade kvalifikationskurserna som ger behörighet för akademiska studier genomfördes våren 2023. Hösten 2023 började kurser om 30 högskolepoäng på A-nivå (intervallet 1–30 högskolepoäng) i lule-, nord- och sydsamiska samt i samiska kulturstudier. Kursen på C-nivå i samiska språk lockade fler studerande än tidigare – sju studerande registrerades.

Under hösten rekryterades ytterligare en lärare i meänkieli som tillträdde den 1 januari 2024. Det kommer att innebära att kursutbudet kan öka och att utrymme finns för kursutveckling.

Tabell 22: Erbjudna platser, antal sökande och helårsstudenter samt helårsprestationer i samiska perioden 2019–2023. Uppgifterna har uppdaterats historiskt på grund av att metoden för datauttag har justerats.

Samiska	2019	2020	2021	2022	2023
Erbjudna platser	320	287	448	357	476
Sökande	404	555	867	670	532
Helårsstudenter	20	35	40	45	40
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>77/23</i>	<i>78/22</i>	<i>80/20</i>	<i>76/24</i>	78/21
Helårsprestationer	12	22	29	25	27
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>72/28</i>	<i>80/20</i>	<i>83/17</i>	<i>77/23</i>	77/23

Tabell 23: Erbjudna platser, antal sökande och helårsstudenter samt helårsprestationer i meänkieli perioden 2019–2023. Uppgifterna har uppdaterats historiskt på grund av att metoden för datauttag har justerats.

Meänkieli	2019	2020	2021	2022	2023
Erbjudna platser	203	200	250	186	205
Sökande	217	347	313	228	219
Helårsstudenter	18	23	31	26	26
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>73/27</i>	<i>74/26</i>	<i>77/23</i>	<i>75/25</i>	73/27
Helårsprestationer	11	8	26	6	20
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>68/32</i>	<i>71/29</i>	<i>77/23</i>	<i>74/26</i>	78/22

Positivt är det stora intresset för de behörighetsgivande kurserna i lule-, nord- och sydsamiska och kurser på avancerad nivå i samiska studier. Genomströmningen är dock problematisk i många kurser. Sannolikt beror detta på att studenterna är yrkesverksamma. Helt nätbaserade kurser med inriktning på samisk kultur om 7,5 högskolepoäng lockar många sökande men få påbörjar kurserna och andelen som avslutar dem är låg. Personalläget är fortsatt bekymmersamt, bland annat satsningar i Norge har lett till ökad konkurrens om disputerade lärare.

I meänkieli erbjuds varje år behörighetsgivande kurser. Söktrycket är gott, men genomströmningen är ganska låg. De studerandes varierande förkunskaper är en didaktisk utmaning; majoriteten är nybörjare, men många kan tala meänkieli för vardagsbruk. Kurser i intervallet 1–30 högskolepoäng (A-kurs) erbjuds med start varannan höst. Under hösten 2023 erbjöds en sådan om 15 högskolepoäng. Den andra halvan erbjuds vårterminen 2024.

ALF-ersättningen

Regleringsbrev 2023, I:14 Umeå universitet

Den statliga ALF-ersättningen till Umeå universitet för år 2023 uppgick till 295,5 miljoner kronor, varav 269,8 miljoner kronor har tilldelats Region Västerbotten. Av resterande medel har, via Region Västerbotten, 8,9 miljoner kronor fördelats till Region Norrbotten, 9,0 miljoner kronor till Region Jämtland Härjedalen och 7,8 miljoner kronor till Region Västernorrland, enligt det hängavtal till det regionala ALF-avtalet som har tecknats mellan nämnda regioner, Umeå universitet och Region Västerbotten.

Som framgår av tabell 24 har regionerna totalt förbrukat 317,6 miljoner kronor under år 2023, vilket innebär en överförbrukning på 22,2 miljoner kronor.

Under perioden 2020–2022 fattade regeringen temporära beslut som möjliggjorde att ej förbrukade medel för innevarande kalenderår även kunde förbrukas under nästa kalenderår. Det ingående överskottet från denna period uppgick till 21,9 miljoner kronor, vilket i hög grad har finansierat överförbrukningen år 2023.

Tabell 24: ALF-ersättningens kostnadsfördelning perioden 2021–2023, tkr.

ALF	2021	2022	2023
Lokalkostnader	55 692	56 598	68 731
Lönekostnader	178 709	193 287	201 560
Övriga kostnader	38 292	44 911	47 343
Totalt	272 693	294 796	317 633

Totalt antal helårsstudenter på läkarutbildningen år 2023 var 1 191 (varav 709 var kvinnor och 482 var män), vilket kan jämföras med 1 170 helårsstudenter som angavs som uppdrag i Umeå universitets regleringsbrev för år 2023.

Tabell 25: Antal helårsstudenter vid läkarutbildningen perioden 2021–2023.

ALF	2021	2022	2023
Helårsstudenter	1 183	1 175	1 191
kvinnor/män (%)	58/42	59/41	59/41

TUA-ersättningen

Regleringsbrev 2023, I:14 Umeå universitet

Den statliga TUA-ersättningen till Umeå universitet för år 2023 uppgick till 76,3 miljoner kronor. Förbrukningen år 2023 uppgår till 82,7 miljoner kronor och innebär ett underskott på 6,3 miljoner kronor. Underskottet, som i huvudsak kan förklaras av planerade inköp av nya behandlingsstolar till studentkliniken, resulterar i en minskning av det ackumulerade överskottet från 15,0 miljoner kronor till 8,6 miljoner kronor.

Tabell 26: TUA-ersättningens kostnadsfördelning perioden 2021–2023, tkr.

TUA	2021	2022	2023
Lokalkostnader	7 455	7 452	7 503
Lönekostnader	34 585	35 068	39 021
Övriga kostnader	34 714	36 226	36 148
Totalt	76 754	78 746	82 672

Totalt antal helårsstudenter på tandläkarutbildningen år 2023 var 332, varav 223 var kvinnor och 109 var män, vilket kan jämföras med de 360 helårsstudenter som anges som uppdrag i Umeå universitets regleringsbrev för år 2023. Antalet studieavbrott och studieuppehåll ökade avsevärt under 2021 och 2022, sannolikt som en konsekvens av pandemin. Det är dessa avbrott som utgör orsaken till minskningen. För att öka antalet helårsstudenter har programmet genomfört överintag på termin 1.

Tabell 27: Antal helårsstudenter vid tandläkarutbildningen perioden 2021–2023.

TUA	2021	2022	2023
Helårsstudenter	349	333	332
kvinnor/män (%)	67/33	67/33	67/33

Uppdrag att anordna särskild kompletterande utbildning för personer med forskarexamen

Regeringsbeslut U2021/05030

Umeå universitet, Stockholms universitet/ Kungliga Tekniska högskolan och Karlstads universitet har ett regeringsuppdrag att anordna kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) för personer med forskarexamen. Utbildningen ska erbjudas i undervisningsämnen där det råder stor brist på utbildade lärare. Umeå universitet har samordningsansvar för uppdraget. Utbildningarna hade 241 sökanden, samma individ kan emellertid ha sökt till flera lärosäten. Av 23 miljoner kronor som avsatts till utbildningsbidrag har 9,8 miljoner kronor använts under 2023. Orsaken till att alla utbildningsbidrag inte har använts är främst att medverkande lärosäten inte fyllt alla platser. Andra orsaker är naturliga bortfall såsom studieuppehåll och studieavbrott.

Umeå universitet skickade den 5 april en hemställan till regeringen om att ändra det uppdrag som har gett Umeå universitet förtroende att nationellt samordna anordnandet av kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen för personer som har examen på forskarnivå tillsammans med tre andra lärosäten (U2021/05030). Den ändring som Umeå universitet i samråd med övriga deltagande lärosäten föreslog var att utbildningen inte längre ska ges av alla fyra medverkande lärosäten utan att utbildningen endast ska ges av Stockholms universitet och Kungliga Tekniska högskolan. Mot bakgrund av det minskande nationella intresset för denna utbildning är de fyra deltagande lärosätena eniga om att det är bäst att utbildningen endast ges på en ort och i distansform.

Vid Umeå universitet antogs 2023 studenter i ämnena teknik, biologi, kemi och franska.

Tabell 28: Antal sökande, programnybörjare, helårsstudenter och examina inom kompletterande utbildning för personer med forskarexamen perioden 2019–2023.

Kompletterande utbildning för personer med forskarexamen	2019	2020	2021	2022	2023
Behöriga sökande	127	109	0	95	62
Programnybörjare	16	19	0	16	6
kvinnor/män (%)	69/31	47/53	0/0	31/69	50/50
Helårsstudenter	22	26	1,5	18	8
kvinnor/män (%)	65/35	54/46	64/36	28/72	52/48
Examen	13	6	15	2	13
kvinnor/män (%)	62/38	67/33	73/27	50/50	38/62

Kulturskolekliv

Regleringsbrev 2023, I:12 avseende anslag 2:64

Vid Umeå universitet har Institutionen för estetiska ämnen sedan 2018 bedrivit regeringsuppdraget Kulturskoleklivet och erbjudod under 2023 ett kursutbud anpassat för verksamma eller blivande lärare i kulturskolan. Kursutbudet är valbart och flexibelt, med distanskurser som möter vuxna studerandes behov och med målet breddat deltagande. Kurserna har en progression i tre nivåer mot filosofie kandidatexamen inom huvudområdet estetiska ämnen med inriktning mot kulturskolepedagogik. År 2023 låg antalet studerande i linje med planeringstalet 20 helårsstudenter som bidraget avser.

Under året har 16 kurser med inriktning mot kulturskolepedagogik i slöjd, bild, musik, drama samt tre ämnesintegrerade kurser erbjudits. Kursen Kulturskolans didaktik nivå 2 genomfördes för första gången och nu finns behöriga studerande till kandidatuppsatskursen. Majoriteten som studerar är kvinnor och flera av dem får arbete i kulturskolan efter utbildningen. Det är få som studerar i fortbildande syfte.

Under året har lärosätet deltagit i Kulturrådets uppföljning av Kulturskoleklivet. Denna visar att utvecklingen som bedrivs ligger i linje med uppsatta mål för satsningen. Vissa utmaningar har identifierats, till exempel att det krävs en översyn av rekryteringsstrategier och identifiering av utbildningsbehov genom tätare dialog med studerande och kulturskolor.

Utvecklingsarbetet har fokuserat på rekryteringsstrategier och identifiering av utbildningsbehov genom dialog med Kulturskolorna. Institutionen har, baserat på kursutvärderingar, reviderat ett antal kurser, exempelvis Kulturskolans didaktik 1. Nya kurser på teman som social hållbarhet, makerkultur och specialpedagogik har skapats. Utvecklingsarbetet har fokuserat på bredare och tydligare marknadsföring, vilket krävde utökning i tjänst för marknadsföringsansvarig.

Universitetet anordnade augusti 2023 ett nationellt Klivriksmöte där den lokala examensrätten i kulturskolepedagogik stod på agendan. Uppdragets alla lärosäten deltog. Bland annat diskuterades betydelsen av examen och validering av kurser. Umeå universitet framhåller vikten av att studenterna ges möjlighet att nå en kandidatexamen i kulturskolepedagogik.

En lektor beviljades medel inom ramen för regeringsuppdraget Praktisknära forskningssamverkan skola och högskola för att genomföra en studie i samverkan med Örnsköldsviks kulturskola. Målet är att skapa en samverkansmodell med fortbildning för Kulturskolans lärare i fokus. I projektet samverkar lärosätet med Stockholms universitet och Kulturskolan. Vidare har lärosätet deltagit i uppstarten av ett nytt nätverk för Kulturskoleforskning (KUF). Umeå universitet deltog även i konferensen Kulturskoledagarna 2023. Målet är att forskning ska stärka universitetets utbildningar inom det kulturskolepedagogiska området och Kulturskolans verksamhet.

Utveckling av VFU i lärarutbildningen

Regleringsbrev 2023, I:12 avseende anslag 2:64

Ett arbete med att ta fram ett nytt avtal för verksamhetsförlagd utbildning har pågått under året. Ett av målen med nytt avtal har varit att i det integrera tilläggsavtalet för övningsskolor och övningsförskolor. Umeå universitet placerar studenter på övningsskolor och övningsförskolor i alla reguljära lärarutbildningar där verksamhetsförlagd utbildning ingår: förskollärarutbildningen, grundskollärarutbildningen, yrkeslärarutbildningen och ämneslärarutbildningen med inriktning mot åk 7–9 och gymnasiet.

Enligt Förordning (2021:1335) om utbildning till lärare och förskollärare (2 kap 12 §) ska alla studenter vid högskolan fullgöra en så stor del som möjligt av sin verksamhetsförlagda utbildning vid en övningsskola eller övningsförskola. Därför har arbetet med att utöka verksamheten påbörjats och kommer att fortsätta under den första delen av 2024 så att övningsskoleverksamhetens organisation är klar när det nya avtalet börjar gälla den 1 juli 2024.

Verksamheten med övningsskolor och övningsförskolor har fortlöpt under året med koncentration, samverkan och kvalitet som riktning. Samverkansorganisationen som är uppbyggd med kontaktpersoner på universitetet och i kommunerna är en förutsättning för fortsatt utveckling av samverkan och kompetensutveckling för handledare och studenter.

Lärosätets erfarenhet av samverkan med skolhuvudmän har bidragit till att stärka och förbättra relationen mellan lärarutbildningen och skolhuvudmännen. Dessa forum har också stärkt skolors och förskolors interna arbete med verksamhetsförlagd utbildning så att de har kunnat skapa ett VFU-klimat där alla har bidragit och varit en del av studenternas VFU och därmed deras utbildning.

Totalt har Lärarhögskolan 66 helårsstudenter som har deltagit i övningsskoleverksamhet under 2023 varav 47 är kvinnor och 19 är män.

VFU i vårdutbildningar

Regleringsbrev 2023, I:12 avseende anslag 2:64

En arbetsgrupp är tillsatt av ledamöter från VårdSam-kommittén ett samrådsorgan om ALF/TUA med Region Västerbotten. Förberedande arbete för att arrangera årligt återkommande handledardagar med start våren 2024, har pågått i samverkan med Region Västerbotten under hösten 2023. Ett inslag kommer vara ett pris som ska delas ut till en handledare som har utmärkt sig som förträfflig handledare under 2023. Nomineringsförfarandet kommer ske tillsammans med Umeå Medicinska Studentkår vid Umeå universitet.

Uppdragsutbildning

Förordning om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor (2002:760)

Umeå universitet kan erbjuda kvalitativ och aktuell uppdragsutbildning till företag, myndigheter och organisationer med allt från kortare kurser och seminarier till längre utbildningar. Vid universitetet är polisutbildningen sedan länge den största uppdragsutbildningen, sett både till erhållna medel och antal helårsstudenter.

Erhållna medel för uppdragsutbildning uppgick till 181,6 miljoner kronor, vilket är en ökning med 18,3 miljoner kronor (+11 procent) jämfört

med 2022. Orsaken beror till största del av en stor tillströmning av nya studenter och en utökning av den funktionsinriktade polisutbildningen vid Enheten för polisiärt arbete (+17,1 mnkr).

De största finansiärerna finns som tidigare år inom statliga myndigheter inklusive affärsdrivande verk, som står för 97 procent (2022: 97 procent) av totalt erhållna medel. Likt tidigare år är Polismyndigheten den enskilt största finansiären vars erhållna medel uppgår till 120,1 miljoner kronor (+17 procent). Andra stora finansiärer är Statens skolverk 35,4 miljoner kronor (-1 procent) och Socialstyrelsen 20,0 miljoner kronor (+8 procent).

Tabell 29: Erhållna medel för uppdragsutbildning perioden 2019–2023, miljoner kronor.

Finansiering	2019	2020	2021	2022	2023
Statliga myndigheter inkl. affärsdrivande verk	159,9	154,5	167,8	158,2	177,0
Universitet och högskolor	0,4	0,2	0,7	1,7	0,6
Kommuner och regioner	3,3	3,3	3,1	3,0	2,8
Svenska företag	0,4	0,5	0,2	0,3	0,2
Svenska organisationer utan vinstsyfte	0,8	0,2	0,4	0,0	0,2
Utländska företag	0,9	0,7	0,5	0,1	0,9
Utländska organisationer utan vinstsyfte	0,1	0,0	0,2	0,0	0,0
Totalt	166,0	159,4	172,9	163,3	181,6

Under 2023 ökade andelen helårsstudenter inom uppdragsutbildningen vid Umeå universitetet med 8,9 procent (2022: -1,9 procent). Ökningen finns inom Polisutbildningen (+13,9 procent).

Det är en jämn könsfördelning inom uppdragsutbildningen vid universitetet, 51 procent av studenterna är kvinnor och 49 procent män (2022: 49 procent kvinnor och 51 procent män). Inom Polisutbildningen har andelen kvinnliga studenter ökat över tid, från 33 procent 2020 till 39 procent 2023.

Polisutbildningen har haft stora antagningsomgångar både vid vår- och höstterminen 2023, därför ökar den totala volymen. Majoriteten av studenterna läser nu någon av de olika distansutbildningsvarianter som erbjuds, det vill säga ordinarie distansutbildning, Funktionsinriktad polisutbildning på distans, eller Verksamhetsintegrerad polisutbildning på distans.

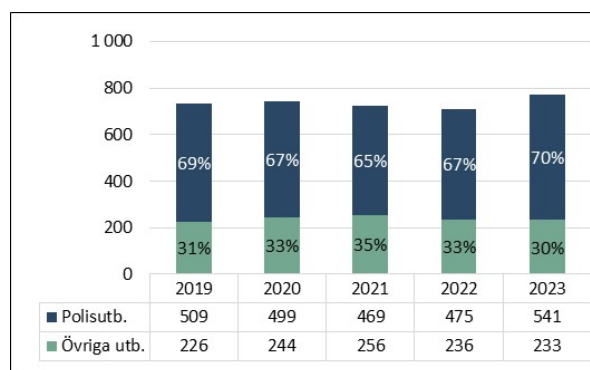

Diagram 4: Antal helårsstudenter i poänggivande uppdragsutbildning perioden 2019–2023.

Konsortiesamarbetet om Ladok

Regleringsbrev 2023 I:14 Umeå universitet

Ladokkonsortiet är högskolesektorns samverkansorgan kring det utbildningsadministrativa systemet Ladok. Konsortiet, som formellt är en enhet inom Umeå universitet, har 40 lärosäten och Centrala studiestödsnämnden (CSN) som parter.

Ladokkonsortiet ska på sina parters uppdrag förvalta, vidareutveckla och sköta driften av systemet Ladok med tillhörande tjänster. Stämman beslutar och fastställer inriktningen och ekonomiska ramar. Styrelsen ansvarar för den övergripande styrning av verksamheten och konsortiet leds av en konsortiechef, som utses av styrelsen.

Under året har fyra stora utvecklingsinitiativ levererats till parterna. Först levererades stöd för hantering av studieavgifter. Senare i juni färdigställdes projektet Utvecklingen av ett gemensamt stöd för utbildningsplanering. Stockholms universitet övergick då till att helt nyttja Ladok till sin utbildningsplanering. Vid

utgången av 2023 använder tio lärosäten Ladoks stöd för utbildningsplanering. För att alla lärosäten ska börja använda stödet finns ett behov av att både fortsätta utvecklingen och att tillhandahålla införandestöd. Därför beslutade stämman i maj att gradvis höja konsortialavgiften 2024–2026. Det tredje initiativet som levererades under hösten var individuella studieplaner (ISP) på forskarnivå i Ladok. Till sist avslutades 2023 med att funktionalitet för digitala examensbevis färdigställdes och nästan alla lärosäten kommer att börja använda den under våren 2024.

Finansieringen av verksamheten är uteslutande beroende av avgifter från konsortiets parter. Ladokkonsortiet upprättar separat bokslut och tar fram en redogörelse för sin verksamhet. Den redovisas för konsortieparterna på stämman i maj 2024. Konsortiet har ett positivt eget kapital och därför beslutade stämman 2022 om en minusbudget på 4 miljoner kronor. Till följd av fortsatt utveckling av utbildningsplanering efter projektets avslut blev resultatet för 2023 –6,0 miljoner kronor och det medför att Ladokkonsortiet per 2023-12-31 har ett positivt myndighetskapital motsvarande 6,5 miljoner kronor.

Tabell 30: Intäkter och kostnader perioden 2019–2023 för Ladokkonsortiet inom Umeå universitet, miljoner kronor.

	2019	2020	2021	2022	2023
Intäkter	95,9	96,0	103,0	103,0	103,0
Kostnader	93,1	90,0	100,5	105,7	109,0
Kapitalförändring	2,8	6,0	2,5	-2,7	-6,0

Forskning, konstnärligt utvecklingsarbete och utbildning på forskarnivå

Inledning

Umeå universitets forskare och lärare har uppmärksammats under året genom att tilldelas forskningsmedel, donationer, priser och utmärkelser, däribland:

- Integrated Science Lab (IceLab), en av 15 forskningsmiljöer som, beviljades 4–6 miljoner kronor vardera per år i Vetenskapsrådets femåriga excellenssatsning. Bidraget ska användas för forskning om vad som händer när levande system utsätts för stress, till exempel hur växter hanterar torra eller bakterier anpassar sig till nya miljöer.
- Professor Ludvig Edman, Institutionen för fysik, tilldelades det prestigefyllda ”ERC Advanced Grant” från Europeiska forskningsrådet. Han fick 2,5 miljoner euro för att utveckla sin forskning om tekniken bakom en ny supertunn och flexibel ljuskälla, LEC.
- Irina Mancheva, postdoktor i statsvetenskap, fick Umeå kommuns vetenskapliga pris.
- André Mateus, Kemiska institutionen, och Nicolò Maccaferri, Institutionen för fysik, utsågs till ”Wallenberg Academy Fellows” som är den största privata satsningen på unga forskare i Sverige.
- Dieter Müller, professor i kulturgeografi, valdes in som ledamot för Kungliga Vetenskapsakademien i klassen för geovetenskaper.
- Stiftelserna Fort Knox välgörenhetsstiftelse samt Olsson och Olsson välgörenhetsstiftelse donerar 20 miljoner kronor vardera, till forskning om sjukdomen *amyotrofisk lateralskleros* (ALS).
- Forskarna Karin Forsberg, Institutionen för klinisk vetenskap, och Per Zetterström, Institutionen för medicinsk biovetenskap, har tilldelats vardera 1,5 miljoner kronor under tre år från den nyinstituerade ”Börje Salmings ALS-stiftelse”.

- Virginia Dignum, professor vid Institutionen för datavetenskap, blev utsedd till medlem i Förenta nationernas expertorgan för artificiell intelligens (AI).

Umeå universitets strategiska råd för forskning, FOSTRA, ansvarar för att utveckla och följa upp de teman, inriktningar, lärande och resultat för forskning och utbildning på forskarnivå som anges i universitetets verksamhetsplan för 2023–2025. Genom breda forskningsstrategiska diskussioner inom universitetet har ett antal viktiga områden prioriterats under året. Det gäller bland annat att:

- *Stärka kvalitetskulturen.* Umeå universitet arbetar för en stark kvalitetskultur som håller fokus på kvalitet och ständig utveckling i en tillitsfull anda, genom ärliga och självkritiska jämförelser med omvärlden. En policy har fastställts av rektor där principer och övergripande ansvars- och rollfördelning för kvalitetsutveckling och kvalitetssäkring av forskning anges. Policyn är vägledande för kvalitetsarbetet inom forskning på alla nivåer vid universitetet. Tillsammans med andra styrdokument ska policyn bidra till att upprätthålla och ständigt utveckla hög forskningskvalitet samt till omvärldens förtroende. Just nu förbereds internationella utvärderingar av den forskning som bedrivs. Det görs genom ett pilotprojekt för utvärderingar med extern kollegial granskning av forskningsmiljöer och processer på tre nivåer: institutions-/ämnesnivå, fakultetsnivå och universitetsgemensam nivå med tematisk avgränsning. Utvärderingarna ska i första hand leda till kvalitetsutveckling i de miljöer och processer som granskas. Andra mervärden är lärande och åtgärder vid andra delar av universitetet, metodutveckling för analysunderlag och ett fokus på kvalitetskultur.

- *Utveckla arbetet med strategiska prioriteringar.* Strategiska prioriteringar, satsningar och vägval behövs för att bygga excellens och möta samhällsutmaningar. Umeå universitet har haft en omfattande, universitetsövergripande process som grund för strategiska satsningar på forskning av hög kvalitet. Processen har resulterat i en satsning om drygt 50 miljoner kronor år 2024–2029 på tre prioriterade forskningsområden, med hög internationell kvalitet och tydlig koppling till nyttiggörande i samhället. Beslutet inkluderar också insatser för att långsiktigt stärka framväxten av nya starka områden. De tre områdena handlar om lärande och hjärnans formbarhet under hela livet, att bemästra mikrobiella infektioner samt växtforskning för en hållbar och grön omvandling av Subarktis.
- *Arbeta mer offensivt med rekrytering och karriärutveckling, allt med ett starkt internationellt fokus.* Rekrytering och utveckling av forskare är den kanske mest grundläggande strategiska frågan för excellens och hög kvalitet. En ständigt återkommande fråga i de senaste årens strategiska diskussioner har varit behovet att inom hela universitetet ytterligare höja ambitionsnivån för forskningens kompetensförsörjning, genom att vässa rekryteringsprocesser och se till att tjänster och karriärvägar är internationellt konkurrenskraftiga i form av resurser, långsiktighet och utvecklingsmöjligheter. Mål och aktiviteter för detta formuleras bland annat inom ramen för Human Resources Strategy for Researchers (HRS4R), som utgår från den europeiska stadgan för forskare och riktlinjer för rekrytering av forskare. Arbetet inom HRS4R var under 2023 föremål för en uppföljning av EU-kommissionen, som gav Umeå universitet högsta betyg.

Forskningsinfrastruktur

Under året har Umeå universitet fortsatt att aktivt utveckla universitetets infrastrukturer genom strategiska prioriteringsprocesser och särskilda satsningar. Som ett led i detta arbete har regelverket för forskningsinfrastrukturer, där universitetets principer tydliggörs för intern prioritering, inventering och finansiering samt samordning av de nationella prioriteringsprocesserna, uppdaterats. Vetenskapsrådet

beviljade medel till samtliga åtta ansökningar om nationella infrastrukturer där Umeå universitet ingår. Däribland den nya nationella infrastrukturen ArchLab som Umeå universitet är värd för. Det är ett samarbete mellan arkeologiska laboratorier. För att ytterligare stärka infrastrukturer för att fylla forskningens behov gör Umeå universitet under perioden 2022–2025 en särskild satsning på forskningsinfrastruktur som har potential att utvecklas till att täcka ett nationellt eller internationellt resursbehov. Under 2023 gjordes en intern utlysning varefter fyra forskningsinfrastrukturer beviljades totalt 7,2 miljoner kronor för åren 2024–2025.

Forskningsdatahanteringsprojektet

Lärosäten i landet har ett uppdrag av regeringen att uppnå omställningen till ett öppet vetenskapssystem senast 2026, vilket ger ett ökat behov av stöd i forskningsdatahantering till universitetets forskare och doktorander. Ett projekt pågår för att ta fram en optimal stödportfölj. Några exempel på förbättringar kring stödet för datahantering som har skett under året är:

- utbildningspaket för doktorander och handledare
- förbättrad information på intranätet
- framtagande av mappstruktur, som hjälpmedel för forskare vid hantering och arkivering av projektdokumentation och forskningsdata
- uppdaterat stöd inför gallringsbeslut avseende forskningsdata
- framtagen vägledning för delning av forskningsdata med samarbetspartners.

Bland utredningsaktiviteterna i projektet kan särskilt nämnas:

- förenklad hantering och stöd för dokumenterad datahantering
- lösning för långtidslagring av forskningsdata och möjlighet att använda upphandlat e-arkiv för forskningsdata
- en teknisk lösning för hantering av forskningsdata med högt skyddsvärde.

Utvärdering av forskningsstöd och stöd till samverkan

Under 2023 har en extern utvärdering av Umeå universitets forskningsstöd och stöd till samverkan utförts. Tio områden identifierades där utvärderarna föreslår konkreta förändringar i verksamheten. Två arbetsgrupper arbetar vidare med de utvecklingsområden som utvärderingen föreslog.

Resultatindikatorer

Följande indikatorer används enligt budgetpropositionen för 2023 för att redovisa resultat inom området forskning, konstnärligt utvecklingsarbete och utbildning på forskarnivå:

- genomströmning i utbildning på forskarnivå (se avsnitt *Utbildning på forskarnivå*).
- vetenskaplig produktion (se avsnitt *Bibliometri*).
- förmåga att attrahera externa medel för forskning (se avsnitt *Externfinansierad verksamhet och erhållna forskningsbidrag*).

Ekonomisk utveckling

Tabell 31: Resultaträkning för perioden 2021–2023 för forskning, konstnärligt utvecklingsarbete och utbildning på forskarnivå, exklusive uppdragsforskning, tkr.

	2021	2022	2023
<i>Intäkter</i>			
Anslag	1 394 278	1 405 081	1 423 734
Avgifter och andra ersättningar	172 636	178 998	191 426
Bidrag	968 741	1 088 863	1 138 825
Finansiella intäkter	299	9 480	40 156
Summa intäkter	2 535 954	2 682 422	2 794 141
<i>Kostnader</i>			
Personal	1 663 285	1 705 709	1 878 603
Lokaler	180 140	200 005	207 036
Övriga driftskostnader	523 717	598 652	652 411
Finansiella kostnader	402	3 447	11 654
Avskrivningar	132 135	140 113	141 303
Summa kostnader	2 499 680	2 647 926	2 891 007
<i>Transfereringar</i>			
Erhållna medel	171 021	198 222	195 138
Lämnade bidrag	-171 021	-198 222	-195 138
Summa	0	0	0
Årets kapitalförändring	36 274	34 496	-96 866

Inom forskning och utbildning på forskarnivå, exklusive uppdragsforskning, har totala intäkter ökat med 4,2 procent 2023 jämfört med 2022 (+111,7 mnkr). Samtliga intäktsposter ökar under året jämfört med 2022. Den totala intäktsökningen är lägre jämfört med föregående år (2022: +5,8 procent) och det beror främst på att bidragsintäkter inte har ökat i samma omfattning som 2022. Intäkter av bidrag ökar med 4,6 procent 2023 jämfört med 2022 (2022: +12,4 procent). För ytterligare information om bidragsintäkter hänvisas till avsnittet *Externfinansierad verksamhet och erhållna forskningsbidrag*.

Till följd av ränteutvecklingen under året har finansiella intäkter ökat med 30,7 miljoner kronor 2023 jämfört med 2022 (2022: +9,2 mnkr). Andelen av totala intäkter som utgörs av anslag minskar till 51,0 procent 2023 från 52,4 procent 2022. Anslagsintäkterna har 2023 ökat med 1,3 procent (2022: +0,8 procent). Intäkter av avgifter och andra ersättningar har ökat med 6,9 procent jämfört med föregående år (2022: +3,7 procent).

Totala kostnader inom verksamhetsgrenen har ökat med 9,2 procent 2023 jämfört med 2022 (+243,1 mnkr), vilket är en högre ökning jämfört med 2022 då den totala kostnadsökningen uppgick till 5,9 procent (+148,2 mnkr). Personalkostnaderna ökar med 10,1 procent 2023 jämfört med 2022 och är ett resultat av årets lönerrevision och ökat antal anställda. Ökningen av personalkostnader är betydligt högre jämfört med 2022 då motsvarande ökning var 2,6 procent. Personalkostnaderna är fortsatt den största kostnadsposten och står för 65,0 procent av de totala kostnaderna (2022: 64,4 procent).

Driftskostnader har ökat med 9,0 procent 2023 jämfört med föregående år, det är en lägre ökning jämfört med 2022 då driftskostnaderna ökade med 14,3 procent. Även finansiella kostnader ökar till följd av ränteutvecklingen men inte i samma omfattning som finansiella intäkter, ökningen uppgår till 8,2 miljoner kronor (2022: +3,0 mnkr). Lokalkostnader ökar med 3,5 procent och kostnader för avskrivningar med 0,8 procent.

Den högre ökningen av kostnader jämfört med intäkter resulterar i ett underskott inom verksamhetsgrenen med -96,9 miljoner kronor, vilket är 131,4 miljoner kronor lägre jämfört med resultatet 2022.

Uppdragsforskning

Tabell 32: Resultaträkning för perioden 2021–2023 för uppdragsforskning, tusen kronor.

	2021	2022	2023
<i>Intäkter</i>			
Avgifter och andra ersättningar	150 950	158 770	153 907
Finansiella intäkter	18	17	58
Summa intäkter	150 968	158 787	153 965
<i>Kostnader</i>			
Personal	88 684	135 513	74 663
Lokaler	11 142	5 878	31 479
Övriga driftskostnader	45 786	51 024	56 829
Finansiella kostnader	5	99	29
Avskrivningar	723	932	1 138
Summa kostnader	146 340	193 446	164 138
Årets kapitalförändring	4 628	-34 659	-10 173

Inom uppdragsforskning minskade de totala intäkterna med -3,0 procent jämfört med föregående år (2022: -5,2 procent). Även kostnaderna har minskat under året (-15,2 procent, 2022: +32,2 procent), vilket främst förklaras av den justering av personalkostnader som gjordes under 2022 i syfte att komma till rätta med en missvisande kostnadsfördelning från tidigare år.

Resultatet för 2023 är ett underskott och finansieras via tidigare års ackumulerade överskott. Det negativa resultatet är en medveten strategi att minska myndighetskapitalet inom Uppdragsforskning. För vidare information om finansiering av uppdragsforskning hänvisas till avsnittet *Uppdragsfinansierad forskningsverksamhet*.

Externfinansierad verksamhet och erhållna forskningsbidrag

Bidragsfinansierad forskning

År 2023 har erhållna forskningsbidrag ökat med 0,1 procent, motsvarande 1,9 miljoner kronor. Sett över hela perioden mellan 2019 och 2023 är ökningen 179 miljoner kronor (+16 procent). Den största delen av ökningen jämfört med 2022 är bidrag från EU-medel, vilka ökar med 34,2 miljoner kronor (+52,3 procent). Därefter ökar erhållna bidrag från utländska organisationer utan vinstsyfte med 21,6 miljoner kronor (+107,5 procent), där största delen av ökningen finns med bidrag från övriga nordiska organisationer med 18,3 miljoner kronor.

Likt tidigare år utgörs den största andelen av forskningsbidragen av bidrag från Vetenskapsrådet och svenska organisationer utan vinstsyfte, vilka står för 25 respektive 35 procent av totalt erhållna bidrag 2023 (2022: 29 respektive 34 procent).

Under 2023 har bidrag från Vetenskapsrådet minskat med 51,2 miljoner kronor (-13,8 procent), bland annat beroende på att det varit ökade återbetalningar av erhållna bidrag till Vetenskapsrådet för forskare som flyttat till annat lärosäte eller ej förbrukade medel. Återbetalningarna under 2023 ökade till 24,9

miljoner kronor (2022: 10,9 mnkr). En annan bidragande orsak till differensen av utfall mot föregående år är att det under 2022 betalades 20,1 miljoner kronor som en engångsutbetalning för några projekt som pågår under perioden 2022–2027. Statistik från Vetenskapsrådets databas Swecris visar att Umeå universitet har minskat vår andel av totalt beviljade bidrag till universitet och högskolor till 5,1 procent (2021–2023) mot 5,9 procent (2020–2022). Beslut inför kommande period (2022–2024) visar dock en ökning till 5,3 procent.

Inom svenska organisationer utan vinstsyfte ingår Wallenbergstiftelserna från vilka universitetet erhöll 227,8 miljoner kronor 2023 (2022: 240,4 mnkr), vilket innebär en minskning med 5 procent (12,6 mnkr) som delvis kan förklaras av att det under 2022 betalades ut bidrag för delar av 2021 samt 2022.

Uppdelat per fakultet finns den största delen av erhållna forskningsbidrag inom Medicinsk fakultet, som har erhållit 40 procent 2023, motsvarande 516,6 miljoner kronor, det är dock en minskning med 67,4 miljoner jämfört med 2022. Teknisk-naturvetenskaplig fakultet är den fakultet som har ökat erhållna forskningsbidrag mest i jämförelse med 2022, med 75,2 miljoner kronor (+18,6 procent). Humanistiska fakulteten som under 2022 ökade erhållna bidrag med 17 procent (+8,6 mnkr) har under 2023 minskat med 14,6 procent (-9,2 mnkr).

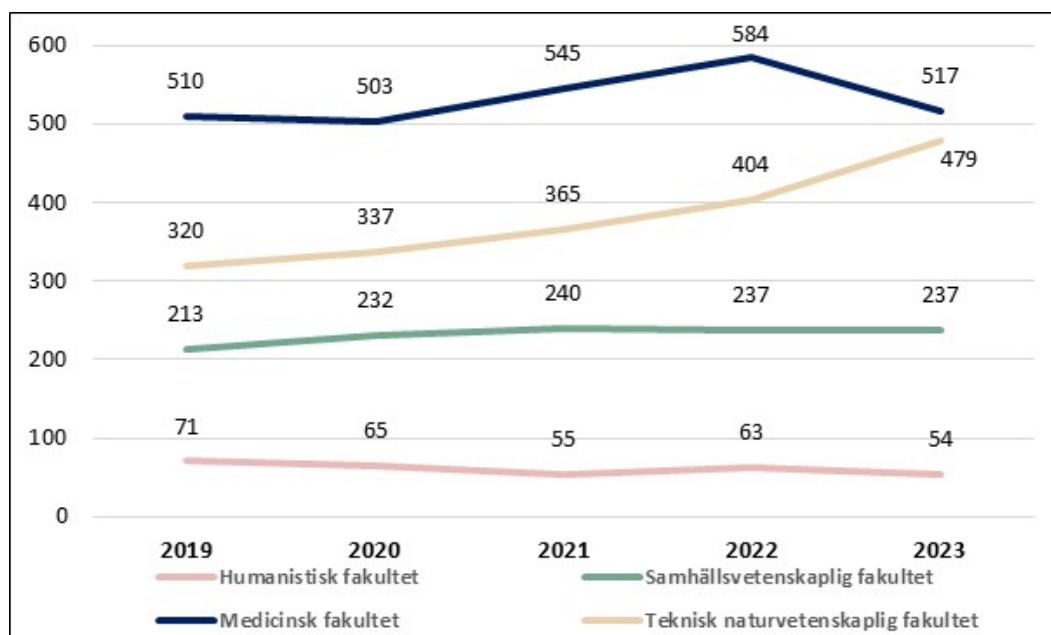

Diagram 5: Erhållna forskningsbidrag per fakultet (exkl. Lärarhögskolan) perioden 2019–2023, miljoner kronor.

Tabell 33: Erhållna forskningsbidrag perioden 2019–2023, miljoner kronor.

Finansiär	2019	2020	2021	2022	2023
Vetenskapsrådet	317,7	348,1	382,2	372,4	321,2
Svenska organisationer utan vinstsyfte	319,8	306,2	366,0	439,0	457,4
Övriga statliga myndigheter	125,2	120,7	143,1	133,4	114,0
Forte	48,4	56,6	73,0	70,7	62,8
EU-medel	95,3	92,4	55,7	65,5	99,8
Kommuner och regioner	62,6	65,5	50,9	58,2	63,1
Formas	56,7	58,4	55,7	58,1	47,4
Forskningsstiftelser	30,8	26,2	16,3	35,2	40,4
Vinnova	29,8	36,2	35,1	28,1	26,9
Utländska organisationer utan vinstsyfte	19,5	17,6	22,5	20,1	41,8
Svenska företag	12,4	14,2	10,0	12,9	12,9
Övriga	2,4	2,3	4,3	4,5	12,3
Totalt	1 120,7	1 144,4	1 214,7	1 298,1	1 300,0

Anm. Forte: Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd, Formas: Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Vinnova: Verket för innovationssystem.

Forskningsbidrag från EU

Erhållna forskningsbidrag från Europeiska unionen (EU) ökar 2023 med 52,3 procent, motsvarande 34,3 miljoner kronor. Den största förklaringen till ökningen är tre beviljade ERC-projekt, inom nuvarande ramprogrammet Horisont Europa, med utbetalning av 38,1 miljoner kronor under 2023.

De största intäkterna kommer från området vetenskaplig spetskompetens och ERC-programmet (Europeiska forskningsrådet) inom Horisont 2020 och Horisont Europa (43,5 mnkr) samt området Globala utmaningar och europeisk industriell konkurrenskraft inom Horisont Europa (17,3 mnkr). Forskare vid Institutionen för fysik erhåller störst andel medel från EU (19,3 mnkr) följt av Institutionen för datavetenskap (19 mnkr) och Kemiska institutionen (11,7 mnkr).

Tabell 34: Erhållna EU-medel perioden 2019–2023, uppdelade per EU-fond, miljoner kronor.

EU-fond	2019	2020	2021	2022	2023
EU:s ramprogram ^{1,4}	43,6	58,5	28,3	43,4	87,2
EU Strukturfond Övre Norrland ⁵	20,8	15,6	7,7	7,0	2,5
EU:s interreg program ²	15,8	13,1	8,2	6,6	4,4
Övriga EU-program ³	15,1	5,2	11,6	8,5	5,6
Totalt	95,3	92,4	55,7	65,5	99,8

¹ T.ex. FP7, H2020, HEU.

² T.ex. NPP, BA, Interreg.

³ T.ex. Tempus, Intas, Public Health.

⁴ Omfattar alla nya och tidigare ramprogram.

⁵ Rubrik EU strukturfond korrigerats till EU:s interreg. program.

Oförbrukade bidrag

Regleringsbrev 2023, I:7 Universitet och högskolor

Oförbrukade bidrag har ökat med 0,9 procent 2023, vilket motsvarar 11,1 miljoner kronor. Bland de fyra fakulteterna vid universitetet finns majoriteten, 49 procent, av de oförbrukade bidragen inom Medicinsk fakultet (592,7 mnkr) men det är dock en minskning med -25,6 miljoner kronor (2022 618,3 mnkr). Den fakultet som står för merparten av ökningen är Teknisk-naturvetenskaplig fakultet med +53,1 miljoner kronor.

Intäkter av bidrag, vilket avser faktisk förbrukning av erhållna bidrag, har ökat med 38,1 miljoner kronor 2023. Erhållna/inbetalda forskningsbidrag är likt tidigare år högre än intäkter av bidrag, vilket innebär att universitetet inte förbrukar medel i samma takt som medlen erhålls.

Andelen oförbrukade bidrag i förhållande till intäkter av bidrag uppgår 2023 till 101 procent (2022: 103 procent). Under den senaste femårsperioden har förhållandet varierat mellan 93 och 103 procent. Likt tidigare år förklaras detta av att

medel ofta utbetalas i förskott eller avser en längre tidsperiod. Medel används ofta till investeringar som kostnadsförs i form av avskrivningar under en längre tidsperiod. Det är vanligt att bidrag betalas ut nära inpå årsskiftet, vilket innebär att en högre andel periodiseras. Oförbrukade bidrag kommenteras ytterligare i not 31.

Tabell 35: Oförbrukade bidrag, intäkter av bidrag samt erhållna/inbetalda forskningsbidrag perioden 2019–2023, miljoner kronor.

	2019	2020	2021	2022	2023
Oförbrukade bidrag	922	1 015	1 149	1 192	1 203
Intäkter av bidrag	989	1 037	1 033	1 152	1 190
Erhållna/inbetalda forskningsbidrag	1 121	1 144	1 215	1 298	1 300

Anm. Oförbrukade bidrag samt intäkter av bidrag avser såväl verksamheten inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå som inom forskning och utbildning på forskarnivå.

Uppdragsfinansierad forskningsverksamhet

Universitetet tar förutom den egeninitierade forskningen också emot uppdrag från omgivningen avseende forskning och utvecklingsarbete. Detta kan röra sig om både rena forskningsuppdrag och arbete som inte är att betrakta som forskning, men som kräver vetenskaplig kompetens, som konsultarbete i form av tekniskt utvecklingsarbete, datainsamling eller kliniska observationer.

Inom uppdragsforskning minskar erhållna medel med -6,7 miljoner kronor till 149,8 miljoner kronor. Erhållna medel ökar inom finansieringsgruppen Statliga myndigheter (+8,9 mnkr) medan det är minskning inom Kommuner och regioner (-12 mnkr). Statliga myndigheter och Kommuner och regioner är

fortsatt de största finansieringsgrupperna inom uppdragsforskning med 56,6 respektive 34,9 procent av erhållna medel 2023 (2022: 48,5 respektive 41,1 procent).

Erhållna medel från Region Västerbotten för år 2023 minskade med 19 procent till 49,6 miljoner kronor (2022: 61,3 mnkr) men fortsätter ändå att vara den största enskilda finansieraren. Minskningen beror till största delen av att det under 2022 var en tillfällig ökning med +11,9 miljoner kronor och nivån för erhållna medel 2023 är åter i samma nivå som 2021 (49,4 mnkr). Statens skolverk är den näst största finansieraren och står 2023 för 27,5 miljoner kronor av erhållna medel inom uppdragsforskning (2022: 26,2 mnkr).

Tabell 36: Erhållna medel i uppdragsforskning perioden 2019–2023, miljoner kronor.

Finansiering	2019	2020	2021	2022	2023
Statliga myndigheter	79,1	81,9	80,0	75,8	84,8
Kommuner och regioner	55,4	50,2	52,0	64,3	52,3
Svenska företag	9,1	7,3	10,2	9,1	6,9
Svenska organisationer utan vinstsyfte	2,7	2,5	2,3	2,9	0,4
Utländska företag	3,6	4,0	2,4	2,3	3,0
Utländska organisationer utan vinstsyfte	4,4	4,5	4,9	2,0	2,3
EU-medel	2,8	0,3	0,1	0,1	0,1
Totalt	157,1	150,7	151,9	156,5	149,8

Bibliometri

Ett mått på ett lärosätes forskningsaktivitet är mängden vetenskapliga publikationer och deras genomslag, vilket kan mätas med olika bibliometriska metoder. För att få en fullgod täckning över vad som publiceras vid universitetet utgår nedanstående tabeller från registrerade publikationer i databasen DiVA. Där ingår inte bara vetenskapliga artiklar från internationella databaser utan också publiceringar i form av böcker och bokkapitel, vilket ger en helhetsbild av universitetets produktion. Samförfattade arbeten redovisas fraktionerat, det vill säga uppdelat mellan författarna (se beskrivning under tabellen).

Notera att endast publikationer med fullständiga och finala bibliografiska uppgifter beaktas. Publikationer som är publicerade *online first*,

Epub ahead of print eller med dylik status är ännu inte tryckta och kan sakna fullständig utgivningsinformation samt kommer ofta att få ett annat publiceringsår än året då publikationen tillgängliggjordes online. Att endast inkludera publikationer med finalt publiceringsår i rapporteringsunderlaget görs för att minska variationen i tidsserierna vid olika mätpunkter. Detta medför dock en underrapportering, speciellt avseende år 2023. Men eftersom antalet publikationer för närmast föregående år ändå inte kan redovisas med någon precision i början på innevarande år på grund av registreringsfördröjningar, har detta mindre betydelse. Siffrorna för 2023 är således ej jämförbara med tidigare år. Notera vidare att baserat på historiska data föreligger sannolikt en viss underrapportering även för år 2022.

Tabell 37: Summa av författarfraktioner fördelade över fakulteter samt för Umeå universitet som helhet. Baserat på uttag från DiVA i januari 2024. Siffrorna för år 2023 är ej kompletta. Siffrorna för perioden 2019–2022 har uppdaterats sedan årsredovisningen 2022 på grund av eftersläpning vid registrering av publikationer från år 2019–2022 samt kvalitetssäkringsarbete och externa importörer utfört av bibliotekets personal.

	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Humanistisk fakultet</i>					
Totalt	157,3	222,5	177,1	210,1	155,8
Artikel i tidskrift/forskningsöversikt	79,1	119,4	96,4	108,4	93,9
Bok	4,4	6,5	3,0	7,8	5,1
Kapitel i bok, del av antologi	73,8	96,7	77,6	93,9	56,9
<i>Samhällsvetenskaplig fakultet</i>					
Totalt	412,1	407,1	382,9	331,0	289,7
Artikel i tidskrift/forskningsöversikt	251,7	256,6	259,7	255,5	220,2
Bok	7,8	11,0	4,5	5,5	2,7
Kapitel i bok, del av antologi	152,6	139,5	118,7	70,0	66,8
<i>Medicinsk fakultet</i>					
Totalt	639,5	616,1	629,5	605,3	530,8
Artikel i tidskrift/forskningsöversikt	625,0	600,2	604,5	568,1	517,7
Bok	2,0	0,9	0,5	0,0	0,0
Kapitel i bok, del av antologi	12,5	15,0	24,5	37,2	13,0
<i>Teknisk-naturvetenskaplig fakultet</i>					
Totalt	298,3	284,3	309,4	273,0	292,6
Artikel i tidskrift/forskningsöversikt	279,3	264,6	288,6	254,8	266,7
Bok	1,5	1,7	0,5	0,3	0,4
Kapitel i bok, del av antologi	17,6	18,0	20,3	18,0	25,5
Umeå universitet					
Totalt	1 507,2	1 530,0	1 498,8	1 419,3	1 268,9
Artikel i tidskrift/forskningsöversikt	1 235,2	1 240,7	1 249,2	1 186,8	1 098,5
Bok	15,6	20,0	8,5	13,5	8,2
Kapitel i bok, del av antologi	256,4	269,3	241,1	219,0	162,2

Anm. Eftersom publikationerna kan ha författare från fler än en institution måste publikationerna delas upp mellan dem. Varje författare får sin fraktion ($1/N$, där N är det totala antalet författare till publikationen) vilken sedan tillförs respektive fakultet. Om det finns tre författare, en från fakultet A, en från fakultet B samt en extern författare, så tillskrivs de bägge fakulteterna $1/3$ artikel var. Om en av de två Umu-författarna angivit två institutioner från olika fakulteter, A och C, delas dennes fraktion upp mellan A och C.

Av det totala antalet författarfraktioner under perioden 2019–2022 står Medicinsk fakultet för 42 procent, Samhällsvetenskaplig fakultet för 26 procent, Teknisk-naturvetenskaplig fakultet för 20 procent och Humanistisk fakultet för 13 procent.

Med hänsyn till naturlig årlig variation i antalet publikationer är enligt tabell 37 det totala antalet författarfraktioner per år relativt stabilt under perioden 2019–2021. En viss nedgång kan observeras för år 2022. Denna minskning förefaller delvis gå hand i hand med förändringar i vilka publikationstyper som publiceras. Exempelvis uppvisar artikelförfattarfraktioner för samhällsvetenskapliga fakulteten liten variation över tidsperioden samtidigt som en kontinuerlig minskning av antologibidrag kan observeras.

Tabell 38: Totala antalet vetenskapliga (ej fraktioniserade) publikationer publicerade vid Umeå universitet. Baserat på uttag från DiVA i januari 2024. Siffrorna för år 2023 är ej kompletta.

	2019	2020	2021	2022	2023
Artikel i tidskrift/forskningsöversikt	2 487	2 560	2 595	2 481	2 361
Bok	23	25	10	17	11
Kapitel i bok, del av antologi	316	330	312	288	220
Totalt	2 826	2 915	2 917	2 786	2 592

En annan ingång, som är mer informativ än enbart publiceringsvolym över tid – är att belysa hur publikationerna fördelar sig över nivåindelade publiceringskanaler enligt den så kallade norska modellen. Den baseras på ett omfattande auktoritetsregister över publiceringskanaler som upprätthålls av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse i samarbete med Det nasjonale publiseringsutvalget på uppdrag av det norska Kunnskapsdepartementet och med stöd av ett sextotal ämnesexpertgrupper. Publiceringskanalerna (vetenskapliga tidskrifter, serier och bokförlag) är klassificerade i olika nivåer.

Det bör vidare noteras att Umeå universitets genomsnittliga författarfraktion per publikation sjunker måttligt men kontinuerligt för varje år under den beaktade publiceringsperioden. Detta är ett resultat av ökande samarbete med externa aktörer. Om den genomsnittliga författarfraktionen per publikation hade varit konstant sedan 2019 skulle, allt annat lika, summan av författarfraktioner för perioden i sin helhet ha ökat med drygt 260.

I tabell 38 redovisas det totala antalet icke-fraktioniserade publikationer per år. Även här varierar antalet publikationer per år måttligt 2019–2021, men en minskning för 2022 noteras.

Nivå 2 avser publiceringskanaler som uppfattas som de mest ledande i breda ämnessammanhang, som ger ut de mest betydande publikationerna från olika länders forskare och som tillsammans publicerar ungefär 20 procent av ett ämnesområdes vetenskapliga publikationer. Nivå 1 är publiceringskanaler som anses uppfylla minimikravet för att räknas som vetenskapliga (extern expertgranskning, vetenskaplig redaktion och minimikrav för nationellt författarskap). Nivå 0 avser kanaler som ej lever upp till kriterierna för nivå 1. Kanaler som ej är upptagna överhuvudtaget i registret är antingen från oetablerade förlag eller så nya att de ännu ej beaktats för inkludering och nivåbestämning.

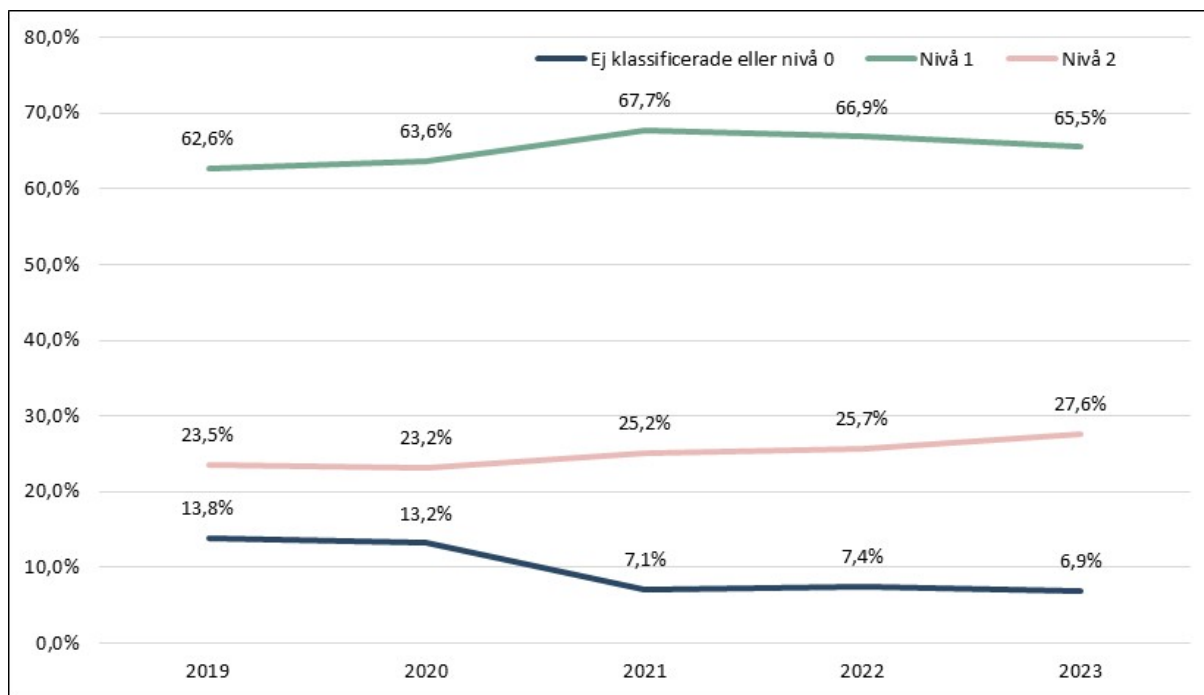

Diagram 6: Relativ fördelning av författarfraktionerna 2019–2023 över nivåindelade publiceringskanaler enligt det norska auktoritetsregistret. Siffrorna för år 2023 är ej kompletta.

Som framgår av diagram 6 föreligger en ökande trend avseende andelen författarfraktioner i nivå 2-kanaler. I mätperiodens början ligger denna procentsats på 23,5 procent och i slutet över 27 procent. Noterbart är också att andelen författarfraktioner i kanaler utanför auktoritetsregistret eller som är klassificerade med nivå 0 kraftigt minskar under perioden. När det gäller sammansättningen och kvalitetsnivån sett i ljuset av den normativa norska modellen går således den publiceringsstrategiska utvecklingen i rätt riktning.

Utöver att belysa mängden publikationer eller var dessa är publicerade, kan man mäta hur ofta de citeras. Regeringen använder sedan 2009 bibliometri som en indikator vid fördelningen av delar av de statliga medel som går till universitet och högskolor för forskning och forskarutbildning. Antalet publiceringar och antalet citeringar per publikation används för att ta fram vilken andel respektive lärosäte bidrar med till ett nationellt bibliometriskt index.

Enligt den modell som introducerades 2021 beräknar Vetenskapsrådet fördelningsandelarna baserat på andelar av de 10 procent mest citerade (ämnesjusterat) publikationerna i Sverige och rörelsekostnader för FoU (ramanslag). Endast artiklar i Web of Science beaktas och de aktuella publiceringsåren är 2018–2021. Enligt underlaget inför budgetår 2024 står Umeå universitet för 4,0 procent av rikets samlade bibliometriska index. Detta är en smärre – om ej statistiskt säkerställd – ökning jämfört med föregående års 3,9 procent, vilket baserades på publiceringsåren 2017–2020.

Sammantaget kan konstateras att det finns både positiva och negativa trender, och att arbetet med att stärka utvecklingen av Umeå universitets publikationer och deras genomslag behöver fortsätta.

Utbildning på forskarnivå

Nyantagna och aktiva doktorander

Antalet nyantagna doktorander 2023 uppgick till 151, vilket är lägre än 2022 men en ökning med sju procent jämfört med år 2021, som är det senaste jämförbara året eftersom Humanistisk fakultet enbart antar doktorander vartannat år. Jämfört med 2019 är antalet nyantagna 2023 åtta procent lägre. Teknisk-naturvetenskaplig fakultet har, liksom tidigare år, antagit fler män än kvinnor. Sett över de senaste fem åren är drygt fyra av tio nyantagna doktorander vid Teknisk-naturvetenskaplig fakultet kvinnor,

medan förhållandet vid övriga fakulteter är det omvända. Vid Samhällsvetenskaplig fakultet var drygt sju av tio nyantagna doktorander kvinnor under 2022 och 2023.

Vid universitetet finns 999 aktiva doktorander 2023, vilket är en ökning med två procent sedan 2022, och det högsta antalet sedan 2016. Vid Medicinsk fakultet och Teknisk-naturvetenskaplig fakultet ökar antalet aktiva doktorander med tre respektive fyra procent i jämförelse med 2022. Teknisk-naturvetenskaplig fakultet har fler manliga än kvinnliga doktorander, vid övriga tre fakulteter är mönstret det motsatta.

Tabell 39: Totalt antal nyantagna och aktiva doktorander perioden 2019–2023, med både doktorsexamen och licentiatexamen som slutmål. En aktiv doktorand definieras som den som har en aktivitet över en procent.

Fakultet	Antal nyantagna					Antal aktiva				
	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
Humanistisk fakultet	0	32	0	23	1	86	107	92	98	97
<i>kvinnor/män (%)</i>	–	47/53	–	78/22	0/100	59/41	56/44	53/47	58/42	58/42
Samhällsvetenskaplig fakultet	16	35	35	35	30	133	132	166	183	184
<i>kvinnor/män (%)</i>	44/56	66/34	57/43	71/29	73/27	51/49	55/45	57/43	61/39	66/34
Medicinsk fakultet	93	81	64	88	66	402	409	406	434	445
<i>kvinnor/män (%)</i>	46/54	68/32	56/44	57/43	58/42	55/45	57/43	55/45	59/41	59/41
Teknisk-naturvetenskaplig fakultet	55	52	42	50	54	209	237	239	262	273
<i>kvinnor/män (%)</i>	53/47	48/52	43/57	42/58	31/69	40/60	44/56	44/56	46/54	43/57
Umeå universitet totalt	164	200	141	196	151	830	885	903	977	999
<i>kvinnor/män (%)</i>	48/52	59/41	52/48	58/42	51/49	51/49	53/47	52/48	56/44	56/44

Anm: Vid Humanistisk fakultet antas doktorander vartannat år. Jämförelser av nyantagna doktorander görs därför med tidigare år då doktorander inte har antagits, det vill säga 2019 och 2021.

Sett över en längre period, 2014–2023, minskade antalet nyantagna kraftigt efter 2014 men har därefter ökat igen. Den årliga variationen är dock stor. Antalet aktiva doktorander minskade fram till 2019 och har därefter ökat, men är fortfarande 20 procent lägre än 2014, diagram 7.

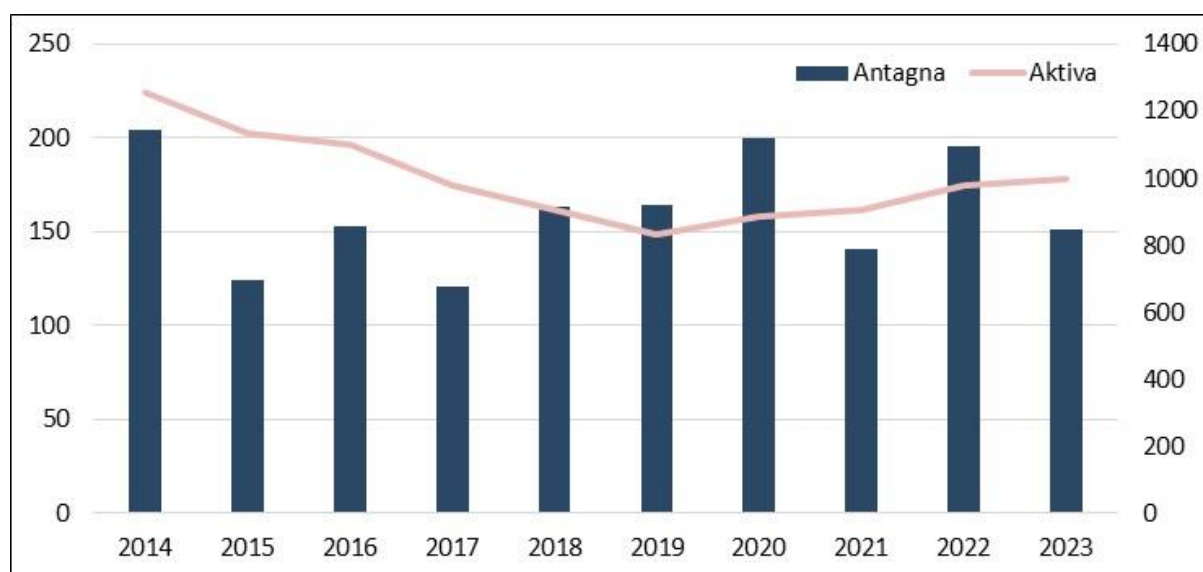

Diagram 7: Antalet antagna (skala 0–250) respektive aktiva doktorander (skala 0–1400) vid Umeå universitet under perioden 2014–2023.

Doktors- och licentiatexamen

Under året tog 127 personer ut doktorsexamen, vilket är en ökning med 30 procent sedan fjolåret. Antalet doktorsexamina är dock fortfarande 12 procent lägre jämfört med 2019 (Tabell 40). Medicinska fakulteten står för mer än hälften av alla doktorsexamina. Under 2023 har två licentiatexamen avlagts.

Tabell 40: Totalt antal doktorsexamina uppdelat per fakultet och kön perioden 2019–2023.

Fakultet	Antal doktorsexamina				2023
	2019	2020	2021	2022	
Humanistisk fakultet	10	9	11	7	11
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>60/40</i>	<i>67/33</i>	<i>73/27</i>	<i>43/57</i>	55/45
Samhällsvetenskaplig fakultet	26	26	22	13	17
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>50/50</i>	<i>46/54</i>	<i>36/64</i>	<i>54/46</i>	59/41
Medicinsk fakultet	75	50	57	50	65
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>52/48</i>	<i>46/54</i>	<i>60/40</i>	<i>50/50</i>	60/40
Teknisk-naturvetenskaplig fakultet	33	33	31	28	34
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>36/64</i>	<i>39/61</i>	<i>39/61</i>	<i>32/68</i>	29/71
Umeå universitet totalt	144	118	121	98	127
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>49/51</i>	<i>46/54</i>	<i>51/49</i>	<i>45/55</i>	51/49

Medianstudietid för doktorander

Medianstudietiden från antagning till doktorsexamen är relativt konstant, mellan 8,0 och 8,2 kalenderhalvår, under tidsintervallet 2018–2022, tabell 41.

Tabell 41: Medianstudietid (antal kalenderhalvår) för doktorsexamina totalt för universitetet samt uppdelat på forskningsämnesområde och kön år 2018–2022. När antalet doktorsexaminerade i en kategori understiger sex anges inget värde. Medianstudietiden anges med ett års fördröjning. Beräkningarna för nettostudietiden baseras på rapporterad aktivitetsgrad i Ladok.

Forskningsämne	2018	2019	2020	2021	2022
Humaniora och konst					
Totalt	9,0	8,7	8,8	9,6	...
<i>kvinnor</i>
<i>män</i>
Samhällsvetenskap					
Totalt	8,3	8,5	8,2	8,3	8,3
<i>kvinnor</i>	8,2	9,1	8,3	9,2	7,5
<i>män</i>	8,6	8,4	7,2	7,9	9,1
Medicin och hälsovetenskap					
Totalt	7,1	7,0	7,0	7,1	6,7
<i>kvinnor</i>	6,3	7,5	6,7	8,0	6,3
<i>män</i>	7,7	6,1	7,9	6,2	8,0
Naturvetenskap och teknik					
Totalt	8,1	8,5	8,0	8,6	8,7
<i>kvinnor</i>	8,4	7,9	8,4	8,4	8,7
<i>män</i>	8,1	8,8	8,0	8,7	8,5
Umeå universitet totalt	8,0	8,1	8,0	8,2	8,2
<i>kvinnor</i>	8,0	7,9	7,9	8,4	7,4
<i>män</i>	8,1	8,3	8,0	8,0	8,5

Medianstudietiden varierar något mellan forskningsämnesområdena. Under hela tidsperioden är medianstudietiden inom medicin och hälsovetenskap lägre än inom övriga ämnesområden. En förklaring kan vara att det finns många antagna inom legitimationsyrken som arbetar kliniskt och har varit aktiva inom forskningsprojekt redan innan antagning. Snittet för medianstudietiden inom medicin och hälsovetenskap vid samtliga lärosäten var 8,2 kalenderhalvår år 2022.

Inom naturvetenskap och teknik var den genomsnittliga medianstudietiden för samtliga lärosäten 8,5 kalenderhalvår, och inom humaniora och konst samt samhällsvetenskap 9,0 respektive 8,7 kalenderhalvår. Medianstudietiden vid Umeå universitet är något kortare än det nationella genomsnittet inom samhällsvetenskap samt medicin och hälsovetenskap.

Andra viktiga händelser

Arbetet med kvalitetsförbättrande åtgärder av utbildning på forskarnivå pågår kontinuerligt (se avsnitt kvalitet i utbildning). Att ständigt uppdatera och förnya regelsamlingen för utbildning på forskarnivå är en viktig del i kvalitetsarbetet. Under året har en uppdatering av Handläggningsordning för Umeå universitets deltagande i samarbeten som leder till dubbel och gemensam examen på forskarnivå samt Handläggningsordning för indragande av resurser för studerande på forskarnivå vid Umeå universitet skett. Regler för utbildning på forskarnivå vid Umeå universitet har reviderats med ett förtydligande om betygsnämndens sammansättning, då små ämnen kan ha svårt att få ihop betygsnämnder som innehåller både män och kvinnor. Förtydligandet innebär att en avvikelse alltid ska motiveras.

En universitetsgemensam doktoranddag genomfördes i oktober tillsammans med doktorandsektionerna inom studentkårerna. Doktoranddagen var ett önskemål som framkommit i studentkårsskrivelsen. Närmare hundra forskarstuderande deltog och temat var att *bli klar i tid och må bra på vägen*. Utvärderingen av dagen visar att deltagarna var nöjda, av de som besvarade enkäten rekommenderade alla doktoranddagen till en kollega. Doktoranddagen planeras bli ett årligt återkommande event.

Ett nationellt arbete pågår med att införliva den individuella studieplanen i Ladok. Teknisk-naturvetenskaplig fakultet och Medicinsk fakultet har deltagit i pilotomgången vid universitetet. Piloten har fallit väl ut för de institutioner som har deltagit och planen är att använda systemet för alla nyantagna doktorander från och med hösten 2024.

Konstnärligt utvecklingsarbete

Forskningsmiljöerna inom Umeå centrum för arkitektur, design och konst (UmArts) har stärkts under året. ”UmArts Research Studio” har invigts, vilket är en plattform för att dels nå ut med forskning kopplat till konstnärligt utvecklingsarbete, dels främja tvärvetenskapliga kontakter. Två postdoktorer har anställts och ytterligare tre är under rekrytering. En

postdoktor har befordrats till docent. UmArts har fortsatt dela ut såddmedel och under 2023 har fem projekt blivit tilldelade medel. Arkitekten Toms Kokins forskningsprojekt ”Sweden’s Timbe Empire” finansierades av Future Forests under 2023 och kommer att ställas ut på Bildmuseet 2024.

Praktiknära forskning – samverkan skola och högskola

Regleringsbrev 2023, I:12 avseende anslag 2:64

Umeå universitet har tillsammans med Göteborgs universitet, Karlstads universitet och Uppsala universitet under åren 2017–2021 genomfört försöksverksamhet med praktiknära forskning. Syftet med försöksverksamheten, som kom att kallas Utbildning, Lärande och Forskning (ULF), var att utveckla och pröva olika modeller för samverkan mellan förskolans och skolans huvudmän och lärosäten kring praktiknära forskning och skolutveckling. Under perioden 2022–2024 förbereder de deltagande lärosätena och skolhuvudmännen för en permanent verksamhet med start 2025.

Lärosätet har det övergripande ansvaret för Umeå-universitetsnoden och dess arbete med praktiknära forskning i syfte att bidra till en starkt vetenskaplig grund i lärar- och förskolläraryt utbildningen och i skolväsendet. Arbetet leds av ett utskott av det Regionala samverkansrådet, en operativ grupp, som driver arbetet framåt. I den operativa gruppen ingår skolhuvudmannarepresentanter från Piteå, Umeå, Vännäs, Örnsköldsvik, Skellefteå och Region 10 (en sammanslutning av tio kommuner inom Norr- och Västerbottens län) samt fyra representanter från lärosäten.

I Umeå universitets-noden ingår utöver Umeå universitet också högskolan Dalarna, Luleå tekniska universitet, Mälardalens högskola och Örebro universitet. Samverkan mellan lärosätena regleras med avtal och i lärosätesgruppen har möten hållits regelbundet under 2023.

Från och med 2022 har verksamheten mellan skolhuvudmän och lärosäten också reglerats med ett basavtal. Dessa basavtal syftar till att skapa ett ömsesidigt engagemang som är

långsiktigt. Ett basavtal innebär att det finns ett genuint intresse för att samverka om forskningsaktiviteter och att parterna förbinder sig att skapa goda förutsättningar för hållbara strukturer för forskning och utveckling. Detta gäller både skolhuvudmän och lärosätet. Ett underskrivet avtal krävs också för att kunna ta del av utlysningar av medel inom ULF. Under 2023 har Örnsköldsvik, Vännäs, Region 10, Umeå, Skellefteå, NTI-gymnasiet, Nordmaling, Piteå och Hudiksvall ingått basavtal med Umeå universitet. Dessa avtal gäller till och med 2024.

Under försöksverksamheten bedrevs fem större forskningsprojekt i nära dialog med skolhuvudmän. Efter att projekten slutförts har det funnits möjlighet att fortsätta verksamheten i syfte att sprida och fördjupa arbetet med skolhuvudmännen. Under 2022 och 2023 har 24 mindre samverkansprojekt initierats med skolhuvudmän, i vissa fall för att möjliggöra nya basavtal och i vissa fall för att initiera större forskningsprojekt. Under 2023 har tre större tre-åriga projekt finansierats utifrån den modellen. Ifrån projekten har ett flertal vetenskapliga och populärvetenskapliga publikationer skrivits.

Ett arbete med att implementera en struktur och kultur där studenter ges möjlighet att skriva examensarbete i samverkan pågår. Studenter skulle kunna skriva ett examensarbete som är en del av ett praktiktäna forskningsprojekt, eller göra en fristående studie med en praktiktäna ingång. Under den verksamhetsförslagda utbildningen skulle studenter kunna finna underlag för syftes- och problemformuleringar och, beroende på den avslutande studietidens kurssammansättning, ska verksamhetsförlagd utbildning också kunna nyttjas för viss datainsamling.

Inom verksamheten har flera former för kunskapsspridning initierats. Lunchseminarier och erfarenhetsutbyten mellan olika projekt har lockat deltagare under året. Under 2023 har hittills tre lunchseminarier genomförts med följande teman: medborgarbildning inom yrkesprogram, inför utlysning av mindre samverkansprojekt, om praktiktäna forskning i förskola och skola – en introduktion till ULF. Seminarierna har genomförts digitalt och besökts av forskare, lärare, rektorer och andra aktörer från hela landet.

Vetenskapens trovärdighet och god forskningssed

Högskolelag (1992:1434), 1 kap 3a §

Svenska högskolors ansvar för god forskningssed formuleras i Högskolelagen (1992:1434, 3 a §). I lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning (2019:504) finns bestämmelser om forskares och forskningshuvudmäns ansvar för att forskning utförs i enlighet med god forskningssed. Vid Umeå universitet sker arbetet med att värna vetenskapens trovärdighet och att forskningen bedrivs i enlighet med god vetenskaplig sed på alla nivåer i organisationen.

I universitetets handlägningsordning för främjande av god forskningssed och hantering av ärenden avseende misstanke om avvikelse från god forskningssed, beskrivs det proaktiva arbetet och tillvägagångssätt i de fall misstanke om oredlighet i forskning uppstår.

Ett viktigt forum för det universitetsövergripande arbetet med att främja god forskningssed är Rådet för främjande av god forskningssed (REDA). Rådet leds av prorektor och består av två ledamöter vardera från de fyra fakulteterna och två studentrepresentanter. REDA utgör ett universitetsgemensamt rådgivande och beredande organ till stöd för universitetsledningen och för erfarenhetsutbyte mellan fakulteterna i frågor om forskningsetik och god forskningssed.

Samtliga fakulteter och Lärarhögskolan har utbildningsinslag om redlighet i forskning och etik i forskningsprocessen inom ramen för sina fakultetsgemensamma forskarutbildningskurser. Därutöver ges forskarutbildningskurser som särskilt fokuserar på etikfrågor. För disputerade forskare behandlas god forskningssed och etik i kurser för forskarhandledare samt inom ledarskapsprogrammet ReaL. Under 2023 undersöker REDA om det finns anledning att tillskapa en gemensam forskarutbildningskurs i etikfrågor för universitetets doktorander.

Vid universitetet finns en infrastruktur för forskningsstöd under hela forskningsprocessen. Flera förvaltningsenheter och universitetsbiblioteket tillhandahåller information, utbildning och praktisk hjälp till forskare för att upprätthålla god forskningssed. Enheten för forskningsstöd och samverkan hjälper till i frågor om forskningsfinansiering och samverkan. Forskningsfinansierare ställer krav på att forskning utförs med erforderliga tillstånd, och redogörelser för forskningens etiska aspekter är standard i projektansökningar.

Universitetsjuristerna handlägger ärenden och ger kvalificerat stöd och rådgivning inom juridik, exempelvis personuppgiftshantering och lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning. Universitetsbiblioteket samordnar frågor som rör hantering och lagring av forskningsdata, medan ITS hjälper forskare med tekniska lösningar för datahantering och datalagring.

Lag (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning anger att den enskilde forskaren ansvarar för att följa god forskningssed i sin forskning. Även lag (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor innebär att varje forskare måste inhämta kunskap om och följa lagstiftning som omgärdar vissa typer av forskning.

Detta tydliggör att ett etiskt förhållningssätt och god forskningssed aktualiseras under ett forskningsprojekts hela livslängd och att det är frågor som hela forskarsamhället har ett gemensamt ansvar för att upprätthålla. Detta sker genom informationstillfällen och seminarier, på fakultets- och institutionsnivå, som på olika sätt behandlar god forskningssed och forskningsetiska frågor.

Öppen vetenskap

Regleringsbrev 2023, I:7 Universitet och högskolor

Under det gångna året har Umeå universitet aktivt arbetat med att främja öppen vetenskap, i överensstämmelse med SUHF:s färdplan. Lärosätets aktiva deltagande i European Open Science Cloud (EOSC) och det universitetsgemensamma projektet för forskningsdatahan-

tering är exempel på insatser som syftar till att utveckla hantering, bevarande och delningen av forskningsdata på ett öppet och tillgängligt sätt. Open Science Day, anordnat av universitetsbiblioteket, har också varit en del av detta arbete genom att erbjuda en plattform för kunskapsutbyte och diskussioner om öppen vetenskap. Dessa initiativ, i kombination med den strategiska planeringen och anpassningen till SUHF:s färdplan, återspeglar universitetets fortsatta arbete med att integrera principerna om öppen vetenskap.

Svenskt deltagande i Horisont Europa

Regleringsbrev 2023, I:7 Universitet och högskolor

Umeå universitet har under de senaste åren implementerat en plan för EU-finansiering med syftet att öka tilldelningen av EU-medel till forskning och stärka universitetets position inom EU. Kortsiktigt strävar universitetet efter att öka volymen av beviljade forskningsmedel från EU och på lång sikt positionera Umeå universitet bland de sju främsta svenska lärosätena när det gäller forskningsfinansiering från EU.

För att uppnå dessa mål krävs en ökning av antalet ansökningar från universitetets forskare och en höjning av kvaliteten på dessa ansökningar. Under det gångna året har olika åtgärder implementerats för att främja dessa mål. Exempelvis har forskare erhållit stöd vid identifiering av intressanta ansökningsmöjligheter. Forskare, med potential att ansöka om excellensmedel från EU, har identifierats och erbjudits extra stöd under hela ansökningsprocessen.

För att stödja beviljade projekt har vi utökat vårt stöd och dessutom genomfört omvärldsbevakning inom ramen för EU-finansiering. Sammantaget syftar alla dessa åtgärder inte bara till att uppnå våra specifika mål utan även till att bidra till de övergripande målen i den nationella strategin för svenskt deltagande i Horisont Europa.

Gemensamt för verksamhetsgrenarna

Inledning

För att utveckla Umeå universitets verksamhetsgemensamma arbete och således förbättra lärosätets möjligheter att bedriva utbildning och forskning av hög kvalitet har ett antal utvecklingsprojekt genomförts under året.

Till exempel har en policy för kvalitetsutveckling och kvalitetssäkring av forskning vid Umeå universitet fastställts. Policyn är vägledande för kvalitetsarbetet inom forskning på alla nivåer vid universitetet.

Under 2023 har Umeå universitet stärkt sitt internationella arbete i samklang med den europeiska universitetsstrategin. Ansökan för att bilda alliansen AcrossEU inom European University Initiative beviljades tyvärr inte medel 2023, men alliansens ansökan fick höga poäng i bedömningen.

En ny organisation för arbetsmiljö och lika villkor frågor har inrättats. Den nya organisationen syftar till att integrera arbetet med arbetsmiljö och lika villkor, tydliggöra roller, ansvar och stöd samt stärka studentperspektivet. Hösten 2023 startade det universitetsgemensamma femåriga projektet Levande värdegrund som bygger vidare på Umeå universitets tidigare värdegrundsarbete. Projektet syftar till att främja en levande värdegrund och utveckla akademiska värden för universitetet. Projektet tar sin utgångspunkt från en inkluderande samarbetskultur på lika villkor.

Handlingsplanen för klimat och hållbarhet är treårig och under 2023 har universitetet arbetat med att genomföra aktiviteter utifrån den och fortsatt integrera hållbar utveckling i våra kärnverksamheter. Under 2023 har också hållbarhetsarbetet breddats då universitetets certifierats som ett Healthy Campus. En hållbarhetsrapport har tagits fram vilken presenterar universitetets verksamhet utifrån var och ett av de globala hållbarhetsmålen.

Universitetet genomför återkommande flera olika typer av analyser där bland annat hot och sårbarheter relaterade till det rådande omvärldsläget ingår. Exempelvis övergripande riskanalys inom ramen för universitetets övergripande planeringsarbete, säkerhets-skyddsanalys och riksinventering av egendom. Givet det rådande omvärldsläget har planerade åtgärder påskyndats inom till exempel säkerhetsskyddsområdet.

Resultatindikatorer

Följande indikatorer används enligt budgetpropositionen 2023 för att redovisa resultat inom det verksamhetsgemensamma området:

- Andel med doktorsexamen bland forskande och undervisande personal. Andelen forskande och undervisande personal som har doktorsexamen vid universitetet uppgick till 84,6 procent år 2023. Jämfört med föregående år är det en något högre andel än 2022 (se avsnittet *Samband forskning – utbildning*).

Samband forskning – utbildning

Högskolelag (1992:1434), 1 kap 3 §

Högskolelagen föreskriver att verksamheten ska utgå från ett nära förhållande mellan forskning och utbildning. För att utbildningen ska hålla en hög kvalitet krävs det att den har en stark koppling till forskningen.

I sin vision betonar Umeå universitet att ”Forskning stärker utbildning. Utbildning stärker forskning. Inom områden där vi bedriver forskning är det naturligt att alltid erbjuda utbildning.” Detta mål stöts av kvalitets-systemet för utbildning och andra metoder och processer på lärosätet.

Det är viktigt att forskarna undervisar för att universitetets utbildningar ska vara forskningsanknutna och hålla en hög kvalitet. Andelen disputerade lärare var 84,6 år 2023, vilket är en ökning jämfört med året innan.

Tabell 42: Andelen forskande och undervisande personal som har doktorsexamen i procent perioden 2019–2023. I totalen ingår även lärare anställda vid Umeå universitetsbibliotek.

Fakultet	2019	2020	2021	2022	2023
Humanistisk fakultet	77,5	80,3	78,8	77,7	78,4
Samhällsvetenskaplig fakultet	81,5	81,9	80,6	81,2	81,3
Medicinsk fakultet	90,1	89,4	89,7	88,1	88,1
Teknisk-naturvetenskaplig fakultet	86,4	85,5	86,9	86,9	87,9
Totalt	84,5	84,6	84,5	84,2	84,6

Ett sätt för Lärarhögskolan att stärka kopplingen mellan forskning och utbildning är att bedriva praktisk forskning i samarbete mellan lärosätet och skolor/förskolor. Målet är också att utforska och utvärdera olika former av samverkan som kan bidra till skolutveckling och förbättrad undervisning i skola och förskola.

Exempel på Lärarhögskolans praktiska forskning under de senaste åren är fem stora forskningsprojekt som genomförts i nära samverkan med skolhuvudmän i olika delar av landet. Efter projektets slut har arbetet fortsatt med att sprida och fördjupa kunskaperna bland lärare och skolledare. Under 2023 har därtill flera praktiska forskningsprojekt i samverkan startats med skolhuvudmän. Resultaten har publicerats både i vetenskapliga tidskrifter och i mer populärvetenskapliga publikationer. Ytterligare ett pågående arbete syftar till att skapa en struktur och kultur där studenter kan utföra examensarbeten i samarbete med andra aktörer. Verksamheten har också initierat olika sätt att sprida kunskap om samverkan. Under året har lunchseminarier och erfarenhetsutbyten mellan olika projekt anordnats. Tre lunchseminarier har hittills hållits under 2023 med följande teman: medborgarbildning inom yrkesprogram, tips inför ansökan om mindre samverkansprojekt, och en introduktion till utbildning, lärande och forskning – ULF. Seminarierna har varit digitala och lockat forskare, lärare, rektorer och andra intressenter från hela Sverige.

För att främja forskningsintresset bland grundutbildningsstudenterna har Medicinsk fakultet fortsatt att erbjuda forskarspirantplatser till studenter från olika program under 2023. Av de 38 sökande fick 20 en plats, fördelat

på 11 kvinnor och 9 män. Studenterna representerar programmen för läkare, tandläkare, biomedicinare, sjuksköterskor, arbetsterapeuter och idrottsfysiologer. Fakulteten samarbetar också nära med Umeå Medicinska Studentkår. Fakultetens forskningsstrategiska nämnd har under året utvärderat de satsningar som gjordes 2019 och 2021 för att främja klinisk forskning och universitetssjukvård. Målet var att höja den vetenskapliga nivån vid de institutioner och avdelningar som är involverade i fakultetens utbildningar. Resultaten visade att forskarna har ökat sin kompetens och meriter genom att bland annat leda forskargrupper, handleda doktorander och etablera nya samarbeten. Detta har också gynnat forskningskopplingen till flera av fakultetens utbildningsprogram. Utöver detta erbjuds olika former av utbildningar för examinatorer, lärare och studenter med syfte att öka kopplingen mellan utbildning och forskning.

Vid Teknisk-naturvetenskaplig fakultet har flera av institutionerna med stark professionsanknytning och många adjunkter eller adjungerade adjunkter bland lärarna, rekryterat universitetslektorer och professorer. Bland annat har Designhögskolan och Arkitektshögskolan under de senaste åren rekryterat ett stort antal lektorer på konstnärlig och vetenskaplig grund samt två vetenskapligt kompetenta professorer vardera. Ytterligare fyra biträdande universitetslektorer har anställts vid fakulteten.

I universitetets kvalitetssystem för utbildning är forskningsanknytning ett av de perspektiv som ska integreras i kurser och utbildningsprogram. Det innebär till exempel att kursutvärderingar ska utformas så att de kan utgöra ett underlag för uppföljning av hur undervisningen anknyter till aktuell forskning. Sammanställning och analys

av forskningsanknytning sker i utbildningens verksamhetsberättelse och verksamhetsplan. Uppföljning av sambandet mellan forskning och utbildning sker också i samband med utbildningsutvärderingar genom kollegial extern granskning.

Den humanistiska fakulteten har anpassat utbildningsutbudet på avancerad nivå till pågående forskning vid fakulteten, exempelvis genom så kallade profilkurser. En annan aktivitet är ett tätare samarbete mellan fakultetens utbildningsstrategiska och forskningsstrategiska kommittéer. Under året gjordes utlysningar av medel för forskningstid för fakultetens lärare i syfte att säkra deras fortsatta forskningsaktivitet vid sidan om undervisningen. Den publiceringsbaserade resursen tilldelades sammanlagt 8 lärare som fick 22–50 procent forskningstid under två år. Vidare tilldelades 11 docenter forskningstid om 20 procent forskningstid i ett år och såddmedel (för ansökningar till externa forskningsfinansiärer) om sammanlagt 1 075 000 kronor tilldelades 13 ansökningar. En majoritet av doktoranderna vid fakulteten undervisar under sin forskarutbildning. För att garantera ett bra söktryck, kunna rekrytera och bibehålla kvalificerade lärare samt stärka kopplingen mellan utbildning och forskning har nyanställda lektorer vid fakulteten som regel utökad kompetensutvecklingstid, under en begränsad tid, utöver den vanliga kompetensutvecklingstiden om 20 procent.

Innovationsverksamhet

Regleringsbrev 2023, I:12 avseende anslag 2:64

Innovationsverksamheten 2023 har bedrivits i nära samverkan mellan Innovationskontor och Umeå universitet Holding AB (UHAB) med portföljbolag. UHAB är ett helägt statligt bolag, där staten som ägare företräds av Umeå universitet. Verksamheten i UHAB bedrivs i enlighet med bolagsordning, ägaranvisningar och uppdragsavtal. UHAB utgör moderbolag i en koncern som vid utgången av räkenskapsåret består av moderbolaget och dotterbolagen Uminova Innovation AB (UHAB äger 50,3 procent av aktierna), Uminova Expression AB (UHAB äger 75 procent av aktierna) samt Umeå Biotech Incubator AB (UHAB äger 58,3 procent av aktierna).

Innovationskontoret ska öka kunskapen kring och skapa förutsättningar för ett effektivt nyttiggörande och ökat entreprenörskap hos universitetets forskare, andra anställda och studenter samt bidra till att nya idé- och innovationsprojekt identifieras och får möjlighet att verifieras och utvecklas vidare inom innovationsstödet. Via UHAB kan idéer från målgrupperna söka finansiering via programmet ”Verifiering för Tillväxt” samt erhålla tidigt investeringskapital. I Innovationskontorets uppdrag ingår att arbeta med informerande och uppsökande insatser gentemot forskarmiljöerna syftande till att stimulera till idéflöde. Aktiviteterna innefattar olika typer av seminarier, besök på universitetets olika institutioner, informationsinsatser, IP-arbete (intellectual property/immateriella tillgångar), doktorandkurser, med mera. Innovationskontoret är samlokaliserat med andra innovationsstödjande aktörer i en co-workingmiljö på Umeå universitets campusområde (AWL Universum). Studentverksamheten syftar till att inspirera och informera studenter om innovationsstöds-systemets erbjudanden samt att bidra till att fler studenter väljer att testa och utveckla sina affärsidéer eller på andra sätt engagera sig i entreprenörskap.

UHAB är även delägare i företagen Science Park i Umeå AB (9,0 procent) och Northern Light Capital AB (7,4 procent). Uminova Expression är en företagsinkubator med fokus på de kulturella och kreativa näringarna såsom design, arkitektur, formgivning, konst, musik, film, mode med mera. Uminova Innovation är en inkubator som erbjuder en inkubatorsprocess som syftar till att utveckla nya affärsidéer och bygga startuppbolag med tillväxtpotential. Umeå Biotech Incubator AB (UBI) är en inkubator som har fokus på affärsidéer och företag inom läkemedelsutveckling och in vitro-diagnostik. Holdingbolag, innovationskontor och inkubatorer samverkar nära varandra. Projekt överförda till koncernens inkubatorsarbete ska ha kommersiell potential kombinerat med utvecklings- och verifieringsbehov.

Specialistfunktioner – för värdeskapande ur intellektuella tillgångar

Innovationskontoret har sedan starten bidragit till en uppbyggnad av en specialistfunktion inom immaterialrätt och innovationsjuridik. Denna expertgrupp har under året tillhandahållit lärosätet och innovationsverksamheten tjänster inom till exempel juridik, varumärke, upphovsrätt och patent. Det övergripande målet för specialistfunktionens arbete är att bidra till att öka värdeskapandet ur kunskapstillgångar från lärosätet. Expertgruppen har under året stärkt sin samverkan med universitetets jurister genom regelbundna erfarenhetsutbyten. Gruppen har under vårterminen 2023 kontinuerligt erbjudit sina målgrupper insatser och aktiviteter för att höja kunskapen om immateriella rättigheter. Bland annat hölls seminarium för Research and leadership (REAL) - step 1, ett program för forskningsledare från olika fakulteter. Tanken är att IP-gruppen ska arbeta i samtliga REAL-steg för att bidra till att Umeå universitets forskningsledare är väl rustade för att arbeta med nyttiggörande av framtida forskningsresultat. IP-gruppen har under året genomfört seminarier och föreläsningar på samtliga idé- och förinkubatorprogram inom innovationsverksamheten, inklusive doktorandseminarier.

Gruppen samverkar nationellt med andra lärosäten genom en nationell kunskapsnod för patentrådgivare och immaterialrättsjurister vid innovationskontor och holdingbolag (SUIPP). SUIPP besökte Umeå under våren 2023 för erfarenhetsutbyte mellan IP- och patent-specialisterna vid svenska lärosäten. Frågor som behandlades var till exempel det nya patent-systemet och innovationskontorens behov av nya verktyg för inventering av intellektuella tillgångar för valorisation.

Under 2023 har gruppen behandlat 61 specifika insatser gentemot innovationsprojekt från målgruppen forskare och studenter (IP-moduler, immaterialrättsliga genomlysningar, till exempel patentbarhetsanalyser, rådgivningsärenden, IP-strategi och olika aspekter av immaterialrättsutredningar). IP-gruppen är även adjungerade till de olika verifieringsgrupper som har hanterat Verifieringsprogrammet (VFT) genomförande under året.

Gruppen har dessutom stöttat andra lärosäten med rådgivning kring immateriella rättigheter och fyra case-relaterade rådgivningar har gjorts gentemot KTH, Uppsala universitet och Linköpings universitet.

Gruppen har utöver detta fortsatt arbetet med "IP-Audit", som syftar till att identifiera nya idéer och nå ut till forskarmiljöerna med information om innovationsstödet. Hittills har sju audits/revisioner genomförts.

Flödestal för innovationsverksamheten

I enlighet med regleringsbrevet ska flödestal redovisas i årsredovisningen. I rapporteringen finns nya idéer som har inkommit till innovationsverksamheten för dialog kring förutsättningar för nyttiggörande. Inflöde till innovationsstödsverksamhet kommer från studenter, doktorander och forskare samt andra anställda vid Umeå universitet. Även inflöde från andra lärosäten förekommer. Årets inflöde och andra nyckeltal finns i tabell 43.

I innovationskontorets verksamhetsplan för 2023 beslutades ett antal övergripande mål som legat till grund för genomförda aktiviteter och prioriteringar under året. De övergripande målen (vilka ligger till grund för delmål och aktiviteter) för det gånga året är:

- Innovationskontoret bidrar aktivt till att bygga kunskap och förmågor för nyttiggörande hos sina målgrupper (studenter, forskare och anställda vid Umeå universitet).
- Verksamhetens aktiviteter vid Umeå universitet bidrar till ett högt inflöde av idéer som har potential att nyttiggöras.
- Antalet verifieringsprojekt som nyttiggöras ska öka.
- Innovationsverksamhetens stöd ökar målgruppernas förmågor att identifiera och utveckla immateriella tillgångar utifrån värdeskapande.

Inflödet av nya idéer från målgruppen forskare ökade under år 2022, och har med hjälp av ett systematiskt idéökarbete och IP-audits fortsatt öka under år 2023.

Verifieringsprogrammet (VFT) syftar till att stödja den forskningsnära verifieringsverksamhet som utgör kärnverksamheten inom innovationskontor och holdingbolag. I programmet utvärderas och verifieras förutsättningar för nyttiggörande eller kommersialisering. Fler idéer har under 2023 kvalificerat sig för programmet, vilket resulterade i att årets tillgängliga verifieringsmedel hade upparbetats redan vid halvårsskiftet 2023. Under hösten beviljades tilläggsfinansiering från VINNOVA, vilket möjliggjorde fortsatt arbete med programmet. Inom ramen för VFT har workshops inom verifieringsmetodik genomförts vid tre tillfällen under året. Under 2023 har 47 idéer från Umeå universitet kvalificerat sig för stöd via VFT-programmet, vilket är en ökning av antalet unika verifieringsprojekt från föregående år.

Som ett eget arbetspaket inom VFT-programmet 2023 har holdingbolaget och innovationskontoret tillsammans med Uminova Expression givit stöd till unga kreatörer och designers genom ett sommarprogram som har genomförts vid universitetets Konstnärligt Campus. Totalt antogs 8 deltagare till årets program, som gick av stapeln under sommaren 2023. Innovationsverksamheten noterar 2023 en fortsatt hög andel ärenden syftande till att nyttiggöra idéer inom ramen för licensavtal och avtal med externa företag (se tabell 43). Även antalet sökta IP-skydd (patent, varumärke och designskydd) har ökat kraftigt under året (se tabell 43).

Den innovationsfrämjande verksamhet inom UHAB har under året erbjudits ett antal workshops och program med fokus på att verifiera och utveckla nya idéer. Programmen genomförs i nära samarbete mellan innovationskontoret, koncernens inkubatorer och UHAB. Av de idéer som är överförda för utvärdering inom innovationsverksamhetens inkubatorsarbete har 26 idéer antagits till tidig fas under 2023, och 8 idéer har antagits till senare fas. Bland årets genomförda program inom koncernen finns Idéprogrammet som är öppet för studenter och som fokuserar på att främja studenters entreprenörskap.

Uminova Innovations program Startup (med fokus på affärsidéer med teknikfokus) och Uminova Expressions program Express (fokus på idéer inom kulturella och kreativa branscher) har bägge genomförts vår- och hösttermin. Under vår- och höstterminerna 2023 genomfördes den poänggivande doktorandkursen i innovation, nyttiggörande och entreprenörskap som har utvecklats av Innovationskontoret. Kursen är öppen för doktorander från alla fakulteter, och är sökbar även för doktorander från andra lärosäten. Totalt 15 doktorander deltog i kursen som fick positiv utvärdering av deltagarna.

Tabell 43: Flödestal från innovationsverksamheten perioden 2021–2023.

	2021	2022	2023
Antal nya idéer som inkommit under året	139	164	184
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>45/55</i>	<i>40/60</i>	<i>36/64</i>
Varav från forskare/anställda	59	78	92
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>42/58</i>	<i>36/64</i>	<i>24/76</i>
Varav från studenter	80	86	92
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>48/52</i>	<i>43/57</i>	<i>44/56</i>
Antal idéer som gått vidare till verifiering (beviljats)	46	40	47
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>30/70</i>	<i>35/65</i>	<i>32/68</i>
<i>forskare/studenter (%)</i>	<i>70/30</i>	<i>55/45</i>	<i>58/42</i>
Antal bolag som erhållit investering från UHAB	1	3	1
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>100/0</i>	<i>33/67</i>	<i>0/100</i>
Antal idéer antagna till inkubatorer (<i>*tidig/sen fas</i>)	17	19	*26/8
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>47/53</i>	-	-
Antal nya aktiebolag	9	10	11
Antal sökta IP-skydd (inkl. patent, varumärke, designskydd)	7	11	17
Andra licensavtal	2	9	10

* Notera att ett avbrott i programmet skedde i väntan på tilläggsfinansiering HT 2023, vilket påverkar jämförbarheten över åren.

Studenters entreprenörskap

Innovationskontorets studentverksamhet sker huvudsakligen via projektet *Ökat entreprenörskap vid universiteten i Umeå*, i samverkan med Sveriges lantbruksuniversitets holdingbolag och innovationskontor. Målet för studentverksamheten är att inspirera och informera studenter om innovationsstödssystemets erbjudanden och att bidra till att fler studenter väljer att testa och utveckla sina affärsidéer eller på andra sätt engagera sig i entreprenörskap.

Projektet har under året arbetat genom olika event och arrangemang på campus, bland annat har nätverksträffar för studenter intresserade av entreprenörskap genomförts i samarbete med Venture Cup. Två studentambassadörer har stöttat genomförandet av aktiviteter i projektet under året. Innovation Boot Camp genomfördes under höstterminen med 45 deltagande studenter. En strategi för att nå fler kvinnor som entreprenörer har tagits fram. Under året har fler än 2000 studenter nåtts via fysiska möten för att få ta del av information om innovationsstödet. Dessutom har omkring 450 studenter deltagit i event och workshops. Bland årets genomförda program inom UHAB finns Idéprogrammet som fokuserar på att främja studenters entreprenörskap. Programmet bygger på Loopa-metoden framtagen av Drivhuset.

Idébank och investeringar

Idébank och tidig investeringsverksamhet sker inom ramen för UHAB:s verksamhet genom investering i projekt eller i avknopningsbolag från Umeå universitet. UHAB:s styrelse har under 2023 beslutat om två nyinvesteringar. Vidare har holdingbolagets styrelse beslutat om en ny grundstrategi för UHAB, vilket ligger till grund för den fortsatta inriktningen för bolagets investeringar.

Inom ramen för Föreningen universitetsholdingbolag i Sverige (FUHS) har Sveriges universitetsholdingbolag arbetat med att ta fram siffror och underlag för en årsbok för universitetsholdingbolagen i Sverige. FUHS har publicerat boken *Ett kvarts sekel av forskningsbaserad framgång*.

Under året har UMUH deltagit i genomförandet av en VINNOVA-finansierad förstudie kring "IAM" (intellectual asset management) tillsammans med Linköpings universitets holdingbolag och LTU Business. Resultatet av förstudien planeras ligga till grund för ett genomförandeprojekt 2024 och idébankens fortsatta utveckling inom UHAB.

Kvalitet i verksamheten

Högskolelag (1992:1434), 1 kap 4 §

Kvalitetsarbetet vid Umeå universitet är integrerat i linjestrukturen där ansvar följer delegation och arbetsbeskrivningar och regleras i rektors besluts- och delegationsordning respektive arbetsordning för Umeå universitet. Arbetet följer en årscykel som inkluderar uppföljning av föregående år, aktiviteter under aktuellt år och planering för nästkommande år enligt anvisningar. Inom områdena utbildning, forskning och administration bedrivs mer utförligt kvalitetsarbete enligt avsnitten nedan.

Kvalitetsarbete inom utbildning

Kvalitetssystemet för utbildning omfattar utbildning på alla nivåer och syftar till att både säkra och utveckla kvaliteten i universitetets utbildningar. Detta sker i ett antal aktiviteter designade att verka på kurs-, program-, och forskarutbildningsämnesnivå. I aktiviteterna finns även perspektiv som ska säkerställa att utbildningen genomsyras av sådant som inte strikt tillhör ämneskunskaper, till exempel hållbarhet, jämställdhet och internationalisering.

Kvalitetsarbete inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Under 2023 har UKÄ fattat beslut rörande utbildningsutvärdering av specialsjuksköterskeexamen med inriktning mot psykiatrisk vård och ambulanssjukvård. I båda fallen ansågs utbildningarna hålla hög kvalitet.

Uppföljning av kvalitetssystemets aktiviteter och genomsyrande perspektiv sker i dialogform och nytt för 2023 är att en del av dialogerna sker i utbildningsstrategiska rådets regi. För varje aktivitet utses en fakultet eller Lärarhögskolan som får inleda dialogen med att presentera hur de arbetar med aktiviteten och vilka styrkor och utvecklingsmöjligheter de ser. Samtliga fakulteter och Lärarhögskolan ska i förväg lämna in ett kortfattat underlag på hur de har arbetat med aktiviteten. Syftet är att den öppna dialogformen ska sprida goda exempel mellan fakulteterna och Lärarhögskolan och att det ska bli en form av kollegial granskning.

Under 2023 har kvalitetsdialoger hållits om kollegial extern granskning, kursutvärderingar, jämställdhet, samverkan och utbildningarnas verksamhetsberättelser och verksamhetsplaner. Formerna för dialogerna har löpande utvärderas under året för att hitta en form som är kvalitetsdrivande utan att vara för omfattande vad gäller arbetsinsats.

Utbildningsstrategiska rådet har även en stående punkt på agendan om uppföljning och utvärdering av kvalitetssystemet där aktuella frågor lyfts för diskussion.

Kursutvärderingar

Samtliga fakulteter och Lärarhögskolan har fastställda rutiner för hur kursutvärderingar ska genomföras. Utbildningsstrategiska rådets kvalitetsdialog om kursutvärderingar tydliggjorde emellertid att det finns tekniska problem med hur kursutvärderingarna ska publiceras men framför allt med studenternas låga svarsfrekvens. Det utbildningsstrategiska rådet konstaterar att arbetet med kursutvärderingar är ett utvecklingsområde. Fakulteterna och Lärarhögskolan strävar nu mot en gemensam digital plattform för att genomföra kursutvärderingar och publicera kursutvärderingar.

Utbildningarnas verksamhetsberättelse och verksamhetsplan

Ett flertal aktiviteter i kvalitetssystemet för utbildning syftar till att tillhandahålla information som företrädare för utbildningen sedan kan analysera och använda för att föreslå kvalitetsdrivande utveckling av utbildningen. För samtliga utbildningar vid Umeå universitet författas årligen en verksamhetsberättelse och en verksamhetsplan där dessa analyser och aktiviteter kopplade till dem presenteras. Dessa berättelser och planer ligger sedan till grund för ett fortsatt utvecklingsarbete och även för den externa kollegiala granskningen. I de flesta fall diskuteras berättelserna och analyserna i dialogform med respektive fakultet och Lärarhögskolan. Utbildningsstrategiska rådets kvalitetsdialog om utbildningsprogrammets verksamhetsberättelser och verksamhetsplaner bekräftade att aktiviteten driver och säkrar kvalitet. Det framfördes dock argument för att övergå till en två-årscykel, något som det utbildningsstrategiska rådet anser kan vara en bra idé.

Kollegial extern granskning

Samtliga utbildningar på grundnivå och avancerad nivå vid Umeå universitet har genomgått minst en kollegial extern granskning. Denna externa granskning syftar till att bidra till kvalitetssäkring av utbildningens innehåll och genomförande och ge stöd till en kvalitetsutveckling. Utbildningsstrategiska rådets kvalitetsdialog om kollegial extern granskning bekräftade att kvalitetsaktiviteten anses vara kvalitetsdrivande i sin nuvarande form, och att en periodicitet med sex år mellan granskningar är i de flesta fall är ändamålsenlig. Det utbildningsstrategiska rådet ser ingen anledning att förändra aktiviteten så som den beskrivs i kvalitetssystemet för utbildning.

Kvalitetsarbete inom utbildning på forskarnivå

Under 2023 har UKÄ fattat beslut om att forskarutbildningen inom organisk kemi håller en hög kvalitet.

Även kvalitetsarbetet av utbildningen på forskarnivå baseras på kvalitetsaktiviteter som har anpassats till de särskilda förutsättningar och krav som gäller för utbildning på forskarnivå. Forskarutbildningen är mycket olika organiserad beroende på traditioner och förutsättningar inom olika vetenskapsområden.

Kursutvärderingar

Umeå universitets kvalitetssystem för utbildning föreskriver att forskarutbildningskurser normalt ska utvärderas. Vid Teknisk-naturvetenskaplig fakultet utvärderas fakultetsgemensamma kurser och vid Medicinsk fakultet utvärderas kurser i forskarutbildningsprogrammet. Vid Humanistisk fakultet är förekomsten av individuella läskurser hög, vilket gör det svårt att genomföra normala kursutvärderingar.

Verksamhetsberättelse och verksamhetsplan för forskarutbildningsämne

Samtliga forskarutbildningsämnena ska årligen författa en verksamhetsberättelse och verksamhetsplan för den fortsatta utvecklingen av forskarutbildningen inom ämnet. I planen följs även de individuella studieplanerna upp för de forskarstuderande inom ämnet. Fakulteterna följer upp verksamhetsberättelser och verksamhetsplaner i dialogform.

Kollegial extern granskning

Samtliga forskarutbildningsämnena genomgår kollegial extern granskning med sex års mellanrum. Fakultetsnämnden initierar granskningen och underlag för granskningen är de senaste årens verksamhetsberättelser och allmänna studieplaner för forskarutbildningsämnet. Granskningen genomförs av extern sakkunnig inom vetenskapsområdet eller forskarutbildningsansvarig. Resultatet återrapporteras till fakultetsnämnden.

Kvalitetsarbete inom forskning

Under 2023 beslutades en policy för kvalitetsutveckling och kvalitetssäkring av forskning vid Umeå universitet. Denna policy anger principer och övergripande ansvars- och rollfördelning för kvalitetsutveckling och kvalitetssäkring av forskning vid universitetet. Policyn är vägledande för kvalitetsarbetet inom forskning på alla nivåer vid universitetet.

Kvalitetsarbetet i forskning syftar till att utveckla och synliggöra forskningens kvalitet och relevans, baserat på forskningens inbyggda kvalitetsmekanismer och med hänsyn till universitetets samlade uppdrag och verksamhet. Umeå universitet ska upprätthålla en kultur för kvalitet, resurser för kvalitet, förmåga till strategiska val och prioriteringar och – som ett underlag för detta – ett systematiskt arbete med uppföljning, analys och utvärdering av resultat, förutsättningar och processer.

Kvalitetsarbetet ska vara effektivt, tillitsbaserat och bygga på systematiskt lärande. Tillsammans med andra styrdokument ska policyn bidra till att upprätthålla och ständigt utveckla hög forskningskvalitet samt till omvärldens förtroende.

Ett steg i implementeringen av denna policy är att, i pilotprojektform, påbörja arbetet med att genomföra externa kollegiala granskningar av forskning på forskarmiljönivå, på fakultetsnivå och på övergripande nivå i form av tematisk utvärdering. Sex forskarmiljöer från samtliga fakulteter har utsetts att ingå i piloten extern kollegial granskning.

Kvalitetsarbete inom administration

Det strategiska rådet för administration, som består av kanslichef eller administrativ chef vid fakulteterna, Lärarhögskolan, Universitetsbiblioteket, planeringschef och Universitetsförvaltningens verksamhetscontroller. Rådet leds av universitetsdirektören och har bland annat som uppgift att samordna och utveckla kvalitetsarbetet inom administrationen.

Under året har rådet haft tre halvdagssammanträden. Bland de ärenden som har tagits upp i rådet kan nämnas förslag till digitaliseringsstrategi, arbetet med att förbättra stödet för arbetsmiljö och lika villkor, det direkta stödet för forskare, klimat och hållbarhet samt digitalisering av lönervisionsprocessen och rekryteringsprocessen.

Högskolepedagogisk utbildning

Umeå universitet har en aktiv högskolepedagogisk enhet; Universitetspedagogik och lärandestöd (UPL) vars uppdrag är att leda, utbilda och stötta samtliga fakulteters arbete med pedagogisk utveckling. I uppdraget ingår även att utveckla den pedagogiska digitala kompetensen bland undervisande personal och systemförvalta de utbildningsnära digitala system som är centralt finansierade, till exempel som lärplattform, system för digital salstentamen, videotjänst samt fusk- och plagiatskontroll. Under 2023–2025 har den högskolepedagogiska verksamheten fyra prioriterade områden: Utbildning för hållbar utveckling, Digitalisering och e-lärande, Examination, prov och utvärdering samt Hybrida lärmiljöer.

Högskolepedagogiskt stöd och utbildning

Ett stort antal lärare deltar årligen i olika former av högskolepedagogisk kompetensutveckling vid UPL. Lärarna och forskarna får utbildning och stöd att utveckla ett professionellt, akademiskt förhållningsätt till lärande och undervisning. Ett akademiskt lärarskap utgör en förutsättning för hög kvalitet i utbildningen och bidrar på sikt till våra studenters beredskap att möta ett föränderligt arbetsliv och framtidens samhällsutmaningar. Det högskolepedagogiska kursutbudet erbjuds med god framförhållning

och den långsiktiga planeringen underlättar pedagogisk karriärutveckling för lärare och forskare, vilket i sin tur möjliggör hög kvalitet i och utveckling av utbildning vid Umeå universitet. Våra högskolepedagogiska baskurser erbjuds både på svenska och engelska för att tillgodose internationella forskare och gästlärarens behov av pedagogisk utveckling samt kunskap och förståelse för högre utbildning i Sverige. Fördjupningskurserna anpassas till lärosätets behov och önskemål, även här erbjuds kurser regelbundet på engelska.

Totalt har 361 deltagare (2022: 393) gått högskolepedagogiska kurser vid enheten under 2023, varav 63 stycken (2022: 72) genomgick pedagogisk utbildning för forskarhandledare. Umeå universitetet har även ett pedagogiskt mentorsprogram för handledare och adepter som hanteras av UPL.

Allt sedan pandemin har antal deltagare på kortare utbildningsinsatser i form av verkstäder och seminarier varit högt. Under året har 677 deltagare anmält sig till denna typ av utbildningar, inklusive 139 stycken vid lärosätets universitetspedagogiska konferens. De skraddarsydda högskolepedagogiska uppdragen gentemot enskilda fakulteter eller institutioner har varit konstant under året.

Lärosätesövergripande projekt och utlysning av pedagogiska utvecklingsmedel

De två lärosätesomfattande projekt som startades 2022 – Hybrida lärmiljöer inklusive stöd och Utvecklade examinationsformer – har fortsatt och fördjupats under 2023. Båda projekten tar avstamp i erfarenheter från åren med pandemi. UPL ansvarade för byte och införande av lärplattform och införande av ett nytt system för digital salstentamen. De är sedan två år integrerade i universitetets verksamhet och fungerar mycket väl.

Under hösten 2023 utlystes pedagogiska utvecklingsmedel (Punktum) för tionde gången. Fler ansökningar än tidigare kom in till den första ansökningsomgången, utfallet blir klart under våren 2024. Medlen som har funnits tillgängliga i tio år är nu en etablerad del i lärosätets pedagogiska utvecklingsprocesser.

Intern styrning och kontroll

Förordning (2007:603) om intern styrning och kontroll

Intern styrning och kontroll är den process som syftar till att universitetet med rimlig säkerhet fullgör sina uppgifter, uppnår verksamhetens mål och uppfyller de krav som framgår av myndighetsförordningen. Under 2023 har processen för universitetets arbete med intern styrning och kontroll setts över med syfte att utveckla nu gällande process för att förtydliga universitetets väsentliga risker, förenkla arbetet med riskanalyser och åtgärdsplaner på samtliga nivåer i verksamheten samt utveckla processen utifrån Internrevisionens rekommendationer. Den nya systembeskrivningen av intern styrning och kontroll samt riskanalys planeras att fastställas av universitetsstyrelsen i februari 2024.

Den nu gällande riskanalysen för perioden 2020–2023 innehåller de risker som negativt kan påverka universitetets möjligheter att fullgöra sina uppgifter och nå verksamhetens mål eller uppfylla kraven som anges i myndighetsförordningen. Därtill anger riskanalysen de förebyggande åtgärder som behöver vidtas för att hantera respektive risk, och hur dessa ska följas upp. Uppföljningen av de förebyggande åtgärderna i 2023 års riskanalys visar att många åtgärder är klara. Totalt 12 av 27 (44 procent) åtgärder är helt genomförda. Arbetet med resterande åtgärder, 15 stycken (56 procent), har påbörjats och kommit en bra bit på väg.

Internrevisionen fick år 2023 i uppdrag av universitetsstyrelsen att granska styrningen och samordningen av universitetets säkerhetsarbete. Granskningen visar att styrningen och samordningen av universitetets säkerhetsarbete har utvecklats positivt de senaste åren, och att det finns organisatoriska strukturer för styrning och samordning liksom aktuella och tydliga regler och riktlinjer för det universitetsgemensamma säkerhetsarbetet. Arbetet har startat med att utifrån Internrevisionens rekommendation utreda vilket behov av stöd verksamheterna har i säkerhetsfrågor.

Internationalisering

Högskolelag (1992:1434), 1 kap 5 §

I Umeå universitets policy för internationalisering nämns fyra prioriterade utvecklingsområden för internationaliseringsarbetet vid lärosätet: Internationella samarbeten, Internationalisering på hemmaplan, Egen utlandserfarenhet för studenter och lärare samt Världskap som gynnar internationalisering.

Internationella samarbeten

Under 2023 har Umeå universitet stärkt sitt internationella arbete i samklang med den europeiska universitetsstrategin. Ansökan för att bilda alliansen AcrossEU inom European University Initiative beviljades tyvärr inte medel 2023, men alliansens ansökan fick höga poäng i bedömningen. Alliansen erhöll för andra året i rad *Seal of excellence*, som går till ansökningar av hög kvalitet men som inte finansieras på grund av begränsad budget inom utlysningen. Aktiviteter för såväl studenter som personal genomfördes inom alliansen under 2023 även utan finansiering från EU. En av dessa var en workshop för högskolepedagogiska utvecklare som ordnades av Umeå universitet. Arbetet med en ny ansökan tillsammans med samma allianspartners som föregående år är i full gång och ny ansökan kommer att skickas in i februari 2024. Utfallet av ansökan kommer att präglade internationaliseringsarbetet vid universitetet framöver.

Deltagandet i Erasmusprogrammet är en viktig grund för internationaliseringsarbetet vid Umeå universitet, inte minst vad det gäller mobilitet för studenter och medarbetare. Implementeringen av nya programpunkter har genomförts under 2023, såsom möjligheten för studenter att åka på kortare praktik. Studenter och lärare har också deltagit i samarbete inom undervisning inom programpunkten Blended Intensive Program (BIP). Ett utomeuropeiskt samarbetsprojekt (ICM) med Ukraina och Moldavien med utbyten för studenter och lärare har också inletts. Universitetets donationsstiftelse samlade under 2022 och 2023 in gävomedel som under året delades ut som stipendier för studenter från Ukraina som befinner sig i Sverige under massflyktsdirektivet.

Samtliga fakulteter och Lärarhögskolan har under året lyst ut olika former av internationaliseringsmedel med målet att höja kvaliteten i utbildning och forskning. Exempel på utlysningar är medel för att starta upp internationella samarbeten inom grundutbildning och forskning samt frömedel för nätverksbyggande och anordnande av workshoppar och seminarier med internationella samarbetsparters.

Internationalisering på hemmaplan

Pandemiåren medförde att internationalisering i utbildning på grundnivå och avancerad nivå inte har kunnat utvecklas på det sätt som universitetets institutioner önskade. Under 2023 har flera institutioner därför sett över sina utbytesavtal och jobbat för ett växande kursutbud för inresande studenter. Medicinska fakulteten har under 2023 utlyst medel för internationalisering gällande förberedelse för lärar- och studentmobilitet, virtuell mobilitet samt utveckling av undervisning på engelska, i syfte att stärka samarbeten med utländska lärosäten och internationalisering på hemmaplan.

Teknisk-naturvetenskapliga fakulteten har initierat och samordnat universitetsövergripande arbete kring handläggningsordning för dubbla, multipla och gemensamma examina. Forskarskolan inom det utbildningsvetenskapliga området bedriver ett långsiktigt och medvetet internationaliseringsarbete för att stärka kvaliteten i utbildningsvetenskaplig forskarutbildning och har i detta frågan om nationell och global hållbar utveckling som ett självklart överordnat mål. Ett utvecklingsarbete har bedrivits för att kartlägga och analysera olika internationaliseringsmodeller för forskarutbildning och doktorandernas upplevelser av desamma. Representanter från den samhällsvetenskapliga fakulteten har varit på en delegationsresa till Namibia där diskussioner har börjat kring samarbete inklusive möjligheten att bedriva gemensamma digitala aktiviteter kring, utbildning och forskarutbildning. Samhällsvetenskapliga fakultetens hedersdoktor 2023, Sharon Kolb, har under många år varit drivande för fakultetens samarbete med University of Wisconsin-Whitewater (USA), inte minst vad det gäller vanliga studentutbyten och praktiktäna studentutbyten.

Det stora antalet internationella studenter vid lärosätet är ett uttryck för att universitetet erbjuder internationellt konkurrenskraftig utbildning av hög kvalitet. Studenter från olika delar av världen bidrar till att skapa dynamiska utbildnings- och forskningsmiljöer, där nya perspektiv och traditioner möts och bryts mot varandra samt ökar förståelsen för andra kulturer. Universitetet har ett väl utvecklat och populärt buddyprogram där nationella och internationella studenter möts. Buddyprogrammet är till för att hjälpa internationella studenter att komma till rätta i Umeå och introducera dem till Sverige samtidigt som de studenter som redan studerar vid universitetet får en möjlighet att möta nya människor och kulturer. Buddyprogrammet är därmed, utöver arbetet inom utbildningsprogrammen, en viktig del av internationaliseringen på hemmaplan.

Egna utlandserfarenheter för studenter och personal

Flera fakulteter och Lärarhögskolan har lyst ut medel för ökad mobilitet för studenter och för undervisande lärare som vill stärka sin internationaliseringskompetens, exempelvis genom lärarutbyte eller medverkande i internationella konferenser. Medel har också kunnat sökas för forskningsvistelser vid utländska lärosäten för doktorander och postdoktorer. Teknisk-naturvetenskaplig fakultet har genomfört ett utvecklingsarbete med standardisering av processerna för utresande utbytesstudenter över alla institutioner och lyfte under året delar av det administrativa arbetet från institutionerna till kansliet.

Värdskap som gynnar internationalisering

Vid Personalenheten finns funktionen International Staff Support som arbetar med att underlätta rekrytering och introduktion av nya internationella medarbetare. Fakulteter och institutioner fortsätter att arbeta för att förbättra förutsättningarna för såväl internationella studenter som utlandsfödd personal. Ett exempel är utlysningar av medel för att bjuda in internationella gästforskare. Ett annat exempel är en institution vid humanistiska fakulteten som avsätter resurser för ett mentorssystem för nya internationella medarbetare samt erbjuder möjligheter för medarbetarna att lära sig svenska på arbetstid.

Internationaliseringsstrategi i universitetets kvalitetssystem för utbildning

Flera utbildningar förbereder genom det internationella perspektivet våra studenter för framtida hållbarhetsutmaningar. Internationalisering är på ett tydligt sätt integrerad med lärosätets kvalitetssystem för utbildning genom att vara ett av sex genomsyrande perspektiv som präglar hög kvalitet på utbildning och utbildningens förutsättningar. Internationalisering nämns specifikt under fyra av de nio aktiviteter som är stommen i kvalitetssystemet. Dessutom finns internationalisering med som en av tretton punkter i det förslag på vilka kvalitetskrav som måste vara uppfyllda vid starten av ett nytt utbildningsprogram eller ett nytt huvudområde vid universitetet.

Mobilitet och den internationella dimensionen

Umeå universitet erbjuder möjligheter till personal- och studentutbyte genom de utbytesavtal och utbytesprogram som universitetet har med andra lärosäten och samarbetspartners. Detta bidrar till att stärka den internationella dimensionen i lärosätets verksamhet. Utbytesavtalen finns på tre olika nivåer inom universitetet: på universitetsövergripande nivå, på fakultetsnivå och på institutionsnivå. På varje institution finns en internationell kontaktperson som är institutionens nav vad gäller internationaliseringsfrågor. I diagram 7 presenteras förändringen avseende internationalisering inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå sedan 2019.

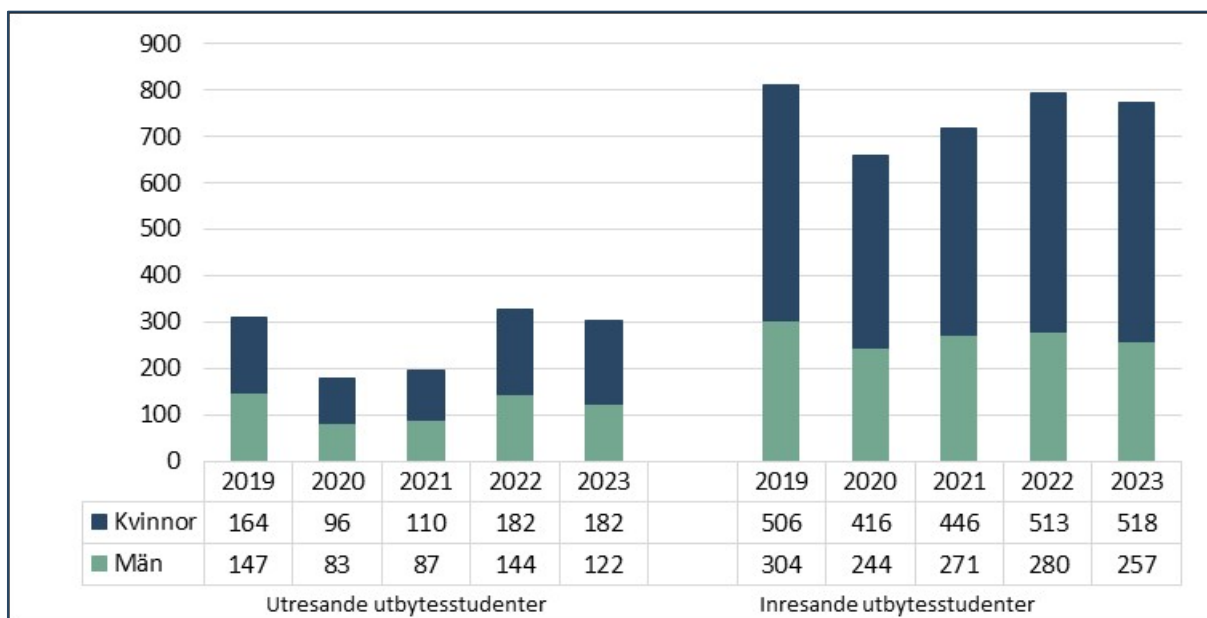

Diagram 7: Antal in- och utresande utbytesstudenter under perioden 2019–2023.

Pandemin påverkar inte längre studentutbytet och antalet in- och utresande utbytesstudenter ligger på ungefär samma nivå som föregående år. Under 2023 tecknades ett nytt universitetsövergripande utbytesavtal med Rider University i USA.

En grupp av utresande utbytesstudenter som inte finns i statistiken är de studenter som erhåller Erasmuspraktikstipendier. Under 2023 reste 124 studenter ut med Erasmuspraktik-

stipendium, vilket är en ökning med drygt 60 procent. Möjligheten till stipendium via programmet Minor Field Studies (MFS) finns inte kvar, då SIDA inte längre finansierar programmet, eftersom det inte längre möter de kriterier som är uppsatta för biståndsmedel.

Majoriteten av de inresande utbytesstudenterna läser kurser som ges på engelska. Antalet engelskspråkiga program och kurser ökar 2023 något mot föregående år.

Tabell 44: Antal engelskspråkiga anmälningsalternativ (kurser och program) under perioden 2019–2023.

Engelskspråkiga anmälningsalternativ	2019	2020	2021	2022	2023
Fristående kurser	573	646	578	621	642
Program på grundnivå	2	2	3	3	4
Program på avancerad nivå	39	41	44	41	43
Totalt	614	689	625	665	689

Internationalisering och forskning

Det förs ingen statistik kring forskarmobilitet, men det är mycket vanligt med individuella forskarutbyten liksom utbyten mellan olika forskargrupper på internationell nivå, utan samordning eller finansiering från universitetet centralt. Doktorander och forskare kan i viss omfattning också nyttja de utbytesavtal och program som finns vid universitetet.

Universitetet erhöll tillsammans med fyra andra svenska universitet strategiska internationaliseringsmedel från STINT för samarbetsprojektet *Sweden Korea Education, Research and Innovation Collaboration* (SKERIC), som är ett samarbete mellan de svenska universiteten, tre sydkoreanska universitet och svenska ambassaden i Seoul. Projektet ska under tre år stärka samarbetet kring tvärvetenskaplig forskning, akademiskt ledarskap och innovation. Tillsammans med svenska ambassaden i Seoul arrangerades i november 2023 en vecka som innehöll möten om projektet med de sydkoreanska universiteten och ett välbesökt seminarium kring årets Nobelpristagare.

Universitetet deltog under året i ytterligare tre bilaterala universitetsövergripande projekt: MIRAI2.0 SASUF/SASUF2030 och Swetaly. Projektens syfte är att stärka det akademiska samarbetet inom utbildning, forskning och innovation mellan svenska och japanska respektive sydafrikanska och italienska lärosäten. Forskare, studenter och ledningspersoner från universitet deltog under året i aktiviteter ordnade inom projekten. Inom MIRAI2.0 organiserades en forsknings- och innovationskonferens i Umeå i november och Umeå universitet fick uppdraget att vara nationell koordinator för projektets nästa fas, 2024–2026. Inom SASUF2030 ordnades en konferens i Kapstaden i mars med satellitevent runt om i Sydafrika i anslutning till konferensen. Inom SASUF20230 finns ett stort studentnätverk som ordnade ett flertal

seminarier på plats under veckan. Frömedel för uppstarter av forsknings- och utbildnings-samarbeten har utlysts inom såväl Mirai2.0 som SASUF2030. Inom Swetaly ordnades seminarier framförallt digitalt och i hybridform. Umeå universitet är även delaktig i nätverken the University of the Arctic, Baltic University Programme och Scholars at Risk (SAR).

Studentinflytande

Högskolelag (1992:1434), 1 kap 4 a §

Ett välfungerande studentinflytande är centralt för att säkerställa studentperspektivet i utvecklingen av Umeå universitets verksamhet. All verksamhet som rör utbildning och studenternas situation vid universitetet ska baseras på samarbete mellan universitetets personal och studenter. Samarbetet ska bygga på ömsesidigt förtroende och ansvarstagande. Universitetsstyrelsen beslutade den 20 april 2022 att Umeå Medicinska Studentkår, Umeå naturvetar- och teknologkår samt Umeå studentkår ska ha en fortsatt ställning som studentkårer vid Umeå universitet. Beslutet gäller till och med halvårsskiftet 2025.

Utifrån studentkårsförordningen (2009:769) ska studentkårerna till Umeå universitet årligen redovisa sin verksamhet och medlemsantal. Uppföljningen omfattar studentkårernas ekonomi, anslutningsgrad samt verksamhet inom stärkt studentmedverkan, delaktighet i kvalitetssäkring av utbildning och stärkt studiesocial verksamhet. Uppföljningen för verksamhetsåret den 1 juli 2021 – den 30 juni 2022 visar att samtliga studentkårer uppfyller högskolelagens krav och i allt väsentligt lever upp till åtagandena enligt avtalen med universitetet. Uppföljningen visar också att studentkårerna har en stabil ekonomi. Lika som under verksamhetsåret 2020/2021, var i genomsnitt 28 procent av studenterna vid universitetet medlemmar i en studentkår under verksamhetsåret 2021/2022 även om

anslutningsgraden varierar mellan studentkårerna. Enligt rapportering från fakulteter, Lärarhögskolan och enheter inom Universitetsförvaltningen fungerar studentrepresentationen i huvudsak tillfredställande.

Studentkårerna inkommer vart tredje år med en sammanställning av problem och utvecklingsmöjligheter som kårerna har identifierat och ger förslag på åtgärder. Den senaste versionen lämnades den 12 oktober 2022. Skrivelsen ingår som en aktivitet i universitetets kvalitetssystem för utbildning och åtgärder hanteras inom berörda verksamheter.

Universitetet stödjer ekonomiskt studentkårernas arbete med att utöva studentinflytande och genomföra studiesocial verksamhet. Stödet till studentkårerna på universitetsgemensam nivå har uppgått till totalt 6,6 miljoner kronor under 2023 (2022: 5,5 mnkr). Beloppet inkluderar ett bidrag på 3,1 miljoner kronor som är särskilt avsatt för ändamålet i regleringsbrev. Utöver det universitetsgemensamma stödet erhåller studentkårerna även stöd genom avtal med respektive fakultet och Lärarhögskolan.

Kompetensförsörjning

Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) 3 kap, 3 §

En effektiv rekryteringsprocess är en förutsättning för långsiktig och hållbar kompetensförsörjning inom såväl akademi som verksamhetsstöd. Utgångspunkten för rekrytering av medarbetare är en professionell och rättssäker rekryteringsprocess där de som kommer i kontakt med Umeå universitet möts av en välkomnade kultur på lika villkor. Alla rekryteringsprocesser ska vara öppna, transparenta och meritbaserade. Universitetet eftersträvar att aktivt söka upp intressanta kandidater och visa på fördelar med att arbeta vid Umeå universitet.

Umeå universitets ambition är att vidta åtgärder som på lång sikt bidrar till att universitetet kan attrahera, rekrytera, utveckla och behålla den kompetens som krävs för att uppfylla sitt uppdrag. Universitetets verksamheter med dess bredd gör att det finns olika utmaningar för den strategiska kompetensförsörjningen. Några exempel är den rådande åldersstrukturen och en

ökad konkurrens från omvärlden i och med effekterna av en långtgående digitalisering. Universitetet har vidtagit åtgärder för att hantera utvecklingen, bland annat i form av kvalitetssäkring av rekryteringsprocessen och utveckling av arbetsgivarvarumärket. Även en förstärkning av HR-stödet och kontinuerliga förbättringsarbeten mellan HR-funktionens samtliga nivåer har genomförts. För att säkra kompetensförsörjningen har fakulteterna avsatt strategiska medel för att öka fakultetens konkurrenskraft. Ytterligare medel har även avsatts till finansiering av infrastruktur.

Under 2023 har Universitetspedagogik och lärandestöd tillfört ytterligare ett kurstillfälle inom handledning i forskarutbildning, vilket har minskat tiden som forskare behöver vänta på det obligatoriska kurstillfället. Forskare kan därmed snabbare meritera sig som handledare, vilket stödjer deras karriärutveckling.

Universitetet har sedan 2020 utmärkelsen *HR Excellence in Research*, vars syfte är att vara en attraktiv arbetsgivare för forskare i alla skeden av karriären. Arbetet med att förbättra forskares karriärmöjligheter har hög prioritet vid universitetet och fakulteterna erbjuder mentorskaps- och karriärprogram. Vid universitetet finns även ett universitetsövergripande forskningsledarskapsprogram på tre nivåer. Programmet har bidragit till fördjupat lärande och ökad kompetens om forskningsledarskap samt stöd för att vidareutveckla framgångsrika forskningsmiljöer. Under året har introduktion och information till nyanställda forskande och undervisande medarbetare förstärkts med ett återkommande introduktionsseminarium. Seminariet leder till att nyanställda snabbare får kännedom om universitetets resurser för forskningsstöd, pedagogisk meritering och juridiska frågor.

Mottagande av nyanställda har haft stort fokus och en utveckling av introduktionsprogrammet har inletts för att förbättra möjligheterna att lära känna arbetsplats, organisation och bostadsort. Även ett flerårigt projekt kopplat till medarbetarskap och värdegrund har påbörjats, vilket tillsammans med övriga aktiviteter inom kompetensförsörjning och ledarskap förväntas bidra till ytterligare stärkt kompetensförsörjning.

Vid universitetet finns även ett utvecklingsprogram för doktorander för att skapa förutsättningar att hantera forskarrollen och därmed få bättre möjligheter till en fortsatt karriär efter forskarutbildningen. Sammantaget bedöms de gemensamma insatserna vara framgångsrika och bidra till möjligheter för universitetet att attrahera, rekrytera och behålla starka forskare.

Huvudinriktningen inom strategisk kompetensförsörjning är lärare, forskare och forskarutbildning. Under 2023 har dock svårigheter uppkommit med att attrahera och rekrytera teknisk- och administrativ personal. Bakgrunden är en ökad konkurrens i form av ett arbetsgivarerbjudande om bland annat lön och utformning av den hybrida arbetsplatsen. Det råder också en allmän kompetensförsörjningsbrist inom vissa områden såsom it, ekonomi och HR, inte minst när det gäller utbildade med flerårig erfarenhet.

Sedan tidigare har Personalenheten och Kommunikationsenheten ett samarbete med syfte att förstärka universitetets arbetsgivarvarumärke, vilket har intensifierats under 2023. Årets fokus har varit att fånga upp verksamhetens utmaningar och behov för att därefter skapa aktiviteter för att stärka den strategiska kompetensförsörjningen. Ett led i arbetet med arbetsgivarvarumärket är ett beslut om att införa uppföljning av kandidatupplevelsen vid rekrytering. Genom att kartlägga rekryteringsprocessen kan beslut underbyggas för att både effektivisera och kvalitetssäkra processen. Kandidatupplevelsen följs upp genom systemstödet för rekrytering.

Ytterligare steg i digitaliseringen är implementering av systemstöd vid föreläsning och beslut om att införa digital referenstagning. Syftet är att både kvalitetssäkra och effektivisera rekryteringsprocessen där ett datadrivet arbets sätt skapar såväl strukturerade som transparenta processer. För att öka validiteten och skapa lika villkor i rekryteringsprocessen genomförde universitetsförvaltningen en pilot där de ersatte det personliga brevet med digitala kvalifikationsfrågor till de sökande. Arbetssättet har fått positivt genomslag och har permanentats.

Arbetet med att införa ett systemstöd för stipendier är en viktig fråga för universitetet. Fokus under året har varit kravställen för systemstödet och att skapa förutsättningar för bland annat annonsering och vägledning inom området.

Mål för andel biträdande lektorer

Regleringsbrev 2023 I:14 Umeå universitet

Under 2021–2024 har Umeå universitet målet att andelen biträdande universitetslektorer ska utgöra två procent av samtlig forskande och undervisande personal (heltidsekvivalenter). Andelen biträdande universitetslektorer har ökat jämfört med föregående år, så också andelen män. Fördelningen kvinnor och män ligger dock inom intervallet 40/60.

Fakulteterna har fortsatt att avsätta medel för medfinansiering av biträdande universitetslektorer, där generösa startpaket och breda utlysningar har ökat antalet meriterade sökande. Vid nyanställning erbjuds pedagogiska och vetenskapliga mentorer i syfte att stötta de biträdande lektorerna i bland annat upprättande av pedagogiska och vetenskapliga utvecklingsplaner. Det finns även värdinstitutioner som bidrar med fullt finansierade doktorandresurser. För att säkerställa att kraven för befordran kommer att nås genomförs halvtidsuppföljningar.

Anställda biträdande lektorer har erhållit högt eftertraktade externa bidrag, vilket kan antas vara en effekt av såväl framgångsrika rekryteringar som strategiska satsningar.

Tabell 45: Andel biträdande lektorer (heltidsekvivalenter) av forskande och undervisande personal (procent).

	2019	2020	2021	2022	2023
Andel biträdande lektorer	2,1	2,1	2,2	3,0	3,9
kvinnor/män	37/63	47/53	46/54	48/52	45/55

Jämställdhet och lika villkor

*Högskolelag (1992:1434), 1 kap 5 §
Diskrimineringslag (2008:567)*

Universitetet ska genomsyras av en inkluderande kultur där jämställdhet, mångfald och lika villkor är en självklarhet för studenter och medarbetare. Alla studenter och medarbetare ska känna trygghet i sin studie- och arbetsmiljö. På universitetet råder nolltolerans mot diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och kränkande särbehandling. Universitetet arbetar fortlopande för att förebygga diskriminering och för att lika rättigheter och möjligheter ska råda för studenter och medarbetare.

En utredning om hur arbetet inom lika villkor och arbetsmiljö bör organiseras vid universitetet presenterades i början av 2023. Utifrån utredningen har ett förslag på en ny organisation för arbetsmiljö och lika villkor tagits fram och beslutats om. Den nya organisationen syftar till att integrera arbetet med arbetsmiljö och lika villkor, tydliggöra roller, ansvar och stöd samt stärka studentperspektivet.

Under 2023 togs en digital utbildning om det systematiska arbetsmiljöarbetet och aktiva åtgärder fram för chefer med ansvar för arbetsmiljö och lika villkor. Under 2023 har även ett antal utbildningar och introduktioner inom aktiva åtgärder och diskrimineringslagstiftning genomförts på universitetsgemensam nivå och på fakultetsnivå. Ytterligare utbildningsinsatser har genomförts bland annat om sexuella trakasserier och maskulinitetsnormer, inkluderande rekryteringsprocesser och att integrera jämställdhetsperspektiv i utbildningar.

Ett universitetsgemensamt femårigt projekt om en levande värdegrund har påbörjats under 2023. Projektet syftar till att främja en levande värdegrund och utveckla akademiska värden för universitetet. Projektet tar sin utgångspunkt från en inkluderande samarbetskultur på lika villkor.

Under 2023 inkom det totalt 17 anmälningar som rör trakasserier, sexuella trakasserier och kränkande särbehandling. Det är en ökning från de nio ärenden som inkom 2022. Ökningen kan dels bero på det förbättringsarbete som genomförts där bland annat informationen om

anmälan har tydliggjorts, dels att medvetenheten om kränkningar har ökat inom universitetet. För att säkra en professionell hantering av ärenden som rör trakasserier, sexuella trakasserier och kränkande särbehandling har ett stödteam för trygg arbets- och studiemiljö (STAR-teamet) bildats. STAR-teamet består av HR-strateger vid Personalenheten, universitetsjurister och/eller säkerhetssamordnare.

Rutiner för samordnad hantering med Region Västerbotten rörande kränkande särbehandling, trakasserier och sexuella trakasserier togs fram under 2023. Rutinen syftar till att tydliggöra ansvarsfördelning och informationsöverföring mellan universitetet och regionen vid händelse av kränkningar och trakasserier, som har samband med förenade anställningar eller verksamhetsförlagd utbildning (VFU).

Jämställdhetsintegrering

Regleringsbrev 2023, I:7 Universitet och högskolor

Umeå universitet har fortsatt arbetat med att bidra till att nå de jämställdhetspolitiska målen i linje med den inrapporterade inriktningen för jämställdhetsintegrering 2022–2025. Inom samtliga jämställdhetspolitiska mål har problemområden identifierats. Dessa problemområden behöver åtgärdas för att uppnå ett jämställt universitet. Universitetets samtliga verksamhetsgrenar arbetar med identifierade problemområden och åtgärder inom ramen för den egna verksamhetsplaneringen och uppföljningen.

Universitetet har under 2023 anslutit sig till den regionala strategin ”Ett jämställt Västerbotten”. Ett antal nyckeltal kopplade till målen i den regionala strategin och till universitetets identifierade problemområden har tagits fram. Nyckeltalen kommer att utgöra ett stöd i uppföljning och analys av jämställdhetsarbetet vid universitetet och åskådliggöra om de åtgärder som har vidtagits för att komma tillrätta med de identifierade problemområdena har haft effekt.

Könsfördelning ledningsfunktioner och uppdrag

I fakultetsnämnder och på dekanuppdrag är könsfördelningen jämn och inom det etablerade spannet 40 till 60 procent. Andelen kvinnor som är prefekt eller föreståndare uppgår till 37 procent av det totala antalet. Vid Humanistisk

fakultet och Samhällsvetenskaplig fakultet är könsfördelningen mest jämn. Inom Medicinsk fakultet uppgår andelen kvinnor som är prefekt eller föreståndare 29 procent och inom Teknisk-naturvetenskaplig fakultet är andelen kvinnor 15 procent. I universitetsstyrelsen är andelen kvinnor 30 procent och i universitetsledningen är andelen kvinnor 29 procent.

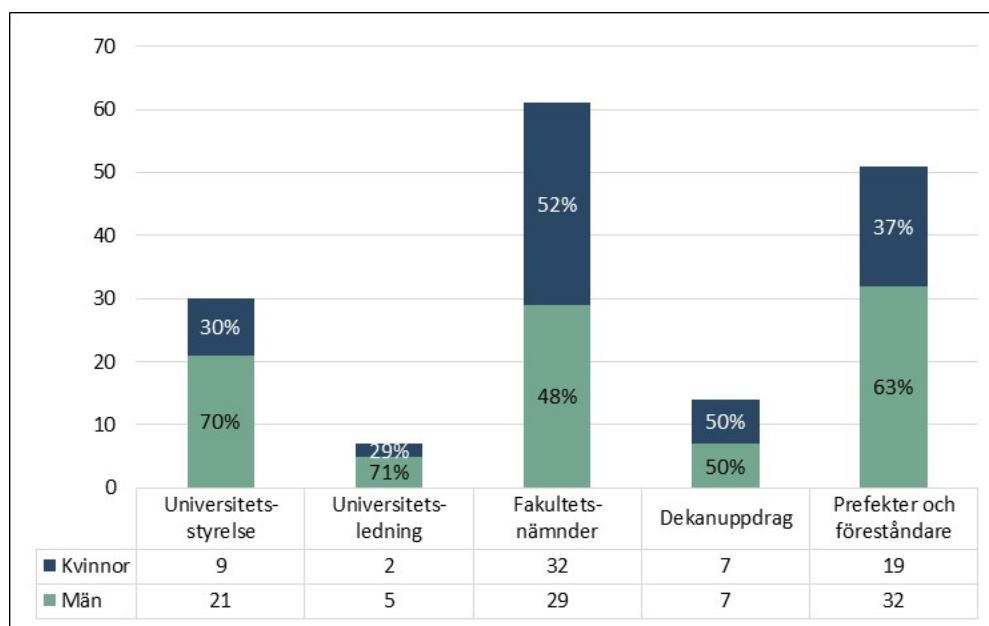

Diagram 8: Könsfördelning universitetsstyrelse (inkl. suppleanter), universitetsledning, fakultetsnämnder (inkl. suppleanter), dekaner (dekan, prodekan, vice dekan) samt prefekter och föreståndare.

Rekryteringsmål för professorer

Regleringsbrev 2023, I:14 Umeå universitet

Universitetet arbetar för en jämställd rekrytering av professorer. Det är ett långsiktigt arbete som behöver följas upp och utvecklas kontinuerligt. Under 2023 har anställningskommittéer fortsatt att delta i utbildning som syftar till att ge ökad kunskap om att hantera rekryteringsprocesser på ett objektiva, jämställt och inkluderande sätt. Andra insatser handlar om att beakta könsaspekten vid behovsanalys av professorer och uppföljning av rekryteringsprocesser till professorer, biträdande lektorat och lektorat med fokus på juridiskt kön.

Under 2021–2023 har Umeå universitet ett mål att uppnå en könsfördelning bland nyrekryterade professorer om 54 procent kvinnor. År 2023 är andelen nyrekryterade kvinnor vid universitetet 48 procent, vilket är en ökning från år 2022 då andelen nyrekryterade kvinnor var 35 procent. Under den angivna tidsperioden mellan 2021–2023 uppnådde universitetet målet under år 2021 då andelen nyrekryterade kvinnor var 58 procent. Sammanlagt under åren 2021–2023 uppgår andelen nyrekryterade kvinnor till 45 procent, vilket innebär att universitetet inte når rekryteringsmålet för perioden som helhet, dock uppnår Humanistisk fakultet målet med 83 procent nyrekryterade professorer som är kvinnor.

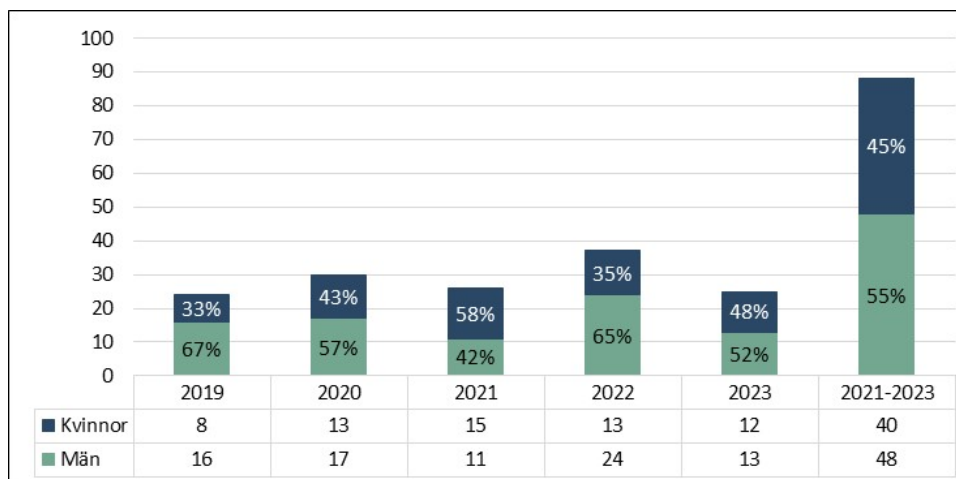

Diagram 9: Antal rekryterade och beförade professorer samt gästprofessorer fördelat på kön under perioden 2019–2023.

Andelen anställda professorer som är kvinnor vid universitetet ökar något över tid. År 2023 uppgår andelen kvinnor till 35 procent.

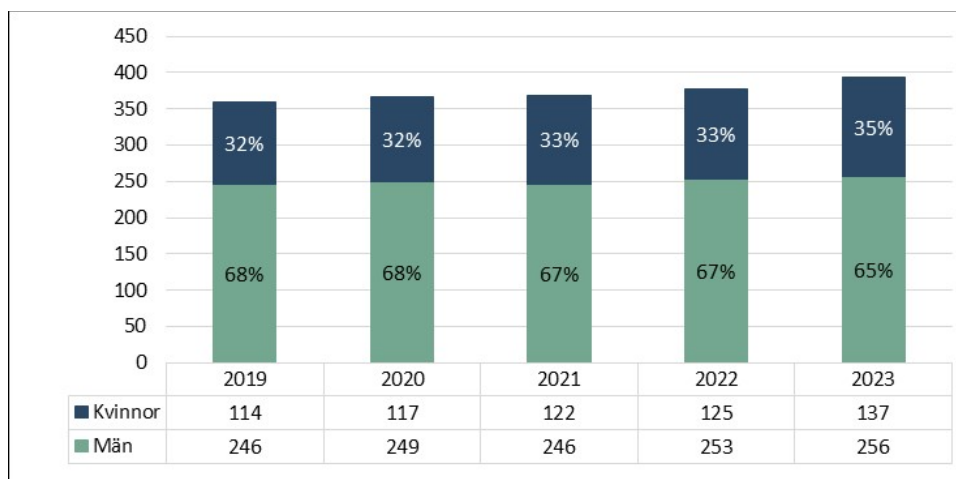

Diagram 10: Antalet anställda professorer fördelat på åren 2019–2023.

Könsfördelning bland personal och studenter

På utbildning vid grundnivå och avancerad nivå är majoriteten av studenterna vid universitetet kvinnor. Andelen män fortsätter att minska något. Vid teknisk-naturvetenskapliga fakulteten är könsfördelningen totalt sett mer jämn och inom spannet 40 till 60 procent.

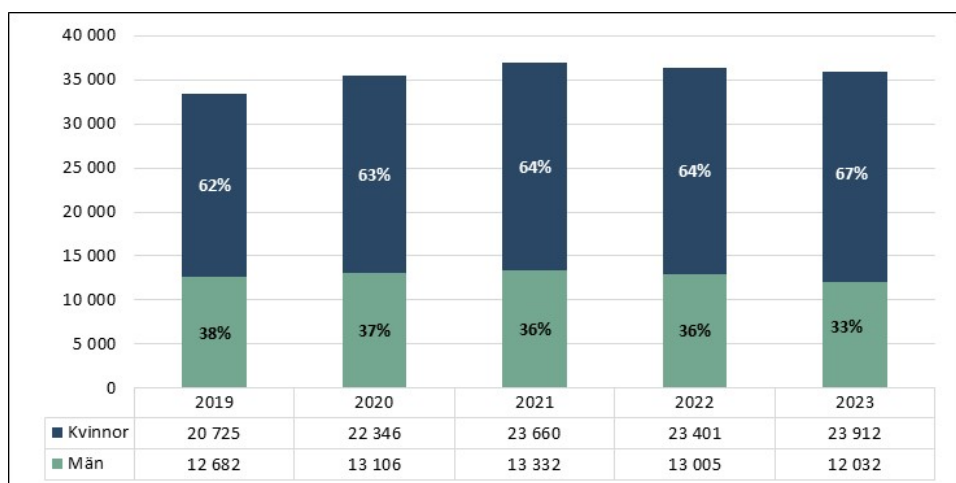

Diagram 11: Könsfördelning på grundnivå och avancerad nivå 2019–2023 (antal). I diagrammet redovisas antalet registrerade individer på ett utbildningsprogram eller fristående kurs vid universitetet.

Könsfördelningen för anställda på universitetet är 56 procent kvinnor och 44 procent män. Det råder en jämn könsfördelning inom de flesta befattningskategorier. Undantaget är adjunkter, administrativ personal, bibliotekspersonal och forskare där majoriteten är kvinnor och för professorer där majoriteten är män.

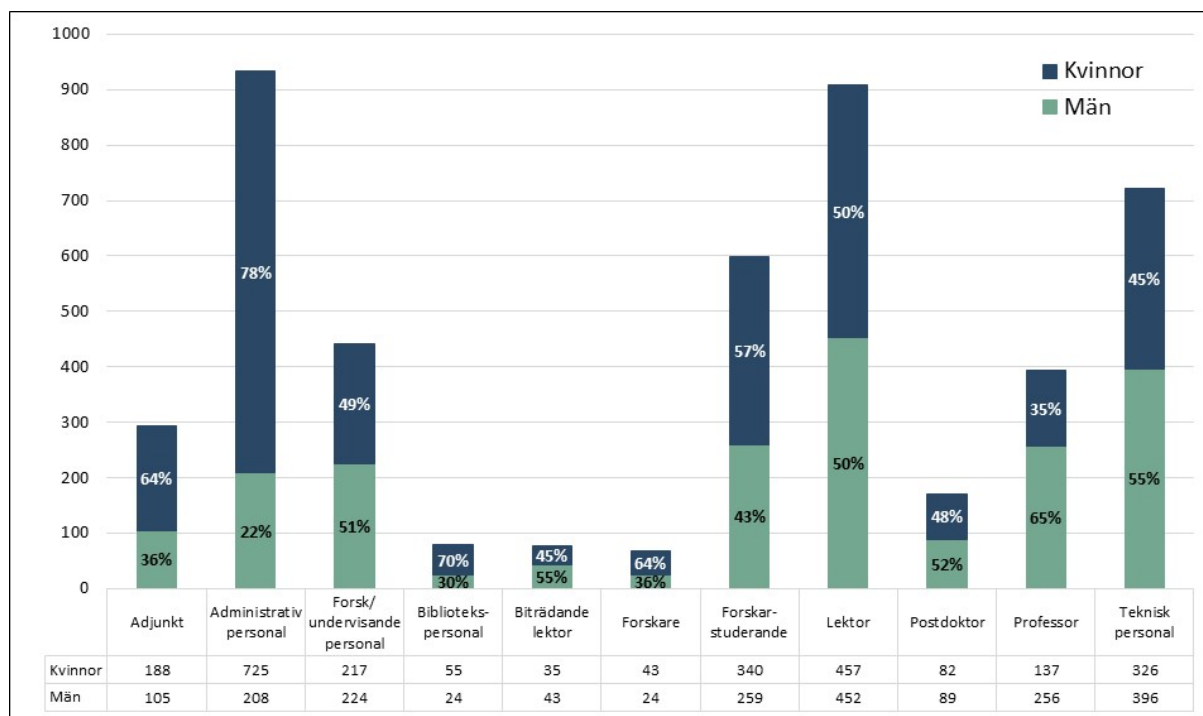

Diagram 12: Könsfördelning per befattningskategori och kön 2023. Befattningen postdoktor avser anställda postdoktorer vid Umeå universitet.

Arbetsmiljö och hälsoarbete

Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) 7 kap. 3 §

Umeå universitet arbetar systematiskt och långsiktigt för att skapa goda fysiska, organisatoriska och sociala arbetsmiljöförhållanden i syfte att uppnå god hälsa, trivsel och goda prestationer.

Alla anställda erbjuds en friskvårdstimme per vecka på betald arbetstid, om verksamheten medger. Universitetet erbjuder även ett friskvårdsbidrag till alla anställda medarbetare, upp till 2 000 kronor per år. Under 2023 nyttjades friskvårdsbidraget av 2 541 medarbetare, vilket är en ökning med 183 personer jämfört med 2022.

Universitetets totala sjukfrånvaro för 2023 var 3,1 procent, vilket är något lägre än föregående år (se tabell nedan). Sjukfrånvaron för kvinnor har minskat från 4,2 procent till 4,1 procent. Även för männen har sjukfrånvaron minskat från 1,9 procent till 1,8 procent.

Sjukfrånvaron för anställda upp till 29 år samt för anställda 50 år eller äldre har minskat medan sjukfrånvaron för anställda i åldersgruppen 30 till 49 år är oförändrad jämfört med föregående år.

Den största minskningen har skett inom kategorin bibliotekspersonal där männens sjukfrånvaro har sjunkit från 11,3 procent 2022 till 6,2 procent 2023. Inom befattningskategorin adjunkt har sjukfrånvaron för kvinnor minskat med 2,2 procent och för männen med 0,2 procent. Den största ökningen har skett inom befattningskategorin forskare där sjukfrånvaron för kvinnor har ökat från 3,2 procent 2022 till 9,0 procent 2023.

Andelen långtidssjukskrivna av samtlig sjukfrånvaro, 60 dagar eller mer har ökat från 49,1 procent 2022 till 51,5 procent 2023.

Tabell 46: Sjukfrånvaro i procent under perioden 2019–2023.

Sjukfrånvaro	2019	2020	2021	2022	2023
Total sjukfrånvaro	3,0	2,7	2,6	3,2	3,1
Kvinnor	4,4	3,7	3,5	4,2	4,1
Män	1,5	1,5	1,4	1,9	1,8
Anställda ≤ 29 år	2,6	1,9	2,0	2,7	2,3
Anställda 30–49 år	2,8	2,6	2,6	2,9	2,9
Anställda ≥ 50 år	3,4	2,9	2,6	3,7	3,5
Andel långtids-sjukskrivna av samtlig sjukfrånvaro	54,9	55,5	52,5	49,1	51,5

¹ 60 dagar eller mer.

Universitetet arbetar kontinuerligt för att ansvariga chefer med stöd av HR ska arbeta systematiskt med tidiga förebyggande insatser och underlätta återgång till arbete för sjukskrivna medarbetare. Lärosätet utbildar regelbundet nya chefer och HR i det webbaserade rehabiliteringsverktyget Adato och i processen för rehabilitering.

Under september 2023 infördes en digital grundutbildning för chefer och andra funktioner som har fått arbetsmiljöuppgifter fördelade till sig. Utbildningen är obligatorisk och ska genomföras inom tre månader efter att fördelningen av arbetsmiljöuppgifter är underskriven.

Med avsikt att ytterligare förbättra det systematiska arbetsmiljöarbetet implementerades rapporteringssystemet IA (Information Arbetsmiljö) i februari 2023. Syftet med systemet är att förenkla inrapportering av arbetsskador, tillbud och riskobservationer för att på så sätt kunna förebygga olyckor och ohälsa på arbetsplatsen.

Hållbar utveckling

Högskolelag (1992:1434), 1 kap 5 §

Universitetets systematiska miljö- och hållbarhetsarbete utgår från, utöver högskolelagens krav, Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen, förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter, våra betydande miljöaspekter och Klimatramverket för universitet och högskolor. Universitetets miljöpolicy är bred i sin ansats och innebär övergripande att universitetet ska med proaktivt förhållningssätt och innovativt arbetssätt verka för det hållbara samhället och att målen i Agenda 2030 nås. Miljöpolicyen med tillhörande klimat-

och hållbarhetsmål och handlingsplan fokuserar på betydande miljöaspekter och Agenda 2030 och de 17 globala målen.

Handlingsplanen för klimat och hållbarhet är treårig och under 2023 har universitetet arbetat med att genomföra dess aktiviteter och med att fortsatt integrera hållbar utveckling i våra kärnverksamheter. Under 2023 har också hållbarhetsarbetet breddats då universitetet har certifierats som ett Healthy Campus och en hållbarhetsrapport har tagits fram vilken presenterar universitetets verksamhet utifrån vart och ett av de globala hållbarhetsmålen. Universitetet var även medarrangör i Agenda 2030 Forum som genomfördes under Västerbottens hållbarhetsvecka. Det har tillsammans med Perspectives-serien med Samhällsomvandlingen i norr som tema belyst hållbarhet och de globala hållbarhetsmålen ur ett brett perspektiv.

Exempel på andra aktiviteter är den miljö- och hållbarhetsutbildning riktad till medarbetare som har tagits fram liksom universitetsgemensamma miljö- och hållbarhetskrav för inköp och upphandling. En resvaneundersökning om studenters och medarbetares pendelresor har genomförts liksom flera workshops, för att utveckla universitetets respektive arbete med källsortering, biologisk mångfald och hållbart lokalnyttjande. Under året har universitetet resebyråttjänst kompletterats med en aktör som tillhandahåller tågresor i Europa, något som varit efterfrågat under flera år. Universitetet har även deltagit i REMM-samarbetet (resfria/digitala möten i myndigheter). Inom projektet Klimatneutrala Umeå har ett nationellt seminarium om erfarenheter från klimatsamverkan mellan kommuner och lärosäten anordnats och forskarnätverket UTRI har stöttat ett flertal event, bland annat ett kvällsseminarium om klimat- och vetenskapsförnekelse, en temadag om Green Transition och en workshop om Industriell symbios. Universitetet har varit aktiv i lärosätenas klimatnätverk, där fokusgrupper om tjänsteresor respektive hållbart lärande har startats upp under året.

Inom utbildning bedöms att 84 procent av universitetets 160 utbildningsprogram integrerar hållbar utveckling som ett genomgående perspektiv. Exempel är civilingenjörs-

utbildningen med inriktning teknisk kemi som har återstartats med profiler kopplade till de pågående industrisatsningarna i norra Sverige och den nya modellen för att introducera studenter till högre utbildning, Hållbar introduktion, som har testats på tre utbildningsprogram. Vid samtliga fakulteter och Lärarhögskolan genomförs ett fortlöpande arbete för att fortsatt integrera hållbar utveckling inom både grundnivå och avancerad utbildning och inom forskarutbildningen. Vid alla fakulteter och Lärarhögskolan fortbildas även lärare i Lärande för hållbar utveckling. Samhällsvetenskaplig fakultet, Medicinsk fakultet och Lärarhögskolan har anordnat olika former av introduktionsutbildningar inom ämnet för samtliga lärare och vid Humanistisk respektive Teknisk-naturvetenskaplig fakultet har erfarenhetsutbytesträffar mellan de lärare som har genomgått UPL:s fortbildningskurs Att lära för hållbar utveckling anordnats. En universitetsövergripande temadag för lärare, om lärande för hållbar utveckling, har också genomförts.

Universitetet fick i regleringsbrevet för 2022 i uppdrag i att: ”Redovisa uppföljningsbara mål för resande för 2025 i förhållande till 2019 på ett sätt som leder till mindre miljö- och klimatpåverkan.” Universitetet har fortsatt att arbeta med och följa upp detta mål. Under 2023 har universitetet deltagit i REMM, Trafikverkets stöd till statliga myndigheter att utveckla arbetet med effektivare digitala möten, för att fortsatt utveckla den digitala mötesinfrastrukturen och medarbetarnas kunskaper om hur man håller olika typer av digitala möten. Vidare är ”att alltid arbeta för resfria möten” inskrivet i universitetets miljöpolicy. Antalet tjänsteresor med flyg har under 2023 varit ungefär lika många som under 2022 och sedan 2019 har antalet flygresor minskat med cirka 40 procent. Universitetets totala resekostnader har däremot minskat med 16 procent år 2023 jämfört med år 2019, samtidigt har antalet anställda ökat med 11 procent under samma period.

De digitala mötestimmarna har ökat väsentligt jämfört med före pandemin, dock har dessa minskat med nästan 40 procent under 2023 jämfört med 2022. Antalet tågresor 2023 var cirka 8 000 stycken. Från och med år 2023 har universitetet kompletterat sin resebyråttjänst

med en aktör som tillhandahåller tågresor i Europa, något som tidigare har saknats.

Gällande miljökrav i upphandling har universitetet under 2023 genomfört ett arbete för att ta fram ett antal relativt enkla miljö- och hållbarhetskrav som kan passa de flesta upphandlingar. Detta har varit positivt då miljökrav har beaktats i över 60 procent av upphandlingar och avrop år 2023. Detta motsvarande hela 99 procent av det ekonomiska värdet av dessa.

Informationssäkerhet

Regleringsbrev 2023, 1:7 Universitet och högskolor

Umeå universitet har, i enlighet med regleringsbrev 1:7 (U2023/00413), i september 2023 rapporterat till regeringen hur universitetet övergripande har arbetat för att utveckla informationssäkerhet och för hur universitetet planerar för att möta framtida behov.

Den interna styrningen och samordningen mellan säkerhetsområdena informations-, it- och fysisk säkerhet har utvecklats genom en operativ säkerhetssamordningsgrupp, SÄKSAM, tillsammans med en styrgrupp för säkerhet som inrättades under 2022. Särskilt för området informationssäkerhet gäller att informations-säkerhetsarbetet utgår från ledningssystemet för informationssäkerhet vid Umeå universitet, där prioriterat informationssäkerhetsarbete identifieras och genomförs. Uppföljning sker framför allt genom MSB:s verktyg infosäkkollen.

Universitetet genomför återkommande flera olika typer av analyser där bland annat hot och sårbarheter relaterat till det rådande omvärldsläget ingår. Exempelvis övergripande riskanalys inom ramen för universitetets övergripande planeringsarbete, säkerhets-skyddsanalys och riskinventering av egendom. Givet det rådande omvärldsläget har planerade åtgärder påskyndats inom till exempel säkerhetsskyddsområdet. Risk- och sårbarhetsanalyser sker även vid anskaffningar av it-system, molntjänster, uppstart av forskningsprojekt etcetera, för att identifiera behov av säkerhetsåtgärder och granska säkerhetsåtgärder hos exempelvis it-tjänsteleverantörer. Universitetet har etablerat ett myndighetsövergripande riskregister baserat på riskanalyser av

universitetets gemensamma informations-system och en rutin för uppföljning av riskreducerande åtgärder är under etablering. Vid Umeå universitet finns IRT, ett Incident Respons Team som arbetar aktivt med att förebygga, upptäcka och utreda it-säkerhetsincidenter och cyberrelaterade hot.

Utveckling av klinisk utbildning och forskning

Regleringsbrev 2023, I:14 Umeå universitet

Umeå universitet har under 2023 erhållit 1 042 000 kronor för att utveckla klinisk utbildning och forskning. Detta har tillsammans med 908 279 kronor av tidigare erhållna medel använts till projekt för utveckling och forskning avseende undervisningsmetoder kopplat till klinisk utbildning och forskning om framgångsfaktorer för godkänt resultat på kunskapsprovet. Vidare har medlen använts till ett digitalt system för bedömning av klinisk handledning av studenter och fortsatt utveckling av Läkarprogrammets frågebänk.

Totalt kvarstår 1 985 595 kronor av tidigare erhållna medel, vilka avses användas till ytterligare utvecklingsprojekt med start våren 2024 samt utveckling av valbara kurser inom läkarprogrammets tolfte termin.

Samverkan

Högskolelag (1992:1434), 1 kap 2 §

Samverkan är en integrerad del inom forskning och utbildning vid Umeå universitet och bedrivs där den stärker universitetets kunskapsutveckling och samtidigt skapar mervärden, kunskap och kompetens, för våra samverkanspartner. Kunskapsutveckling i samspel är ett av tre övergripande utvecklingsområden i Vision för Umeå universitet. Umeå universitet möter och samverkar kontinuerligt med externa aktörer och har en naturlig och omfattande samverkan med offentlig sektor, näringsliv och civilsamhälle.

Under 2023 har kunskap och kompetens vid universitetet delats och nyttiggjorts genom bland annat utbildning, populärvetenskapliga föreläsningar, publikationer, uppdragsutbildning, uppdragsforskning, innovationsprocesser, databaser, medarbetare som deltar som experter

i olika sammanhang, policyskapande rapporter, remissvar, etcetera. Kvalitetshöjande effekter av samverkan har synts i universitetets utbildning och forskning, exempelvis genom tillgång till testbäddar, empiri, forskningsmedel, samhällsrelevans, gemensamma doktorandutbildningar, underlättande av övergång mellan utbildning och arbete för studenter med mera.

Huvudparten av all samverkan sker inom utbildningsprogrammen och i olika former av forskningsprojekt. Universitetets strategiska arbete med samverkan syftar till att på olika sätt öka lärosätets samverkanskapacitet. De universitetsgemensamma stödstrukturerna för samverkan utgörs av de strategiska partnerskapen med externa aktörer, mötesplatser för att initiera ny samverkan, företagsforskarskola, metodstöd för utbildningssamverkan och olika former av stöd för forskningssamverkan. Under 2023 har en extern utvärdering av den universitetsgemensamma stödstrukturen för samverkan genomförts i syfte att stärka arbetet med samverkan. Utvärderingen resulterade i totalt 38 rekommendationer till utveckling och under 2024 kommer det beslutas om vilka av dessa som kommer att genomföras.

Umeå universitet har en kontinuerlig dialog och samverkan med de fem strategiska partners som det finns ett formaliserat partnerskap med. Förutom återkommande tvåpartsmöten bjuds strategiska partners in till olika former av mötesplatser.

En partnerskapsdag på temat Hållbar stadsutveckling har arrangerats inom partnerskapet med Umeå kommun. Dagen hade över 100 deltagare från båda organisationerna, där presentationer varvades med dialoger om aktuella utmaningar. Efter evenemanget tilldelades fem forskare utvecklingsmedel för samverkan, vilket möjliggjorde starten av nya projekt. Utöver dessa projekt pågår forskardialoger inom bland annat Umeå Eco Industrial Park och det planerade Urban Transition Lab. Samarbetet mellan Umeå universitet och Umeå kommun har även intensifierats när det gäller frågor om kompetensförsörjning, såsom studenters kvarstanning, återflyttare och rekrytering av internationella talanger.

Inom partnerskapet med Skellefteå hölls under 2023 en partnerskapsdag i mindre format med temat AI i samband med det gemensamma Interregmötet Enabler, där totalt 29 deltagare från båda parter och andra projektpartners från EU deltog. Under året hölls även ett gemensamt symposium i Skellefteå om bildningens roll i samhällsomvandlingen i norr. Deltagare fanns från båda parter och andra aktörer. Under året startades yrkeslärarprogrammet med träffar i Skellefteå, en följd av löpande dialoger kring identifierat kompetensbehov. Under året startades även ett större samverkansprojekt inom Utveckling, Lärande och Forskning, ULF, med placering i Skellefteå kommun, ”Ledarskap för undervisning och lärande? Rektorer utforskar och utformar sin praktik”. Under året började en ny kommundoktorand på kultur- och fritidskontoret i Skellefteå. Totalt finns nu två kommundoktorander på plats i Skellefteå.

Inom partnerskapet med Region Västerbotten förs dialoger om stärkt samverkan inom regional utveckling, ett arbete som fortsätter under 2024. Som ett led i detta fanns humanistiska fakulteten representerade i programmet under årets Mötesplats Lycksele. Inom ramen för partnerskapet har universitetet representerats i Forum för folkhälsa i Västerbotten och där bland annat bidragit till att arrangera konferensen Tillsammans för jämlik och jämställd hälsa.

I det strategiska partnerskapet med Örnsköldsviks kommun genomfördes en partnerskapsdag med fokus på utmaningar och möjligheter kopplade till tillväxt och utveckling där forskare från universitetet deltog och genomförde presentationer med koppling till bland annat stadsutveckling, socialt kapital och kompetensförsörjning. En direkt effekt av dagen är att forskare från universitetet tillsammans med Örnsköldsviks kommun har ansökt om och beviljats utvecklingsmedel för att starta upp ett arbete med koppling till utvecklingen av Husum/Grundsunda 2030. Under året startade även en kommundoktorand i Örnsköldsvik. Doktoranden ska arbeta tillsammans med förvaltningar som riktar sig till barn och unga där de ska studera unga vuxna som varken befinner sig i utbildning eller arbete.

Utbildningssamverkan och relationsbyggande har prioriterats inom det strategiska partnerskapet med Volvo lastvagnar. Studenter har genomfört studiebesök, projektkurser, Co-op och examensarbeten. Lärare och företrädare för fakulteter har tillsammans med Volvo fört dialoger om potentiella samarbeten inom forskning och utbildning. Ett forskningsprojekt inom arbetsmiljö slutfördes och presenterades under året.

Umeå universitet är en regional nod till den nationella kunskaps- och samverkansplattformen för social innovation, Mötesplats Social Innovation. För sjunde året i rad arrangerades konferensen Social Innovation i Norr i Umeå. Temat var social innovation för det attraktiva samhället. Totalt var cirka 100 deltagare på plats och 60 deltog via livesändning.

Samverkan inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå

För majoriteten av universitetets utbildningsprogram utgör samverkan i olika former viktiga inslag i syfte att stärka lärandet, underlätta övergången till arbetsliv och bidra till utbildningens utveckling. Formerna är praktik och verksamhetsförlagd utbildning, gästföreläsningar, analys- och utredningsuppdrag i projektform samt genom medverkan av externa parter i program- och branschråd.

Utbildningsprogrammen vid universitetet erbjuds metodstöd för samverkan via universitetsgemensam stödfunktion. Metodstöd har under 2023 givits till totalt fyra utbildningsprogram (2022: 9) som omfattade totalt 139 studenter och ett tiotal lärare (2022: 170 studenter). Därtill har 25 lärare deltagit i handledarutbildning och workshops om samverkansinslag i utbildning som stärker arbetslivsanknytningen i utbildning.

En viktig form av samverkan som stärker övergången mellan utbildning och arbetsliv är olika former av arbetsmarknadsdagar, vilka har gjorts vid flertalet tillfällen under året. Konceptet Jobbsnack genomförde fem arrangemang under 2023. Konceptet innebär att studenter inom flera utbildningsprogram i ett givet format träffar yrkesverksamma alumner, med samma utbildningsbakgrund, från regionens företag och organisationer i det

regionala näringslivet. Jobbsnack arrangerades under 2023 för totalt tio utbildningsprogram. Totalt deltog 170 studenter och femtioalet företag vid evenemangen.

En majoritet av utbildningen på Teknisk-naturvetenskaplig fakultet är i form av yrkesutbildning och sker naturligt i nära samverkan med företag och andra externa aktörer. För fem utbildningsprogram har samverkan formaliserats i form av Co-operative education, Co-op. En modell som innebär att studenter under sin utbildning knyts till företag där de genomför projektarbeten, studiebesök och examensarbeten men även feriearbeten. Under år 2023 omfattades totalt 540 studenter (2022: 540) och 43 företag (2022: 38) från Umeå, Örnsköldsvik, Skellefteå, Kramfors, Sundsvall och Vindeln.

Samverkan inom forskning och utbildning på forskarnivå

En mångfald av samverkansaktiviteter inom forskning och utbildning på forskarnivå inom alla vetenskapsområden genomfördes under 2023. Exempelvis folkbildningsinsatser, expertuppdrag inom andra sektorer, deltagande i samhällsdebatter, seminarier, populärvetenskapliga publikationer, adjungeringar och samproducerade forskningsartiklar.

Genom det strategiska samverkansarbetet stödjer universitetet forskare att samverka för att dela kunskap och kompetens med samhället och på så vis tillgängliggöra och nyttiggöra forskning på olika sätt. Under 2023 skapades ett nytt forum, Perspectives, där forskare, beslutsfattare och samhällsaktörer möts för att lyfta olika perspektiv på samhällsomvandlingen i norr. Totalt genomfördes en serie om fyra lunchwebbinarier med olika teman som avslutades med en större konferens i slutet av året. De olika temana var hälsa och sjukvård, kompetensförsörjning, naturresurser, människan samt naturresurser, markrättigheter och urfolksrätt. Totalt deltog 247 personer vid de olika webbinarierna och den avslutande konferensen hade totalt cirka 140 deltagare.

Företagsforskarskolan för samverkan och innovation är ett universitetsgemensamt program som syftar till att öka samverkan och utbilda doktorer som är väl förberedda för ett arbetsliv både inom och utanför akademien. Inom forskarskolan har över 96 doktorander antagits och projekten har drivits i samarbete med fler än 70 externa organisationer. Under 2023 påbörjade sju doktorander sin utbildning vid Företagsforskarskolan (2022: 7). Projektet uppvisar en stor diversitet och inkluderar exempelvis ett samarbete med Region 10 i ett projekt benämnt Betydelsen av den osynliga befolkningen – fritidshus, mobilitet och utveckling i landsbygd.

Inom Utbildning, lärande och forskning (ULF) har sexton samverkansprojekt pågått sedan 2022 i vilka skolhuvudmännen bedriver forskning i samverkan. Under 2023 avslutades ett ULF-projekt med Örnsköldsviks kommun om medborgarutbildning med en gemensam publikation "Undervisning idag och i framtiden".

Exempel på populärvetenskapliga aktiviteter under 2023 med bred spridning är Vetenskapsluncher och Fika efter en forskare, som båda är korta populärvetenskapliga föredrag för allmänheten. Likaså ForskarFredag på Curiosum, som utgörs av populärvetenskap och experiment med fokus på målgruppen barnfamiljer är ytterligare ett exempel.

Samverkan om kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvården

Regleringsbrev 2023, I:7 Universitet och högskolor

Samverkan om kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvården sker främst i det Regionala vårdkompetensrådet Norra. Rådet representerar de tre universiteten, fyra sjukvårdsregionerna och de 44 kommunerna i den norra sjukvårdsregionen. Representation från Umeå universitet utgörs av prodekan och vicedekan för samverkan om klinisk utbildning vid Medicinsk fakultet. Vicedekan för samverkan om klinisk utbildning representerar även Umeå universitet i det Nationella vårdkompetensrådet.

Finansiell redovisning

Ekonomisk överblick

Nedan ges en sammanställning av universitetets intäkter och kostnader samt årets kapitalförändring 2023 jämfört med perioden 2019–2022. Umeå universitets intäkter har under perioden 2019–2023 ökat med 14,5 procent medan kostnaderna under samma period har ökat med 19,6 procent. År 2023 har intäkterna ökat med 182 miljoner kronor (+3,7 procent) jämfört med 2022, medan kostnaderna har ökat med 344 miljoner kronor (+6,9 procent). Att kostnaderna har ökat mer än intäkterna är främst ett resultat av universitetets vidtagna åtgärder i syfte att årligen nyttja tillgängliga resurser, men även en följd av ökade driftskostnader med stigande utgifter på grund av inflationsnivån under 2023 samt ökade personalkostnader till följd av fler anställda och genomförd lönerevision.

Tabell 47: Resultaträkning för perioden 2019–2023, miljoner kronor.

Ekonomisk sammanfattning, Umeå universitet totalt	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Intäkter</i>					
Anslag	2 894	2 993	3 135	3 115	3 153
Avgifter, ersättningar	620	614	654	690	735
Bidrag	989	1 037	1 033	1 152	1 190
Finansiella intäkter	2	1	0	18	80
Summa intäkter	4 505	4 645	4 823	4 977	5 159
<i>Kostnader</i>					
Personal	2 765	2 913	3 094	3 199	3 377
Lokaler	458	463	447	471	529
Övriga driftskostnader	1 019	955	972	1 105	1 189
Finansiella kostnader	5	1	1	6	23
Avskrivningar	223	208	207	220	226
Summa kostnader	4 470	4 541	4 721	5 001	5 344
Verksamhetsutfall	+35	+105	+101	-24	-186
Årets kapitalförändring	+35	+105	+101	-24	-186

Anslagsintäkterna står för den största andelen av totala intäkter, 61 procent, vilket är en minskning med 2 procentenheter jämfört med år 2022. Intäkterna ökar med 38 miljoner kronor 2023 (+1,2 procent) jämfört med föregående år. Orsaken till ökningen är den statliga indexregleringen inom både utbildning på grundnivå och avancerad nivå samt forskning och utbildning på forskarnivå. Några nya utbildnings- eller forsknings-satsningar har inte beslutats av regeringen för Umeå universitet 2023. I intäkter av anslag ingår en reducering med 60,0 miljoner kronor till följd av att universitetet inte har nått upp till tilldelad budget för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Se avsnittet *Utbildningsuppdraget på sida 18* och avsnitten *Ekonomisk utveckling på sida 17* och *sida 43* för mer information.

Intäkter av bidrag ökar år 2023 med 38 miljoner kronor (+3,3 procent) jämfört med föregående år (2022: +11,5 procent), vilket innebär att andelen av totala intäkter ligger kvar på oförändrad nivå: 23 procent. År 2023 har bidragsintäkterna inom forskning och utbildning på forskarnivå inte ökat i samma omfattning som föregående år, men noteras bör att ökningen år 2022 var ovanligt hög. Som jämförelse ökade bidragsintäkterna mellan år 2019 och 2021 med +4,4 procent. Bidragsintäkterna inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå har minskat mellan år 2022 och 2023.

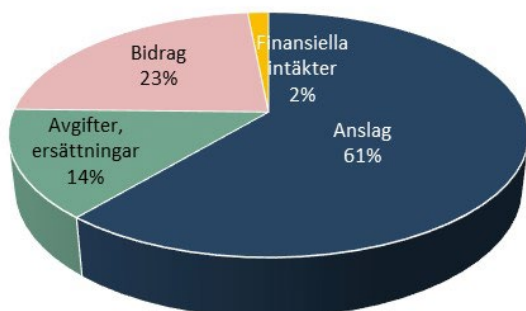

Diagram 13: Intäktsfördelning 2023, procent.

Diagram 14: Kostnadsfördelning 2023, procent.

Av kostnaderna utgör personalkostnader den största andelen, även om andelen fortsätter att minska (minus en procentenhet jämfört med 2022), detta trots att personalkostnaderna ökar med 178 miljoner kronor (+5,6 procent) jämfört med föregående år (2022: +3,4 procent). Ökningen beror på lönerrevision och på att antalet helårsarbetare har ökat med 90 eller +2,3 procent (2022: +128 helårsarbetare eller +3,5 procent). Övriga kostnadsslag kvarstår på oförändrad andelsnivå 2023 jämfört med 2022. Mellan år 2022 och 2023 ökar driftkostnaderna med 84 miljoner kronor (+7,6 procent), den procentuella ökningen är i stort sett lika stor inom båda verksamhetsgrenarna. Lokalkostnaderna ökar med 58 miljoner kronor (+12,3 procent) vilket är en högre ökning än tidigare år. Detta beror främst på att hög inflation har haft påverkan på konsumentprisindex vilket har lett till höjda hyror i hyresavtalen, men även till kostnadsökningar för el, fjärrvärme och fjärrkyla.

Årets kapitalförändring

Årets resultat uppgår till ett underskott om 186 miljoner kronor (2022: -24 mnkr). Detta motsvarar -3,5 procent av de totala kostnaderna 2023 (2022: -0,5 procent).

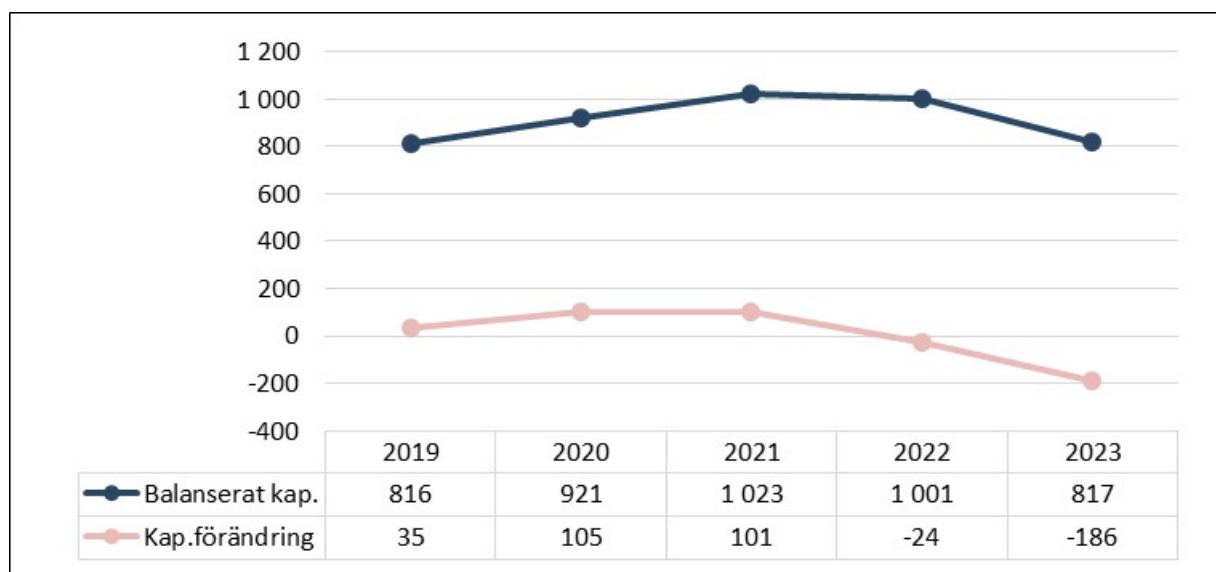

Diagram 15: Kapitalförändring under perioden 2019–2023, miljoner kronor.

Universitetsstyrelsens beslutade mål är att universitetet i så hög grad som möjligt årligen ska nyttja tillgängliga resurser för att bedriva utbildning och forskning av hög kvalitet. Flera åtgärder har vidtagits de senaste åren i syfte att uppnå detta mål. Bland annat fastställde universitetsstyrelsen i april 2021 inriktning och omfattning för *Insatser i syfte att stärka forskning och utbildning* (totalt till 315 miljoner kronor för perioden 2021–2025). Genomförd uppföljning efter 2023 visar att alla aktiviteter pågår och att den ackumulerade andelen av nyttjade medel har ökat över tid, något som bidrar till den negativa kapitalförändringen under de senaste två åren. Ytterligare en satsning som pågår under perioden 2020–2024 är den forskningssatsning om totalt 135 miljoner kronor som rektor beslutade om 2020. Vidare har rektor beslutat att från och med utfallet av 2019 års resultat ska indrag av årligt positivt resultat ske

i de fall myndighetskapitalet på fakulteter, Lärarhögskolan, Universitetsförvaltning och Universitetsbibliotek överstiger vissa nivåer per verksamhetsgren. Det är sannolikt att årets kapitalförändring om -186 miljoner kronor är en effekt av dessa vidtagna åtgärder.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå redovisar ett underskott om totalt -78,6 miljoner kronor, vilket motsvarar -3,4 procent av kostnaderna för verksamhetsgrenen. Underskottet ligger i sin helhet inom anslagsfinansierad utbildning (-84,3 mnkr) och beror i huvudsak på den reducering av anslag som har skett till följd av universitetets underproduktion av utbildning på grundnivå och avancerad nivå 2023. Uppdragsutbildning redovisar däremot ett överskott med +5,7 miljoner kronor. Samtliga fakulteter och Lärarhögskolan redovisar underskott inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Inom forskning och utbildning på forskarnivå redovisas ett underskott om totalt -107,0 miljoner kronor, vilket motsvarar -3,5 procent av kostnaderna för verksamhetsgrenen. Underskottet fördelas med -96,9 miljoner kronor inom anslagsfinansierad forskning och utbildning på forskarnivå samt -10,2 miljoner kronor inom uppdragsforskning. Resultatet inom uppdragsforskning är planerat och finansieras genom tidigare års ackumulerade överskott. Samhällsvetenskaplig fakultet, Medicinsk fakultet och Teknisk-naturvetenskaplig fakultet redovisar underskott inom forskning och utbildning på forskarnivå, medan Humanistisk fakultet och Lärarhögskolan redovisar överskott.

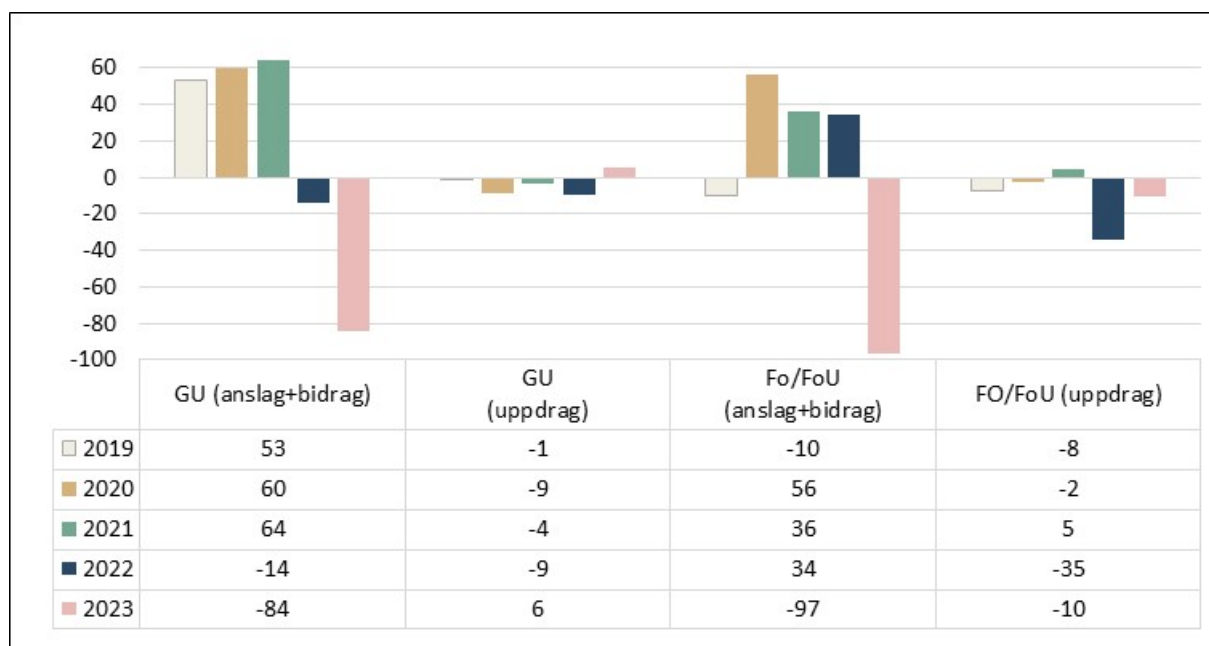

Diagram 16: Kapitalförändring per verksamhetsgren under perioden 2019–2023, miljoner kronor.

Balansräkning

Universitetets tillgångar respektive eget kapital och skulder har minskat med 86 miljoner kronor 2023 (2022: +5 mnkr) och uppgår den 31 december 2023 till totalt 3 429 miljoner kronor. Universitetets behållning på räntekontot har minskat mest när det gäller tillgångar och när det gäller eget kapital och skulder har årets kapitalförändring haft störst påverkan.

Oförbrukade bidrag uppgår till 1 203 miljoner kronor, vilket är en ökning med 11 miljoner kronor jämfört med 2022. Myndighetskapitalet har minskat till totalt 817 miljoner kronor vid årets slut.

Ekonomiska tabeller

Resultaträkning (tkr)

		Utfall	
	Not	2023-01-01- 2023-12-31	2022-01-01- 2022-12-31
Verksamhetens intäkter¹			
Intäkter av anslag	1	3 153 269	3 115 331
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	735 112	690 477
Intäkter av bidrag	3	1 190 407	1 152 316
Finansiella intäkter	4	80 002	18 394
Summa		5 158 790	4 976 518
Verksamhetens kostnader²			
Kostnader för personal	5	3 377 450	3 198 746
Kostnader för lokaler	6	529 092	471 056
Övriga driftskostnader	7	1 188 703	1 104 835
Finansiella kostnader	8	22 752	6 081
Avskrivningar och nedskrivningar	9	226 454	219 817
Summa		5 344 451	5 000 535
Verksamhetsutfall		-185 661	-24 017
Transfereringar			
Medel som erhålls från statens budget för finansiering av bidrag		39 557	39 022
Medel som erhålls från myndigheter för finansiering av bidrag	10	111 236	125 903
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	11	70 397	61 080
Lämnade bidrag	12	-221 190	-226 005
Saldo		0	0
Årets kapitalförändring	13	-185 661	-24 017

¹ I verksamhetens intäkter ingår intäkter hänförliga till Ladokkonsortiet (se not 2).

² I verksamhetens kostnader ingår kostnader hänförliga till Ladokkonsortiet (se not 2 och not 7).

Resultaträkning per verksamhetsgren (tkr)

2023-01-01–2023-12-31

	TOTAL (tkr)	Utbildning på grundnivå och avancerad nivå		Forskning och utbildning på forskarnivå	
		Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	Uppdrags- utbildning	Forskning och utbildning på forskarnivå	Uppdrags- forskning
Verksamhetens intäkter					
Intäkter av anslag ¹	3 153 269	1 729 535	0	1 423 734	0
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	735 112	201 878	187 901	191 426	153 907
Intäkter av bidrag	1 190 407	51 582	0	1 138 825	0
Finansiella intäkter	80 002	39 784	4	40 156	58
Summa	5 158 790	2 022 779	187 905	2 794 141	153 965
Verksamhetens kostnader					
Kostnader för personal	3 377 450	1 365 510	58 674	1 878 603	74 663
Kostnader för lokaler	529 092	259 374	31 203	207 036	31 479
Övriga driftskostnader	1 188 703	391 567	87 896	652 411	56 829
Finansiella kostnader	22 752	11 048	21	11 654	29
Avskrivningar och nedskrivningar	226 454	79 561	4 452	141 303	1 138
Summa	5 344 451	2 107 060	182 246	2 891 007	164 138
Verksamhetsutfall	-185 661	-84 281	5 659	-96 866	-10 173
Transfereringar					
Medel från statens budget f. finans av bidrag	39 557	0	0	39 557	0
Medel från myndigheter f. finans av bidrag	111 236	22 454	0	88 782	0
Övr. erhållna medel f. finans av bidrag	70 397	3 598	0	66 799	0
Lämnade bidrag	-221 190	-26 052	0	-195 138	0
Saldo	0	0	0	0	0
Årets kapitalförändring	-185 661	-84 281	5 659	-96 866	-10 173

¹I intäkter av anslag ingår för utbildning på grundnivå och avancerad nivå även ALF-ersättning och TUA-ersättning.

Balansräkning (tkr)

TILLGÅNGAR	Not	2023-12-31	2022-12-31
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	14	187 875	168 624
Rättigheter + andra immateriella anläggningstillgångar	15	4 821	5 735
Summa immateriella anläggningstillgångar		192 696	174 359
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	16	159 190	149 023
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	17	437 610	390 376
Summa materiella anläggningstillgångar		596 800	539 399
Finansiella anläggningstillgångar			
Andelar i hel- och delägda företag	18	17 914	16 914
Summa finansiella anläggningstillgångar		17 914	16 914
Varulager	19	2 025	2 102
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	20	38 485	43 703
Fordringar hos andra myndigheter		132 101	103 885
Övriga kortfristiga fordringar		339	209
Summa kortfristiga fordringar		170 925	147 797
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	21	154 639	147 671
Upplupna bidragsintäkter		215 693	207 547
Övriga upplupna intäkter		2 732	13 973
Summa periodavgränsningsposter		373 064	369 191
Avräkning med statsverket	22	-143 825	-83 809
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	23	2 218 047	2 348 241
Kassa och bank	24	1 057	617
Summa kassa och bank		2 219 104	2 348 858
SUMMA TILLGÅNGAR		3 428 703	3 514 811

Balansräkning fortsättning (tkr)

KAPITAL OCH SKULDER	Not	2023-12-31	2022-12-31
Myndighetskapital	25		
Statskapital		21 363	19 900
Balanserad kapitalförändring		981 289	1 005 306
Kapitalförändring enligt resultaträkningen		-185 661	-24 017
Summa myndighetskapital		816 991	1 001 189
Avsättningar	26		
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser		33 395	30 652
Övriga avsättningar		31 943	33 134
Summa avsättningar		65 338	63 786
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	27	634 319	577 132
Andra långfristiga skulder		71	72
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	28	124 480	118 327
Leverantörsskulder	29	203 128	187 815
Övriga kortfristiga skulder	30	53 349	53 130
Summa skulder m.m.		1 015 347	936 476
Periodavgränsningsposter	31		
Upplupna kostnader		246 337	222 946
Öförbrukade bidrag		1 203 262	1 192 131
Övriga förutbetalda intäkter		81 428	98 283
Summa periodavgränsningsposter		1 531 027	1 513 360
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		3 428 703	3 514 811
ANSVARSFÖRBINDELSER			
Övriga ansvarsförbindelser	32	44,8 mnkr	46,5 mnkr

Anslagsredovisning (tkr)

a = Ramanslag

Anslag	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
16 02 011 Umeå universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå (a)	83 792	1 592 610	0	1 676 402	-1 532 577	143 825
ap.1 Takbelopp (a)	83 792	1 592 610	0	1 676 402	-1 532 577	143 825
ap.1.1 Takbelopp (a)	83 792	1 562 138	0	1 645 930	-1 505 152	140 778
ap.1.2 Takbelopp RRF (a)	0	30 472	0	30 472	-27 425	3 047
16 02 012 Umeå universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå (a)	0	1 249 048	0	1 249 048	-1 249 048	0
ap.5 Basresurs (a)	0	1 249 048	0	1 249 048	-1 249 048	0
16 02 065 Särskilda medel till universitet och högskolor (a)	17	39 338	-17	39 338	-39 338	0
ap.14 Decentraliserad utbildning (a)	0	19 418	0	19 418	-19 418	0
ap.15 Bidrag till lektorat i samiska och Bildmuseet (a)	0	2 714	0	2 714	-2 714	0
ap.42 Idébanksmedel (a)	17	1 000	-17	1 000	-1 000	0
ap.45 Lärarutbildning i minoritetsspråk (a)	0	4 563	0	4 563	-4 563	0
ap.60 Forskningsanknytning av polisutbildningen (a)	0	1 000	0	1 000	-1 000	0
ap.63 Medel till sjukhusfysikerutbildningen (a)	0	750	0	750	-750	0
ap.98 Medel för studenthälsa (a)	0	1 278	0	1 278	-1 278	0
ap.108 Decentraliserad vårdutbildning (a)	0	8 615	0	8 615	-8 615	0
16 02 066 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning (a)	0	372 862	0	372 862	-372 862	0
ap.4 Umeå universitet (a)	0	295 479	0	295 479	-295 479	0
ap.8 Umeå universitet (a)	0	76 341	0	76 341	-76 341	0
ap.14 Utvecklingsmedel (a)	0	1 042	0	1 042	-1 042	0
Summa totalt för myndigheten	83 809	3 253 858	-17	3 337 650	-3 193 825	143 825

Anslag **2:11 ap 1 Takbelopp** är indelad i **delposter 1.1 Takbelopp och 1.2 takbelopp RRF** i syfte att kunna särskilja användning av medel hänförlig till EU:s facilitet för återhämtning och resiliens (RRF). I anslag **2:11 ap 1 Takbelopp** utgör 14 596 tkr medel för särskild satsning på livslångt lärande. Se avsnitt *Utbildningsuppdraget* i resultatredovisningen.

I anslag **2:12 ap 5 Basresurs** ingår medel för strategiska forskningsområdet Energi med 58 113 tkr samt för Havsmiljöforskning med 9 648 tkr. Medlen används för verksamhet inom universitetet samt transfereras till ett flertal andra lärosäten. För Energi har 31 635 tkr transfererats, och för Havsmiljöforskning har 3 859 tkr transfererats under 2023.

I anslag **2:65 ap 14 Decentraliserad utbildning** ingår 6 566 tkr för decentraliserad läkarutbildning. Se *Decentraliserad utbildning* under avsnitt *Särskilda åtaganden* i resultatredovisningen.

Erhållna anslag inom **2:65 ap 42 Idébanksmedel** redovisas som statskapital i balansräkningen och således inte som anslagsintäkt i resultaträkningen. Umeå universitet har under året utbetalat dessa medel som ett kapitaltillskott till universitetets holdingbolag för dess idébanksverksamhet. Bolagets kostnader och inriktning inom denna verksamhet ska framgå av bolagens årsredovisning. Se även not 18.

Anslag 2:66 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning avser ersättning till vissa landsting enligt ALF-avtalet (ap 4) respektive TUA-avtalet (ap 8). Avseende ap 14 Utvecklingsmedel, ska det framgå av årsredovisningen på vilket sätt universitetet har använt medlen för att utveckla klinisk utbildning och forskning. Se avsnitt *Utveckling av klinisk utbildning och forskning* i resultatredovisningen.

Redovisning av takbelopp

Tabell 1 Redovisning av antal helårsstudenter (HST) och helårsprestationer (HPR)

Utfall avseende perioden 2023-01-01 – 2023-12-31

Enligt bilaga 1 till regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende universitet och högskolor:

Avräkning av helårsstudenter och helårsprestationer m.m.

Summan Utfall total ersättning ska avse den totala ersättningen som lärosätet genomför produktion för, dvs. oberoende om den ryms inom tilldelade medel eller inte.

Utfall HST LLL avser den del av satsningen på Livslångt lärande som lärosätet väljer att endast avräkna mot HST.

Utb.omr.	Utfall HST LLL	Utfall HST exkl LLL	Utfall HPR	HST Ersättn. (tkr)	HPR Ersättn. (tkr)	Utfall total ersättning
Humaniora	78	2327	1 460	82 411	34 340	116 751
Juridik		423	388	14 506	8 669	23 175
Samhällsvetenskap	71	4312	3 563,86	150 216	81 182	231 398
Naturvetenskap	23	2362	1 902,03	139 354	94 860	234 214
Teknik	24	1875	1530,65	110 921	76 595	187 516
Vård	10	2156	1 951	134 558	105 521	240 079
Odontologi		302	326	15 513	19 539	35 051
Medicin		1780	1711,32	123 554	144 514	268 068
Undervisning		362	327,31	15 101	14 293	29 394
Verksamhetsförlagd utb.		159	151,33	9 404	8 673	18 077
Övrigt		333	287	15 618	10 958	26 576
Design		308	274,44	50 996	27 689	78 685
Konst		74	66,61	17 397	6 723	24 120
Musik		10	10	1 429	903	2 332
Idrott		83	74	9 968	4 135	14 103
Summa	205	16 865	14 025	890 946	638 593	1 529 540
Takbelopp (tkr)						1 592 610
Redovisningen visar att lärosätet kommer över takbeloppet med (tkr)						0
Redovisningen visar att lärosätet kommer under takbeloppet med (tkr)						63 070

Antal helårsstudenter inom vissa konstnärliga områden.

Totalt antal utbildade helårsstudenter 308 inom **design**. Högst får 317 avräknas inom det aktuella utbildningsområdet.

Totalt antal utbildade helårsstudenter 82 inom **konst**. Högst får 74 avräknas inom det aktuella utbildningsområdet.

Övriga helårsstudenter inom konst har avräknats mot utbildningsområdet teknik.

Totalt antal utbildade helårsstudenter 90 inom **musik**. Högst får 10 avräknas inom det aktuella utbildningsområdet.

Övriga helårsstudenter inom musik har avräknats mot utbildningsområdet teknik.

Tabell 2 Beräkning av anslagssparande och överproduktion (tkr)

<i>A. Tillgängliga medel (inklusive beslutad tilläggsbudget)</i>	
Årets takbelopp	1 592 610
+ Ev. ingående anslagssparande	83 792
Summa (A)	1 676 402
<i>B. Utfall totalt för utbildning på grundnivå och avancerad nivå</i>	
Ersättning för HPR från december föregående budgetår	3 037
Utfall total ersättning enligt tabell 1	1 529 540
+ Ev. ingående överproduktion	0
Summa (B)	1 532 577
Summa (A-B) ¹	143 825

¹ Positiv summa förs till tabell över anslagssparandet nedan.
Negativ summa förs till tabell över överproduktion nedan.

<i>Tabell. Anslagssparande</i>	
Totalt utgående anslagssparande (A-B)	143 825
- Ev. anslagssparande över 10 % av takbeloppet ²	
Utgående anslagssparande	143 825

<i>Tabell. Överproduktion</i>	
Total utgående överproduktion	
- Ev. överproduktion över 15 % av takbeloppet ²	
Utgående överproduktion	0

² Den del av anslagssparande respektive överproduktion som lärosätet inte får behålla utan regeringens godkännande.

Stiftelser med anknuten förvaltning

Universitetsstyrelsen är förvaltare för Umeå universitets anknutna stiftelser. Medlen förvaltas enligt en av universitetsstyrelsen beslutad kapitalplaceringspolicy. Totalt förvaltar universitetet 33 stiftelser. Av dessa samförvaltas 25 stiftelser. Övriga har begränsningar i villkor som gör att de ska förvaltas på annat sätt. Sammanlagt uppgår placeringarnas marknadsvärde till cirka 255 miljoner kronor (2022: 241 mnkr). Universitetets kostnader och förvaltningsarvode för 2023 uppgick till 160 tusen kronor (2022: 146 tkr). Ersättningen avser främst löne- och driftkostnader. Under året har universitetet erhållit bidrag från universitetsanknutna stiftelser på 8,4 miljoner kronor (8,9 mnkr 2022). Några av de större donationer som har kommit under året är: till Insamlingsstiftelsen för medicinsk forskning, 550 tusen kronor för neurologisk forskning, 627 tusen kronor till reumatisk forskning, 200 tusen kronor till klinisk glaukomforskning samt 130 tusen kronor till medicinsk forskning.

I december 2023 tog universitetsstyrelsen beslut att upplösa Bertil Cedergrens fond för blodforskning, eftersom inga medel har kunnat delas ut under fem års tid. Återstående medel kommer att tillföras forskning inom blodets område vid Umeå universitet.

Tilläggsupplysningar och noter

Redovisningsprinciper och värderingsgrunder

Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen om årsredovisning och budgetunderlag (2000:605). Universitetets redovisning följer förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring samt god redovisningssed enligt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd.

Regeringen har beslutat att följande undantag från vissa bestämmelser gäller universitet och högskolor:

- Undantag från bestämmelsen om redovisning mot anslag enligt 12 § anslagsförordningen (2011:223). Avräkning mot anslag och anslagsposter för medel som utbetalas till lärosätenas räntekonto i Riksgäldskontoret ska ske i samband med de månatliga utbetalningarna till respektive lärosätes räntekonto i Riksgäldskontoret.
- Undantag från 7 § anslagsförordningen (2011:223) på så sätt att lärosätet får överföra överproduktion till ett värde av högst femton procent av takbeloppet såväl som outnyttjat takbelopp (anslagssparande) till ett värde av högst tio procent av takbeloppet till efterföljande budgetår utan att särskilt begära regeringens medgivande.
- Undantag från bestämmelsen i 2 kap. 4 § tredje stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, om att årsredovisningen ska innehålla redovisning av vissa väsentliga uppgifter. I stället ska uppgifter lämnas enligt Regleringsbrevets tabell 2 i avsnittet *Väsentliga uppgifter*, där det även framgår vilka styckkostnader i enlighet med 3 kap. 1 § andra stycket i förordningen om årsredovisning och budgetunderlag som myndigheten ska redovisa.
- Undantag medges från bestämmelsen 2 kap. 4 § andra stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, om att i årsredovisningen upprätta och lämna en finansieringsanalys till regeringen.
- Undantag från 2 kap. 1 § första stycket och 3 § kapitalförsörjningsförordningen (2011:210) om finansiering av anläggningstillgångar. En anläggningstillgång som används i myndighetens verksamhet får helt eller delvis finansieras med bidrag som har mottagits från utomstatliga givare. Detta gäller även för bidrag från statliga bidragsgivare under förutsättning att bidraget har tilldelats för ändamålet.
- Undantag från 25 a § andra och tredje styckena avgiftsförordningen (1992:191) om disposition av inkomster från avgiftsbelagd verksamhet. Uppgår det ackumulerade överskottet till mer än tio procent av den avgiftsbelagda verksamhetens omsättning under räkenskapsåret ska myndigheten i årsredovisningen redovisa hur överskottet ska disponeras. Har det uppkommit ett underskott i en avgiftsbelagd verksamhet som inte täcks av ett balanserat

överskott från tidigare räkenskapsår ska myndigheten i årsredovisningen lämna ett förslag till regeringen om hur underskottet ska täckas.

Universitet och högskolor ska i samband med upprättande av noter till årsredovisningen särskilt beakta att specifikation ges av låneram i Riksgäldskontoret, uppdelad på beviljad låneram och utnyttjad låneram vid årets slut samt beviljad och under året maximalt utnyttjad kontokredit hos Riksgäldskontoret.

Redovisning av indirekta kostnader

Universitetet tillämpar den sektorsgemensamma modellen för redovisning av indirekta kostnader, SUHF-modellen. Enligt modellen fördelas indirekta kostnader löpande baserat på nedlagda kostnader. Det medför en fullständig kostnadsredovisning på lägsta verksamhetsnivå (kostnadsbärare) och ger förutsättningar för en korrekt periodisering av bidragsinkomster. Universitetet fördelar de gemensamma kostnaderna på kostnadsbärarna i relation till direkta personal- och driftskostnader (fördelningsbas). Beräkningar görs för de två verksamhetsgrenarna utbildning och forskning.

Transfereringar

Universitetet särredovisar transfereringar då dessa inte representerar någon egentlig resursförbrukning inom universitetet. Transfereringar är medel som är avsedda att användas för finansiering av bidrag till externa samarbetspartner samt till stipendier med mera. Finansiering motsvarande kostnaderna har hämtats från intäkter av anslag och bidrag. Exempel på transfereringar är stipendier, bidragsmedel där universitetet är koordinator och ska vidarefördela delar av bidraget samt överföring av strategiska forskningsmedel till andra lärosäten.

Holdingbolaget vid Umeå universitet

Umeå universitet förvaltar från och med den 1 januari 1998 holdingbolaget Umeå universitet Holding AB. Från och med år 2020 ska andelar i hel- och delägda bolag redovisas enligt anskaffningsvärdemetoden enligt förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Under 2023 har universitetet erhållit ett anslag 2:65 ap. 42 Idébanksmedel om 1 000 tkr med ett bemyndigande att under 2023 utbetala dessa medel som ett kapitaltillskott till holdingbolaget. Kapitaltillskottet ska finansiera kostnader för de så kallade idébankerna. Utbetalningen är i enlighet med förordning (2022:1390) om statligt stöd för idébanker inom holdingbolag vid universitet och högskolor.

Erhållna idébanksmedel redovisas i balansräkningen under *Statskapital* till skillnad från vanliga anslag. I samband med utbetalning till holdingbolaget redovisas det i balansräkningen som *andelar i hel- och delägda företag, årets anskaffning*. Under året har 1 miljon kronor utbetalats till holdingbolaget som ett kapitaltillskott.

Värdet i balansräkningen av *Andelar i hel- och delägda bolag* jämförs med holdingbolagets egna kapital i samband med årsbokslut. Om holdingbolagets eget kapital är lägre än universitetets bokförda värde redovisas en finansiell kostnad i resultaträkningen samt i balansräkningen under *Nedskrivning av andelar i hel- och delägda företag*. Detta har inte varit aktuellt för 2023. Se även not 18 och 25.

Immateriella anläggningstillgångar

Egentillverkade immateriella anläggningstillgångar har bokförts enligt 5 kap. 2 § FÅB (2000:605). Dessa består till övervägande del av utvecklingskostnader för studieadministrativa system inom Ladokkonsortiet. Som immateriella anläggningstillgångar har programvaror över 100 tkr bokförts, med avskrivningstid på 3 och 5 år.

Materiella anläggningstillgångar

Samtliga inventarier/anläggningar med en nyttjandeperiod som överstiger tre år, och med ett anskaffningsvärde på minst 25 tkr, klassificeras som anläggningstillgångar. Konstföremål som erhållits från Statens konstråd bokförs som anläggningstillgångar om givaren har bokfört dem på detta sätt. Konstföremål avskrivs inte. Avskrivningstiderna är 3 och 5 år för datorer, 5 år för transportmedel, 3, 5, 10 och 20 år för maskiner, 5 och 10 år för inredningsinventarier samt 5 och 10 år för anläggningar såsom larm- och styrsystem. Avskrivningar sker varje månad med beräkning från anskaffningsdag.

Reparationer och underhåll med ett anskaffningsvärde på minst 100 tkr redovisas som förbättringsutgifter på annans fastighet. Ny-, om- och tillbyggnad med ett anskaffningsvärde på minst 25 tkr redovisas som förbättringsutgifter på annans fastighet. Avskrivningstiderna för dessa är 3, 5, 10 och 30 år.

Avsteg från dessa principer har gjorts vid inköp av utrustning till elevsalar och vissa allmänna ytor där slitaget bedöms vara större. Dessa har kostnadsförts direkt. Även utbytesdelar som inte ökar anläggningens värde kostnadsförts direkt. Det totala beloppet för nämnda utrustningar beräknas uppgå till 4,4 miljoner kronor (5,6 mnkr 2022). Utrustning, där avsikten med anskaffningen inte är nyttjande av utrustningen i sig utan forskning, definieras som forskningsanläggningar. Dessa kostnadsförts direkt, i enlighet med Ekonomistyrningsverkets anvisningar. För stora anläggningar, som består av flera sammansatta komponenter, tillämpas komponentavskrivning i de fall förbrukningen av betydande komponenter väsentligt skiljer sig åt. Då delas tillgången upp, och avskrivning hanteras för varje komponent för sig.

Leasade tillgångar

Universitetets leasade tillgångar, som främst utgörs av kopieringsmaskiner och skrivare, klassificeras som operationell leasing. Detta innebär att de inte bokförs som anläggningstillgångar i balansräkningen. Tolkningen är i enlighet med Ekonomistyrningsverkets riktlinjer för bedömning av leasad utrustning.

Varulager

Varulager redovisas av enheter med extern försäljning. Värdering har gjorts utifrån anskaffningsvärde med avdrag för utgångna varor samt fem procent generell inkurans. Först in-först ut-metoden tillämpas som huvudregel.

Värdering av bankmedel i utländsk valuta

Innestående behållning på EUR-konto per den 31 december 2023 har värderats till balansdagens kurs.

Fordringar och skulder

Fordringar är upptagna till det belopp varmed de beräknas inflyta. Kundfordringar som är äldre än sex månader har skrivits av som befarad kundförlust. Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

Lån hos Riksgäldskontoret

Hos Riksgäldskontoret finns ett så kallat avistalån för att finansiera anläggningstillgångar finansierade med statliga medel. Enligt Kapitalförsörjningsförordningen (2011:210), 2 kapitlet om finansiering av investeringar och utlåning, har lån tagits upp för att motsvara tillgångars bokförda värde per sista december.

Periodavgränsningsposter

Periodisering innebär att intäkter och kostnader hänförs till det år de avser. I allt väsentligt har periodisering skett för till exempel leverantörsskulder, semesterlöneskulder, avgifter och bidrag. För utgiftsperiodiseringar tillämpas en beloppsgräns om 100 tkr, men även mindre belopp får periodiseras.

För externfinansierade bidrag redovisas intäkter i takt med förbrukning enligt ESV:s föreskrifter till 4 kap. 1 § FÅB (2000:605). För pågående projekt tas intäkter upp motsvarande inarbetade kostnader under året. Erhållna medel från bidragsgivare som ännu inte har använts i verksamheten redovisas som oförbrukade bidrag i balansräkningen. Projekt där bidrag enligt kontrakt ännu inte har erhållits bokförs som fordran på bidragsgivaren för den del som är en upparbetad kostnad. För projekt avslutade under året redovisas skillnaden mellan intäkter och kostnader som över-/underskott i resultaträkningen.

Avgiftsfinansierad verksamhet, såsom uppdragsutbildning och uppdragsforskning, resultatavräknas som standard. Enbart i de fall avgifter har erhållits i förväg och ska täcka verksamhet kommande år eller om kontraktbeloppet uppgår till 600 tkr eller mer sker periodisering.

Brytdag

Löpande redovisning för räkenskapsåret har gjorts t.o.m. den 5 januari 2024.

Noter

Samtliga belopp i tabeller anges i det följande i tkr (tusental kronor) om inte annat anges.

Not 1. Intäkter av anslag

Intäkter av anslag är 38 miljoner kronor högre (+1 procent) jämfört med föregående år. Ökade ramanslag till både utbildning på grundnivå och avancerad nivå och till forskning och utbildning på forskarnivå har bidragit till att intäkterna har ökat trots underskridande av takbelopp och ökat anslagssparande. För mer information om anslagsredovisning, se avsnittet *Ekonomisk överblick* och avsnitten *Ekonomisk utveckling* för utbildning på grundnivå och avancerad nivå (exkl. uppdragsutbildning) respektive forskning, konstnärligt utvecklingsarbete och utbildning på forskarnivå (exkl. uppdragsforskning).

Not 2. Intäkter av avgifter och andra ersättningar

Intäkter av avgifter och andra ersättningar har ökat med 45 miljoner kronor, vilket motsvarar en ökning med +6 procent. Av dessa uppgår intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen till 352 miljoner kronor (326 mnkr 2022), varav 232 miljoner kronor är inomstatliga intäkter. Intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen tas in på båda verksamhetsgrenarna, grundutbildning och forskning. Intäkter enligt 4 § (exklusive hyresintäkter och avgifter inom särskilt bemyndigande) i förhållande till totala kostnader uppgår till 0,9 procent.

Umeå universitet har ett särskilt bemyndigande för uttag av avgifter inom verksamhet som avser ITS (Ladokenheten) och Ladokkonsortiet enligt regleringsbrev. Intäkter för denna verksamhet ingår med 222 miljoner kronor (214 mnkr 2022).

Intäkter av lokalhyror uppgår till 83 miljoner kronor (70 mnkr 2022). Universitet och högskolor får ta ut avgifter för lokaler som ursprungligen har hyrts för lärosätets egen verksamhet utan den begränsning som följer av 4 § andra stycket. Universitet och högskolor får även disponera inkomster från avgifter som de tar ut på grund av upplåtelse av bostadslägenheter i andra hand med stöd av förordningen (2022:1515) om möjlighet för universitet och högskolor att tillhandahålla bostäder.

Avgiftsintäkter från tjänsteexport uppgår till 38 miljoner kronor (31 mnkr 2022). Enligt Sveriges universitets och högskoleförbunds (SUHF) rekommendation har studieavgifter räknats med i tjänsteexporten.

Årets kapitalförändring inom den avgiftsfinansierade verksamheten enligt 25 a § avgiftsförordningen är ett underskott om -1,6 miljoner kronor (-44,8 mnkr 2022). Ackumulerat kapital ställt i relation till totala avgiftsintäkter inom uppdragsverksamheten uppgår till 13,9 procent (15 procent 2022). Inom uppdragsverksamhet inräknas universitetets uppdragsutbildning, utbildning av studieavgiftsskyldiga studenter och uppdragsforskning.

Avgiftsfinansierad verksamhet (enligt 25 a § avgiftsförordningen) (tkr)

Balanserat kapital	53 954
Årets kapitalförändring	-1 644
Akkumulerat kapital	52 310
Totala avgiftsintäkter	375 020
Ack. kapital i procent av avgiftsintäkter	13,9 %

Uppdelat per verksamhet

Uppdragsutbildning	
Akkumulerat kapital	22 094
Ack. kapital i procent av avgiftsintäkter	10,6 %
Utbildning av studieavgiftsskyldiga studenter	
Akkumulerat kapital	2 055
Ack. kapital i procent av avgiftsintäkter	6,2%
Uppdragsforskning	
Akkumulerat kapital	28 161
Ack. kapital i procent av avgiftsintäkter	17,6 %

Det arbete och den översyn som inleddes år 2022 har fortsatt under 2023 för att komma till rätta med universitetets ackumulerade överskott inom avgiftsfinansierad verksamhet. Översynen har bland annat inneburit att fakturering gentemot Region Västerbotten till stor del kommer att klassificeras om från Uppdragsforskning till Offentlig resurssamordning, inom 4 § avgiftsförordningen, från och med 2024. Översynen kommer fortsätta under 2024 då universitetet ännu inte är nere på önskvärda nivåer på ackumulerade överskott inom uppdragsverksamhet.

Universitetet prioriterar att använda tidigare års överskott, bland annat för kompetensutveckling, infrastruktur och övriga kvalitetsfrämjande åtgärder. Användning sker inom både utbildning och forskning, inklusive stödtjänster.

Avgiftsfinansierad verksamhet (tkr)

Verksamhet	Över-/underskott t.o.m. 2021	Över-/underskott 2022	Intäkter 2023	Kostnader 2023	Över-/underskott 2023	Ack. över-/underskott, utgående 2023
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå						
Beställd utbildning	0	0	0	0	0	0
Uppdragsutbildning	25 864	-9 429	187 905	182 246	5 659	22 094
Utbildning av studieavgiftsskyldiga studenter	-103	-712	33 150	30 280	2 870	2 055
Summa	25 761	-10 141	221 055	212 526	8 529	24 149
Forskning och utbildning på forskarnivå						
Uppdragsforskning	72 993	-34 659	153 965	164 138	-10 173	28 161
Summa	72 993	-34 659	153 965	164 138	-10 173	28 161
Verksamhet där full kostnadstäckning inte gäller						
Högskoleprovet			927	1 351		
Biljett- eller programintäkter			0	0		
Inträde till museum ¹			1 143			
Upplåtande av bostadslägenhet – utbytesprogram och gästforskare			37 286	43 493		
Summa			39 356	44 844		
Övrigt						
Övrigt, Ladokkonsortiet ²	15 164	-2 725	103 015	108 989	-5 974	6 465
Övrigt, uthyrning av universitetets lokaler	0	0	47 574	47 574	0	0
Summa	15 164	-2 725	150 589	156 563	-5 974	6 465

Tabell enligt regleringsbrev.

¹ Universitetet, vars museer huvudsakligen är finansierade av statsanslag och bidrag, har enligt regleringsbrev rätt att ta ut avgifter för inträde till museum. Då avgifter enbart utgör en ringa del av den totala finansieringen redovisas inte verksamheternas totala kostnader i denna tabell.

² Umeå universitets intäkts- och kostnadsandel ingår i beloppen.

Tjänsteexport ingår med 919 tkr i intäkterna för Uppdragsutbildning, 4 173 tkr för Uppdragsforskning och 33 150 tkr för Utbildning av studieavgiftsskyldiga studenter.

Under år 2022 justerades kostnader inom uppdragsutbildning och uppdragsforskning vilket medförde att dessa verksamheter, helt enligt plan, visade större underskott år 2022.

Kommentarer till majoriteten av den avgiftsbelagda verksamheten i tabellen ovan finns under respektive avsnitt i redovisningen.

Not 3. Intäkter av bidrag

Bidragsintäkterna har ökat med 38 miljoner kronor, vilket motsvarar en ökning med +3 procent jämfört med 2022. Intäkternas storlek beror dels på erhållna bidrag och hur mycket av dessa som har vidareförmedlats, dels på gjorda periodiseringar. Bidragsintäkter periodiseras för att motsvara förbrukning, vilket innebär att ökade kostnader medför ökade bidragsintäkter. Under år 2023 är det högre förbrukning som har medfört att bidragsintäkterna ökat medan erhållna bidrag tvärtom minskade. Under året har *erhållna bidrag* minskat med -13 miljoner kronor (-1 procent) jämfört med 2022 och andelen bidrag som vidareförmedlas har minskat med -4 miljoner kronor (-2 procent). För uppgift om erhållna forskningsbidrag, se avsnitt *Externfinansierad verksamhet och erhållna forskningsbidrag*, tabell 33.

Not 4. Finansiella intäkter

Finansiella intäkter har ökat från fjolårets 18 miljoner till 80 miljoner kronor. Den stora ökningen beror på högre intäktsränta på universitetets konto hos Riksgäldskontoret.

Not 5. Kostnader för personal

Kostnader för personal har ökat med 179 miljoner kronor (+6 procent). Lönekostnader, exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal, uppgår till 2 153 miljoner kronor (2022: 2 044 mnkr), vilket är en ökning med +5 procent. Personalkostnader har ökat både på grund av ökat antal helårsarbetare och lönerrevision. Antal helårsarbetare uppgick till 3 922 som årsmedelvärde jämfört med 3 832 föregående år. Medelantal anställda uppgick till 4 559 personer för 2023, att jämföra med 4 372 föregående år. Av lönesumman avser 63 miljoner kronor (2022: 75 mnkr) arvoden till styrelser, kommittéer och ej anställd personal (uppdragstagare).

Not 6. Kostnader för lokaler

Kostnader för lokaler har ökat med 58 miljoner kronor (+12 procent) jämfört med föregående år. I den ökningen ingår hyreskostnader för student- och gästforskarbostäder som har ökat med 12 miljoner kronor (+51 procent). Ökningen av lokalkostnad för hyrda bostäder förklaras till stor del av den inrättade Bostadsförmedlingen som har medfört fler överflyttade och inhyrda lägenheter jämfört med föregående år.

	2023	2022
Hyror	493 741	443 428
Driftskostnader (el, värme, kyla, vatten som inte ingår i hyror)	26 705	19 993
Renhållning och övriga driftskostnader	8 646	7 635
Summa lokalkostnader	529 092	471 056

I tabellen nedan specificeras lokalkostnader enligt Sveriges universitets och högskoleförbunds rekommendation om lokalkostnader vid universitet och högskolor. Fler poster relaterade till lokaler medräknas än vad som ingår under lokalkostnader i resultaträkningen. Samtliga poster nedan är exklusive student- och gästforskarbostäder.

	2023	2022
Lokalhyra	457 220	418 345
Mediekostnad som inte ingår i hyra	26 476	19 887
Kostnader för reparation och underhåll av lokaler	1 864	1 783
Avskrivningskostnader förbättringsutgift på annans fastighet	25 732	27 921
Kostnader för lokalvård	47 989	46 600
Kostnader för bevakning	4 517	3 358
Kostnader för larm och skalskydd	8 582	7 508
Kostnader för lokaltillbehör och övriga lokalkostnader	2 047	1 280
Avgår: externa hyresintäkter och externa intäkter för såld lokalvård	-50 667	-46 167
Summa lokalkostnader	523 760	480 515
Area, kvm LOA vid årets utgång, exklusive student- och gästforskarbostäder och externt uthyrda lokaler	235 477 kvm	237 612 kvm
Genomsnittlig lokalkostnad (kr/kvm LOA)	2 224 kr/kvm	2 022 kr/kvm

Not 7. Övriga driftskostnader

Övriga driftskostnader har ökat med 84 miljoner kronor (+8 procent) jämfört med föregående år. Driftskostnader för Ladokkonsortiet och it-stöd och systemutveckling (ITS) ingår med 74 miljoner kronor (2022: 66 mnkr), en ökning med +12 procent. Deras driftkostnader består främst av it-relaterade tjänster såsom it-konsultarvoden, programvaror och it-tjänster. En del av dessa kostnader kan hänföras till utveckling av programvara för Ladokkonsortiets räkning. I samband med aktivering av anläggningstillgångar inom konsortiet bokförs driftkostnader om till immateriell tillgång i balansräkningen, vilket minskar driftkostnaderna med motsvarande belopp. År 2023 har 80 miljoner kronor aktiverats (2022: 73 mnkr) inom konsortiet, vilket är en ökning med 10 procent. *Övriga driftkostnader* har således reducerats med 80 miljoner genom aktiveringen.

Kostnaderna för *Övriga köpta tjänster*, som inkluderar forskningsuppdrag, konsultarvoden och Open Access, har ökat med 50 miljoner kronor, vilket motsvarar en ökning med +8 procent. I *övriga köpta tjänster* ingår även överföring till Region Västerbotten med totalt 372 miljoner kronor (2022: 365 mnkr) som ersättning för klinisk utbildning och forskning.

Resekostnader har ökat med 18 miljoner kronor (+26 procent) och kostnader för förbrukningsvaror, där kemikalier och förbrukningsvaror till laboratorier inräknas, har ökat med 10 miljoner kronor (+ 12 procent).

Not 8. Finansiella kostnader

De finansiella kostnaderna har ökat från fjolårets 6 miljoner till 23 miljoner kronor. Högre räntenivå är orsaken bakom den stora ökningen. Kostnaderna består främst av ränta på lån till anläggningstillgångar men även valutakursförluster samt bankavgifter.

Not 9. Avskrivningar och nedskrivningar

Kostnaden för avskrivningar och nedskrivningar är 7 miljoner kronor högre (+3 procent) jämfört med 2022. Avskrivningar och nedskrivningar uppgår totalt till 226 miljoner kronor, varav avskrivningar inom Ladokkonsortiet ingår med 61 miljoner kronor (2022: 56 mnkr). Avskrivning av maskiner, inventarier och installationer är 8 miljoner kronor högre än föregående år, avskrivning av förbättringsutgifter på annans fastighet 5 miljoner kronor lägre medan avskrivning av immateriella anläggningstillgångar är 4 miljoner kronor högre.

Not 10. Medel som erhålls från myndigheter för finansiering av bidrag

Erhållna medel från	2023	2022
Vetenskapsrådet	42 564	60 579
Universitets- och högskolerådet	12 767	10 024
Kammarkollegiet	11 121	13 008
Vinnova	10 153	7 286
Forte	7 327	5 945
Formas	6 636	6 777
Svenska institutet	4 859	5 062
Övriga myndigheter	15 809	17 222
Summa erhållna medel från myndigheter för finansiering av bidrag	111 236	125 903

Not 11. Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag

Erhållna medel från	2023	2022
Stiftelser m.m. tillhörande den statliga sektorn	2 322	1 827
Stiftelser förvaltade av Umeå universitet	331	1 013
Kommuner och landsting	1 529	793
Privata företag	382	201
Övriga privata sektorn	61 223	50 898
EU:s institutioner	1 772	2 220
Övriga internationella organisationer	2 838	4 128
Summa erhållna medel	70 397	61 080

Not 12. Lämnade bidrag

Lämnade bidrag till	2023	2022
Universitet och högskolor	137 293	138 621
Andra statliga myndigheter	1 158	8 280
Kommuner och landsting	12 747	12 078
Svenska företag	7 887	4 360
Övriga organisationer och ideella föreningar	14 999	10 470
Utländska organisationer och företag	17 659	18 470
Stipendier till privatpersoner	29 447	33 726
Summa lämnade bidrag	221 190	226 005

Not 13. Årets kapitalförändring

	2023	2022
Grundutbildning		
- Anslag	-81 432	-15 301
- Bidrag	-2 849	876
- Uppdrag	5 659	-9 429
Summa	-78 622	-23 854
Forskning/forskarutbildning		
- Anslag	-95 372	33 132
- Bidrag	-1 494	1 364
- Uppdrag	-10 173	-34 659
Summa	-107 039	-163
Summa årets kapitalförändring	-185 661	-24 017

Se även not 25 Myndighetskapital.

Not 14. Balanserade utgifter för utveckling

Balanserade utgifter för utveckling av immateriella anläggningstillgångar har bokförts avseende utveckling av studieadministrativa system inom Ladokkonsortiet. Värdet av dessa tillgångar har ökat med 19 miljoner kronor (+11 procent).

	2023-12-31	2022-12-31
IB anskaffningsvärde	642 205	569 416
Årets anskaffning	80 338	72 789
Utrangering	0	0
UB anskaffningsvärde	722 543	642 205
IB ackumulerade avskrivningar	-473 581	-417 431
Årets avskrivningar	-61 087	-56 150
Utrangering	0	0
UB avskrivningar	-534 668	-473 581
Bokfört värde	187 875	168 624

Not 15. Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar

Posten består av licenser för it-system. Värdet av dessa har minskat med 1 miljon kronor (-16 procent).

	2023-12-31	2022-12-31
IB anskaffningsvärde	29 837	28 651
Årets anskaffning	1 491	3 832
Utrangering	-156	-2 646
Överflyttning	0	0
UB anskaffningsvärde	31 172	29 837
IB ackumulerade avskrivningar	-24 102	-23 149
Årets avskrivningar	-2 405	-3 599
Utrangering	156	2 646
Överflyttning	0	0
UB avskrivningar	-26 351	-24 102
Bokfört värde	4 821	5 735

Not 16. Förbättringsutgifter på annans fastighet

Värdet av *förbättringsutgifter på annans fastighet* har ökat med 10 miljoner kronor (+7 procent) under året. Pågående nyanläggningar redovisas som förbättringsutgifter på annans fastighet.

	2023-12-31	2022-12-31
IB anskaffningsvärde	566 349	564 480
Årets anskaffningar	35 907	21 338
Utrangering	-16 181	-19 867
Överflyttning	0	398
UB anskaffningsvärde	586 075	566 349
IB ackumulerade avskrivningar	-417 326	-406 775
Årets avskrivningar	-25 732	-27 921
Utrangering	16 173	17 378
Överflyttning	0	-8
UB ackumulerade avskrivningar	-426 885	-417 326
Bokfört värde	159 190	149 023

Not 17. Maskiner, inventarier, installationer m.m.

Värdet av universitetets maskiner, inventarier och installationer har ökat med 47 miljoner kronor under året (+12 procent). Den största ökningen står anskaffade maskiner för, deras värde har ökat med 31 miljoner kronor (+18 procent). Övriga anläggningar har ökat med 10 miljoner kronor (+15 procent) och inredningsinventarier med 5 miljoner kronor (+7 procent). Datorer med kringutrustning och transportmedel har enbart mindre beloppsmässiga förändringar jämfört med föregående år.

	2023-12-31	2022-12-31
IB anskaffningsvärde	1 789 009	1 693 658
Årets anskaffningar	183 703	170 161
Utrangering	-67 986	-74 088
Försäljning	-469	-1 159
Överflyttade	378	437
UB anskaffningsvärde	1 904 635	1 789 009
IB ack. avskrivningar	-1 402 019	-1 347 216
Årets avskrivningar	-136 999	-129 327
Utrangering	67 680	73 357
Försäljning	464	1 159
Överflyttade och korrigerade avskrivningar	0	8
UB avskrivningar	-1 470 874	-1 402 019
Bokfört värde	433 761	386 990
IB Konst	3 387	2 584
Årets anskaffning	462	802
Utrangering	0	0
Årets UB	3 849	3 386
UB Bokfört värde maskiner, inventarier, installationer m.m.	437 610	390 376

Not 18. Andelar i hel- och delägda företag

Umeå universitet Holding AB, holdingbolaget vid Umeå universitet, är sedan 1998 ett helägt bolag av staten. Staten som ägare företräds av Umeå universitet. Innehavet av bolaget redovisas enligt anskaffningsvärdemetoden, enligt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Under 2023 har universitetet erhållit ett anslag 2:65 ap. 42 Idébanksmedel om 1 miljon kronor. Universitetet har bemyndigande att utbetala idébanksmedlen som kapitaltillskott till holdingbolaget. I samband med utbetalning till holdingbolaget redovisas det i balansräkningen som *årets anskaffning av andelar i hel- och delägda företag*. I samband med årsbokslut har värdet i balansräkningen av *Andelar i hel- och delägda bolag* jämförts med holdingbolagets egna kapital. Eftersom bolagets egna kapital är högre än universitetets bokförda värde har ingenting bokförts utifrån bolagets resultat.

	2023-12-31	2022-12-31
IB andelar i hel och delägda företag	16 914	15 914
Årets anskaffning (kapitaltillskott)	1 000	1 000
UB Bokfört värde	17 914	16 914
Antal andelar bundna 3 000		
Nominellt värde, 3 000 × 100 kr	300	300

Not 19. Varulager

Varulagret består främst av varor hos Kemiförrådet men även av profilprodukter tillhörande Kommunikationsenheten, Bildmuseet och Curiosum.

	2023-12-31	2022-12-31
IB värde av varulager	2 102	2 038
Årets förändring av varulager	- 77	64
Bokfört värde	2 025	2 102

Not 20. Kortfristiga fordringar

Kortfristiga fordringar uppgår till 171 miljoner kronor vilket är 23 miljoner kronor mer (+ 16 procent) jämfört med föregående år. De består av kundfordringar, där utomstatliga kundfordringar har minskat med 5 miljoner kronor (-12 procent) och inomstatliga fordringar har ökat med 28 miljoner kronor (+27 procent). Fordringar mot andra myndigheter består av fordran avseende moms, som står för 12 miljoner av ökningen samt inomstatliga kundfordringar som har ökat med 16 miljoner kronor jämfört med föregående år. Övriga kortfristiga fordringar består av lönerelaterade fordringar gentemot anställda.

Not 21. Periodavgränsningsposter

Upplupna (förväntade) bidrag från statliga bidragsgivare har ökat med 1 miljon kronor (+1 procent), och förväntade bidrag från utomstatliga bidragsgivare har ökat med 7 miljoner kronor (+5 procent). De största upplupna bidragen är gentemot Wallenbergstiftelserna (66 mnkr) och EU-program via koordinator (22 mnkr).

	2023-12-31	2022-12-31
Förutbetalda lokalkostnader	116 030	111 340
Övriga förutbetalda kostnader	38 609	36 331
Summa förutbetalda kostnader	154 639	147 671
Upplupna bidrag från statliga myndigheter	74 217	73 320
Upplupna bidrag från utomstatliga finansiärer	141 476	134 227
Summa upplupna bidragsintäkter	215 693	207 547
Upplupna intäkter från statliga myndigheter	1 598	11 903
Upplupna intäkter från utomstatliga finansiärer	1 134	2 070
Övriga upplupna intäkter	2 732	13 973

Not 22. Avräkning med statsverket

Universitetet redovisar ett anslagssparande mot anslag 2:11 ap 1:1 Takbelopp samt ap 1.2 Takbelopp RRF vilket ger ett saldo i avräkningen med statsverket. Se avsnitt *Anslagsredovisning*.

	2023-12-31	2022-12-31
Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans	-83 809	-12 739
Redovisat mot anslag	3 193 825	3 155 353
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-3 253 858	-3 226 423
Återbetalning av anslagsmedel	17	0
Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-143 825	-83 809
Saldo avräkning med statsverket	-143 825	-83 809

Not 23. Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret

Behållning på räntekonto i Riksgälden uppgick vid bokslutet till 2 218 miljoner kronor. Erhållna bidrag samt investeringar, i kombination med kravet på lånefinansiering av anläggningstillgångar, påverkar utvecklingen av tillgodohavandet. Kortsiktigt likviditetsbehov, beräknat som skillnaden mellan kortfristiga fordringar och skulder, uppgår till 210 miljoner kronor (2022: 211 mnkr). Universitetet har ingen kredit på räntekontot.

Not 24. Kassa och bank

På bank finns tillgodohavanden i euro som ska vidareförmedlas till samarbetspartners i EU-projekt.

	2023-12-31	2022-12-31
Donationsmedel placerade på eurokonto	1 057	617

Not 25. Myndighetskapital

Förändring av myndighetskapitalet (tkr)

	Statskapital		Balanserad kapitalförändring			Kapitalförändring enligt resultaträkningen	Summa
	Kultur-tillgångar	Umeå universitet Holding AB	Anslagsfinansierad verksamhet	Avgiftsbelagd verksamhet	Bidragsfinansierad verksamhet		
Utgående balans 2022	2 986	16 914	893 293	73 613	14 437		1 001 189
A. Ingående balans 2023	2 986	16 914	893 239	73 613	14 437		1 001 189
<i>Föregående års kapitalförändring</i>			43 322	-69 579	2 240	-24 017	0
Kapitaltillskott holdingbolag		1 000					1 000
Konst från Statens konstråd	463						463
Årets kapitalförändring			-161 027	-20 291	-4 343		-185 661
B. Summa årets förändring	463	1 000	-161 027	-20 291	-4 343		-184 198
C. Utgående balans 2023	3 449	17 914	732 212	53 322	10 094		816 991

Kapitalförändring per område (tkr)

Verksamhetsgren	Balanserad kapitalförändring (A)	Årets kapitalförändring (B)	Summa (A+B)
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå			
Utbildning enligt uppdrag i regleringsbrev	452 846	-84 281	368 565
Uppdragsverksamhet	16 435	5 659	22 094
Summa	469 281	-78 622	390 659
Forskning/konstnärligt utvecklingsarbete/ utbildning på forskarnivå			
Forskning och utbildning på forskarnivå	473 674	-96 866	376 808
Uppdragsverksamhet	38 334	-10 173	28 161
Summa	512 008	-107 039	404 969
Universitetet totalt	981 289	-185 661	795 628

Kapitalförändring per område redovisas exklusive statskapital.

Kommentar om myndighetskapital

Det sammanlagda myndighetskapitalet inklusive statskapital är 817 miljoner kronor, vilket motsvarar 15 procent av 2023 års kostnader (2022: 20 procent). Det är en minskning med 184 miljoner kronor jämfört med föregående år och resultatet av flera åtgärder som har vidtagits under de senaste åren i syfte att årligen nyttja tillgängliga resurser till att bedriva utbildning och forskning av hög kvalitet. En av åtgärderna är den satsning som universitetsstyrelsen fastställde år 2021 i syfte att stärka forskning och utbildning. Satsningen omfattar 315 miljoner kronor för perioden 2021–2025 och genomförd uppföljning visar att alla aktiviteter inom satsningen pågår och att den ackumulerade andelen nyttjade medel har ökat över tid, något som har bidragit till att myndighetskapitalet har minskat de två senaste åren. Ytterligare åtgärder som har vidtagits är indrag av årligt positivt resultat i de fall myndighetskapitalet på fakulteter, Lärarhögskolan, Universitetsförvaltning och Universitetsbibliotek överstiger vissa nivåer per verksamhetsgren. Från och med år 2023 har universitetsstyrelsen beslutat om förändrade nivåer på indrag av årligt positivt resultat mot bakgrund av förändrade målnivåer för myndighetskapital 2023–2025. Nivån ändras från 10 procent år 2022 till 15 procent år 2023, för att uppgå till 23 procent år 2024 respektive 30 procent år 2025. I universitetsstyrelsens beslut ingår även förändrade gränsvärden för myndighetskapital för perioden 2023–2025. Utöver dessa båda åtgärder beslutade rektor 2020 att genomföra en forskningssatsning tillsammans med fakulteterna för åren 2020–2024 om totalt 135 miljoner kronor och fördjupade dialoger har regelbundet under året hållits mellan universitetsledning och ledning för fakulteter, Lärarhögskolan, Universitetsförvaltningen och Universitetsbiblioteket. Sammantaget är det sannolikt att vidtagna åtgärder har lett till den minskning av myndighetskapital som nu uppvisas år 2023.

Vid universitetet finns cirka 200 redovisningsenheter (organisationsenheter) där balanserat kapital av varierande omfattning finns. Det är viktigt att dessa institutioner och enheter har ett kapital på en rimlig nivå för att hantera de intäktsminskningar och kostnadsökningar som uppstår inom verksamheten.

Mot bakgrund av ovanstående redovisning anholder Umeå universitet om att myndighetskapitalet per den 31 december 2023 i sin helhet får balanseras till räkenskapsåret.

Not 26. Avsättningar

Som avsättningar har bokförts pensionsförmåner som bekostas av universitetet. Under året har även avsättning gjorts för kompetensåtgärder, för dessa har nyttjandet varit högre än årets avsättning, vilket har gjort att avsättningen har minskat totalt sett. Avsättningen 2024 beräknas uppgå till 6,4 miljoner kronor, varav cirka 5,9 miljoner kronor bedöms komma att användas för kompetensåtgärder under 2024. Detta gör att den totala avsättningen för kompetensåtgärder beräknas öka med 0,5 miljoner kronor. Avsättning för kvittblivning av strålningskällor har minskat då två strålningskällor har avvecklats.

<u>Avsättningar för pensioner</u>	<u>2023-12-31</u>	<u>2022-12-31</u>
Ingående avsättning pensioner	30 652	29 887
Årets pensionskostnad	17 039	14 248
Årets pensionsutbetalningar	-14 296	-13 483
<u>Utgående avsättning pensioner</u>	<u>33 395</u>	<u>30 652</u>
<u>Övriga avsättningar</u>	<u>2023-12-31</u>	<u>2022-12-31</u>
IB Avsättning för kompetensåtgärder	30 472	29 026
Årets förändring	-445	1 446
Utgående avsättning kompetensåtgärder	30 027	30 472
IB avsättning kvittblivning strålningskällor	2 662	2 662
Årets förändring	-746	0
<u>Utgående avsättning kvittblivning strålningskällor</u>	<u>1 916</u>	<u>2 662</u>
<u>Utgående övriga avsättningar</u>	<u>31 943</u>	<u>33 134</u>

Not 27. Lån i Riksgäldskontoret

Samtliga lån hos RKG är så kallade avistalån och avser verksamhetsinvesteringar.

	<u>2023-12-31</u>	<u>2022-12-31</u>
Ingående skuld	577 132	600 217
Under året upptagna lån	232 365	147 479
Årets amorteringar	-175 178	-170 564
<u>Utgående skuld (utnyttjad låneram)</u>	<u>634 319</u>	<u>577 132</u>
Beviljad låneram	651 000	638 000

Not 28. Kortfristiga skulder till andra myndigheter

Kortfristiga skulder till andra myndigheter uppgår till 124 miljoner kronor vilket är en ökning med 6 miljoner kronor (+5 procent) jämfört med föregående årsskifte. Skulderna består av arbetsgivaravgifter och leverantörsskulder till andra statliga myndigheter samt moms och löneskatt.

Not 29. Leverantörsskulder

Leverantörsskulder uppgår till 203 miljoner kronor (2022: 188 mnkr) vilket motsvarar en ökning med +8 procent.

Not 30. Övriga kortfristiga skulder

Övriga kortfristiga skulder uppgår till 53 miljoner kronor, vilket är på samma nivå som föregående år. De består till övervägande del av preliminär skatt avseende löner.

Not 31. Periodavgränsningsposter

	2023-12-31	2022-12-31
Upplupna löner och semesterlöner inkl. sociala avgifter	232 330	209 732
Övriga upplupna kostnader	14 007	13 214
Summa upplupna kostnader	246 337	222 946
Oförbrukade bidrag från statliga myndigheter	748 056	817 427
Oförbrukade bidrag från övriga	455 206	374 704
Summa oförbrukade bidrag	1 203 262	1 192 131
Varav för finansiering av oavskrivna anläggningstillgångar	108 792	91 662
Förutbetalda intäkter, studieavgifter	18 186	16 498
Förutbetalda intäkter, uppdragsutbildning/forskning	58 006	79 642
Förutbetalda hyres- och övriga intäkter	5 236	2 143
Summa förutbetalda intäkter	81 428	98 283

Oförbrukade bidrag inom grundutbildning uppgår till 62 miljoner kronor (2022: 73 mnkr) och inom forskning/forskarutbildning till 1 141 miljoner kronor (2022: 1 119 mnkr). Oförbrukade bidrag som är bundna till finansiering av anläggningstillgångar uppgår vid årsskiftet till 109 miljoner kronor (2022: 92 mnkr).

Oförbrukade bidrag från statliga myndigheter förväntas tas i anspråk inom nedanstående tidsintervall. Metoden innebär en schablonberäkning av genomsnittlig omsättningshastighet/förbrukningstakt i enlighet med Sveriges universitets och högskoleförbunds (SUHF) metod. Det innebär att enskilda projekt har förbrukningstakt som skiljer sig från genomsnittet.

	2023-12-31	2022-12-31
Inom tre månader	152 321	169 730
Mer än tre månader till ett år	456 964	509 192
Mer än ett år till tre år	138 771	138 505
Mer än tre år	0	0
Summa	748 056	817 427

Not 32. Övriga ansvarsförbindelser

Universitetet har ansvarsförbindelser gentemot Akademiska Hus till ett sammanlagt värde av 35,1 miljoner kronor. Den största ansvarsförbindelsen avser ett hyresavtal gällande Stadsliden 6:6. Om uppsägning för avflyttning sker från Umeå universitets sida före den 31 oktober 2031 ansvarar universitetet ekonomiskt för 35 miljoner kronor (halva restvärdet).

Universitetet har även en ansvarsförbindelse gentemot Kustbevakningen på 9,7 miljoner kronor. Det är en överenskommelse gällande finansiering av ombyggnad och anpassning av ett fartyg. Under en tioårsperiod ska universitetet betala en årlig ersättning med start år 2022. Fartyget tillhör Kustbevakningen som anpassar fartyget för miljöskyddsverksamhet, och samtidigt får universitetet möjlighet att ordna förbättrade utrymmen för forskning. Om universitetet säger upp avtalet inom avtalstiden ska universitetet betala den del av investeringskostnaden som ännu inte har betalats.

Underlag och datauppgifter

Umeå universitet ska enligt förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag årligen upprätta och till regeringen lämna en årsredovisning som ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och ekonomisk ställning.

Innehållet i årsredovisningen består inte enbart av uppgifter som universitetet enligt lag, förordning, regleringsbrev eller annan information från regeringen ska återrapportera, utan även andra uppgifter som universitetet har valt att informera om i syfte att ge en rättvisande bild av den verksamhet som har bedrivits under 2023.

De resultat som redovisas i årsredovisningen baseras på underlag hämtat från universitetets olika verksamheter och verksamhetssystem. Samtliga uppgifter som avser perioden före 2023, avser samma uppgifter som framgår av årsredovisningen för 2022, förutom när det gäller publikationer (hämtade från databasen DiVA) som även har uppdaterats för samtliga år som redovisas. Liksom tidigare år är angivna uppgifter avseende publikationer för 2023 preliminära på grund av eftersläpning i registreringen. Uppgifter om studenter, forskarstuderande och personal har hämtats från Fokus, som är universitetets system för automatiserad uppföljning och som hämtar data från universitetets källsystem för studieadministration, personaladministration och ekonomiadministration. Ekonomiska uppgifter har hämtats från ekonomisystemet Raindance.

I årsredovisningen rapporterar universitetet individbaserad statistik uppdelad på de två juridiska könen kvinnor och män i enlighet med regeringens anvisningar. Umeå universitet är medvetna om att det finns medarbetare respektive studenter som inte identifierar sig med något av de juridiska könen.

Enligt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter ska myndigheter ta fram resultatindikatorer och redovisa enligt dessa, om det inte medför kostnader som går ut över kärnverksamheten. Med resultatindikatorer i resultatredovisningen avses för Umeå universitets del de indikatorer som anges för uppföljning av målet i budgetpropositionen för området universitet och högskolor. Se rubriken *Resultatindikatorer* under avsnitten *Inledning* som finns under respektive verksamhetsområde.

För att underlätta läsbarheten har ekonomiska tal och sifferuppgifter, i både texter och tabeller, i många fall avrundats.

Uppgifter om styrelsen

Enligt 7 kap 2 § i SFS 2000:605 ska myndigheten i årsredovisningen redovisa de skattepliktiga ersättningar och andra förmåner som betalats under räkenskapsåret samt de framtida åtaganden som avtalats för var och en av ledamöterna i myndighetens styrelse, de ledamöter i myndighetens råd som utsetts av regeringen samt de ledande befattningshavare vid myndigheten som utsetts av regeringen. För dessa personer ska myndigheten också uppgge uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter samt uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag.

Namn	Period	Ersättning (kr) ¹	Andra uppdrag som styrelse- eller rådsledamot ²
Ledamöter utsedda av regeringen			
Chris Heister Ordförande F.d. landshövding	230101- 230430	33 000	
Anna Ekström Ordförande F.d. statsråd	230501- 231231	33 000	Statstjänstenämnden, ersättare för ordföranden AB ABF-Huset, ordförande ELVIRA kunskapsutveckling AB, ledamot Cirkeln servering AB, ledamot
Lars Lustig Vice ordförande samt ordförande i universitetsstyrelsens budgetkommitté Länsråd	230101- 231231	46 000	Sveriges geologiska undersöknings insynsråd, ledamot
Karin Bodin Vd Polarbrödsgruppen	230101- 230430	14 000	Ordförande Polarbröd AB, ledamot Polarbrödsgruppen AB, ledamot Polarrenen AB, ledamot Sveriges bagare och konditorer AB, ledamot Di Luca & Di Luca AB, ledamot
Mohammad Fazlhashemi FD, professor	230101- 230430	29 480	
Sandra Finér Fabrikschef	230501- 231231	14 000	Umeå universitet Holding AB, ledamot
Amy Loutfi FD, professor	230101- 230430	14 000	Örebro universitet Holding AB, ledamot Örebro Universitet Entreprise AB, ledamot Neurolearn AB, ledamot
Pär Lärkeryd Ordförande i universitetsstyrelsens revisionsutskott Koncernchef och vd Norra Skog	230101- 231231	46 000	Lärkeryd Management AB, ordförande Norra Skog Vägbyrå AB, ordförande Fastigheten Kvarteret Skogen 1 AB, ordförande Sävar såg och hyvleri AB, ordförande Camfore Hissmofors-Ocke AB, ordförande Lycksele Trävaruaktiebolag, ordförande Hallens-Backen AB, ordförande Norra Skog Fastighetsförmedling AB, ordförande Husum Pulp AB, ledamot Länsförsäkringar Västerbotten, ledamot
Eva Malmström Jonsson FD, professor	230501- 231231	14 000	Polymer Factory Sweden AB, ledamot Kunskapsskolan Sverige AB, ledamot
Kenneth Ruud ³ FD, professor	230501- 231231	0	Kjeller Inovasjon AB, 2007 Kjeller, Norge, ordförande Sigmar AB, 7030 Trondheim, Norge, ledamot Försvarets Forskningsinstitut, 2007 Kjeller, Norge, generaldirektör
Kerstin Sahlin FD, professor	230101- 230430	20 000	WASP-HS (The Wallenberg AI, Autonomous Systems and Software Program – Humanities and Society), ordförande
Olle Stendahl MD, professor emeritus	230101- 230430	14 000	Stiftelsen Forska!Sverige, ledamot Stiftelsen Nya Munken Friskola, ledamot
Sverker Sörlin FD, professor	230501- 231231	14 000	Sida, ledamot Riksbankens Jubileumsfond, suppleant Sverker Sörlin AB, ledamot och ordförande

Namn	Period	Ersättning (kr) ¹	Andra uppdrag som styrelse- eller rådsledamot ²
Rektor			
Hans Adolfsson ⁴ FD, professor	230101- 231231	1 729 688	Umeå universitet Holding AB, ordförande t.o.m. 230430, ledamot fr.o.m. 230501 Huvudmannarådet för Knut och Alice Wallenbergs stiftelse (KAW), ordförande t.o.m. 230630, ledamot fr.o.m. 230701 Styrelsen för IVA Nord, ledamot Länsstyrelsen i Västerbottens insynsråd, ledamot Styrelsen för Sveriges Universitets- och Högskoleförbund, ordförande Styrelsen för Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning (STINT), vice ordförande Styrelsen för The Wallenberg AI, Autonomous Systems and Software Program – Humanities and Society (WASP-HS), vice ordförande
Ledamöter som lärarna utsett			
Görel Granström JD, docent	230101- 231231		
Mats G Larson FD, professor	230101- 231231		ReSpace AB, ordförande Enmesh AB, ledamot MG Larson AB, ordförande
Beatrice Melin MD, professor	230101- 231231		Subgrupp Cancer SGPP EU, medlem BeaMe consulting AB, ledamot
Gruppsuppleanter			
Per Axelsson FD, docent	230101- 231231		
Thomas Brännström MD, professor	230101- 231231		Etikprövningsnämnden, vetenskaplig sekreterare medicinska avdelningen
Ledamöter som studenterna utsett			
Modar Alhamdan Umeå Medicinska Studentkår Kårordförande (t.o.m. 230630)	230101- 230630	14 000	
Matilda Good Umeå studentkår, Kårordförande (t.o.m. 230630)	230101- 230630	14 000	Folkuniversitetet, ledamot Stiftelsen Kursverksamheten vid Umeå universitet, ledamot
Gustav Sundqvist Umeå naturvetar- och teknologkår Kårordförande (t.o.m. 230630)	230101- 230228	7 000	
Victor Holmström Umeå studentkår Kårordförande (fr.o.m. 230701) Umeå studentkår	230701- 231231	14 000	JC Kempes minnesfond, ordförande (fr.om. 230701), Stiftelsen Kursverksamheten vid Umeå universitet, suppleant (fr.o.m. 221214)
William Nordberg Umeå naturvetar- och teknologkår Kårordförande (fr.o.m. 230701) Vice kårordförande (230116-230630)	230301- 231231	21 000	
Gabriel Norin Umeå Medicinska Studentkår Kårordförande (fr.o.m. 231206)	230701- 231231	14 000	
Gruppsuppleanter			
Annika Breidenstein Umeå Medicinska Studentkår Ordförande i Umeå Medicinska studentkårs doktorandsektion	230101- 230630	7 000	
Erik Steinvall Umeå naturvetar- och teknologkår Doktorandombudsman	230701- 231231	7 000	

1. Skattepliktiga arvoden till ledamöter utsedda av regeringen samt till företrädare för studenterna. Den ersättning som utgått 2023 till rektor och företrädare för lärarna avser lön. Ersättning till företrädare för studenter avser styrelsearvode samt eventuell lön för ordinarie anställning vid universitetet.
2. Uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter samt uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag.
3. Inget arvode har betalats ut till Kenneth Ruud (norsk medborgare utan svenskt personnummer) på grund av att Skatteverket har lång handläggningstid för att tilldela SINK-beslut och ett samordningsnummer. Arvodet för 2023 kommer att betalas ut under första kvartalet 2024.
4. Om rektor Hans Adolfsson väljer att återinträda i sin professorsanställning vid Umeå universitet, erhåller han förmåner motsvarande vad som vid det tillfället erbjuds en prorektor som avslutar sitt prorektorsuppdrag, avseende tid för forsknings- och kompetensutveckling.

Styrelsens beslut om årsredovisning för 2023

Vi bedömer att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten har varit betryggande under den period som årsredovisningen avser.

Vi intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Styrelsen har den 20 februari 2024 fattat beslut om årsredovisning för 2023.

20 februari 2024

Anna Ekström
Ordförande

Lars Lustig
Vice ordförande

Hans Adolfsson
Rektor

Sandra Finér

Pär Lärkeryd

Eva Malmström Jonsson

Kenneth Ruud

Sverker Sörlin

Beatrice Melin

Görel Granström

Mats G. Larson

Erik Steinvall

Gabriel Norin

Victor Holmström

**UMEÅ UNIVERSITETS
ÅRSREDOVISNING 2023**

Umeå universitet
SE-901 87 Umeå
Tel 090-786 50 00
Fax 090-13 36 07
www.umu.se

FS 1.3.3-2541-23

UMEÅ UNIVERSITET